

A szép óriásnő

—

Egy ír-kelta
legenda és
szellemtudo-
mányos meg-
közelítése

Z. Tóth Csaba

2021

Z. Tóth Csaba (Pécs):

A szép óriásnő

– egy ír-kelta legenda és szellemtudományos megközelítése

„A te lelkedet is átalthatja az éles tör; hogy sok szív gondolatai nyilvánvalókká legyenek.” (Lukács, 2,35.)

Váratlanul, mégis szervesen nőtt ki számomra az előzőből a következő nagy „téma”, *Szt. Brendan tengeri utazásából A szép óriásnő* ugyancsak mítikus-történeti legendájának kutatása. Az ősi ír-kelta misztériumok, a hiberniai szellemi hagyomány keresztény és folklorisztikus tükröződései felmutatják az emberiségfejlődés egyetemes titkait: a *Navigatio*-ban az „Amerika-víziókat”, a precessziós Halak-korszak jövőbeli próbatételeire való felkészítést (ld. tőlem: *Lélekvezetés és világtörténelem, Acta Hist. Hung. Turi.*, 2022), *A szép óriásnő* ősi legendájában pedig az új kor mély karakterisztikumát, az individuális, férfi-jellegű „értelmi lélek” és az univerzális, női jellegű „érzőlélek” viszonyát, konfliktusát, melyet az ír beavatási hagyomány minden jel szerint a „lándzsával átszúrt óriásnő” képében fejezett ki. Ez a képzet felbukkan a *Szt. Brendan életé*-ben – a *Navigatio*-ból sajnos kimaradt, pedig ott lenne a helye, nagyjából a tiszta tenger leírásánál –, egy lándzsával átszúrt óriási sellő alakjában, melyet Szt. Brendan életrekelt, megáldoztat s a lény a mennybe jut. Érdekes módon, a 9. századi ír évkönyvekben többször szerepel, hogy egy óriási sellőt vetett partra a tenger Skóciánál, mintha a kor „látói” valamiért épp ekkor tartották volna fontosnak, hogy nyilvánosságra hozzák ezt a látnoki imaginációt. A 9. századi „breaking news”-ban aligha csupán „döglött fókát”, „tengeri herkentyűt” kell látni, ahogy ma elsőre gondolná valaki: az ősi képzetek helyes megértése egy éteri-imaginatív, nem agyhoz-kötött szemléletmódot igényel, ami a következő megismerési fokot jelentheti ma, egy valójában már „poszt-materialista” korszak küszöbén, túl az absztrakt-mechanikus, intellektuális megközelítéseken. Így természetesen az antropológiai szellemtudományt kell segítségül hívnunk, Rudolf Steiner hiberniai ismertetéseit, melyek világhírű építészünet, Makovecz Imrét is megihlették, úgy vélem, nemcsak az 1977-es tokaji közösségi házat illetően, hanem élethossziglan, s az ír-kelta képzetvilág mély megerősítést nyer a keresztény Szófia-misztérium oldaláról, mint a mottóknban utaltunk rá, hasonlóképp a Jelenések Könyvének korunkra vonatkozó részében. Az alábbiakban ezt a korszakokon, kultúrákon s talán „reinkarnációkon” is átívelő mély, szellemi vonulatot próbáljuk „kitapogatni”, felvonultatva a forrásokat és összefüggéseiket, „Hiberniától Szkítiáig”, „pogányságtól” kereszténységig, és vissza.

I. A Szép óriásnő legendája az Osszián-ciklusban

A Szép óriásnő legendája az *Agallamh na Senórach*, 'Társalgás a régiekkel' (Colloquy with the Ancients) című középkori ír kéziratban található, melyet más, régi szövegekkel együtt a *Book of Lismore* kódexben gyűjtötték össze a 15. század második felében. Az *Agallamh* legendáinak keretét az adja, hogy a kolostori szerző a „pogány” írek két hősét, a Kr.u. 3-4. századi Kiltét és Ossziánt (Caeilte, Crunchu mac Ronan fia, Oisín, Finn mac Coll, másképp Fionn

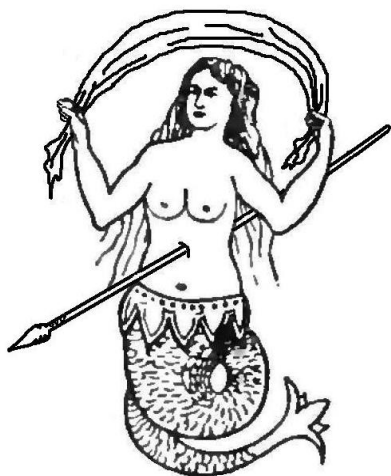
mac Cumhaill fia; nem keverendő a Macpherson-féle Osszián-költeménnyel) „összehozza” az 5. században élt Szt. Patrikkal, Írország keresztény térítőjével († 464), és együtt bebarangolják az országot, miközben a két öreg elmeséli Patriknak az egyes tájak, források, erdők, hegyek, kövek mítoszait, legendáit (bárcsak nálunk is fennmaradt volna hasonló, nagyvonalú „szerkesztés”, melyben pl. Koppány bemutatja az ősvallásunkat Szt. Gellértnek...). A külön kiemelés, cím nélkül előadott óriásnő-legendája lényegében datálható, mivel a hagyomány a Kr.u. 284-ben, csatában elesett Finn mac Coll-hoz, Cormac mac Art főkirály hadvezéréhez, és harcosaihoz, a fiannákhöz társította, és topográfiailag is elhelyezhető, mert a történet elmesélésére Írország délnyugati részén kerül sor, a munsteri Kerry megyében, a Dunkerron-hegységbeli Fehér-hegyen, a *Ben Bhán*-on, ahol annak idején „lejátódott”, ill. ahová kapcsolták, nagy valószínűséggel a druidák itteni kultuszhelyére utalva, bár Írországban több hegy is kapcsolódik a nőiséghez, állókövekkel és beavatóhely jellegű sírkamrákkal a tetejükön (pl. Slievenamon, a Nők Hegye, Tipperary megyében). Az óriásnő alakja emlékeztet az ősi Banba istennőre, aki a források szerint már a vízözön előtt az ír szigeten élt, s a melléknevei ’fehér, fehér tetejű (a szent hegye), vörös köpenyű, dallamos, gyengéd, változékony’ (*Lebor Gabála Érenn*, Írország Elfoglalásának Könyve, 5. kötet, Dublin, 1956, R.A. Stewart Macalister). A férfi-istenség képmása lehetett a hét láb magas Crom Cruach, királyi idol, melynél emberáldozatokat tartottak, s Tigernmas király állíttatta i.e. 1543-ban a tarai központnál, Armagh megyében, 12 másik idollal körülötte, s egykor talán beöltöztették őket isteneknek (*Tripartite Life of St. Patrick*, in O’Curry: *Lectures*, 1878, p. 538, és Gildas: *Britannia romlásáról*, 4,2-3, a britonok idoljairól, ill. a Killycluggan vagy Tandragee idollok). Az ír-skót tündérmesék óriásait olykor „skandináv” hatásra vezetik vissza, azonban eredetileg is megvoltak az ír-gael mítikus képzetvilágban, mint gonosz „fomoriak”, az ír sziget „atlantiszi őslakói”, sőt Finn anyai elődei között is felbukkan egyikük. A *Szép óriásnő* legendája röviden (ld. az *Agallamh* részlete a Függelékben):

Egy napon Finn mac Coll és harcosai a Fehér-hegyen vadásztak, s miközben megébedeltek, egy toronymagas alakot láttak feléjük közeledni. Kiderült, hogy egy ifjú óriásnő az, Bebhionn (Bebind), Treon leánya, a Nők Országából, mely Írországtól nyugatra fekszik. Ujjain az aranygyűrűk olyan vastagok voltak, mint egy ökör járma, és a szépsége káprázatos volt. Amikor levette aranyos, drágaköves sisakját, előpatakzottak aranyló hajfürtjei, és Finn felkiáltott: „Nagy istenek, akiket tisztelünk, csodálatos Cormac és Ethné, és a fiannák asszonyai, még ti sem láttatok ilyen szépet, mint Bebhionn, Treon leánya.” A szűz elmondta, hogy akarata ellenére eljegyezték a Férfiak Országának Aeda nevű fiával, s hogy egy halásztól, akit a szél vetett a partjaikhoz, halott Finn erejéről és nagylelkűségéről, és eljött, hogy a védelmét kérje. Míg a szűz beszélt, a fiannák hirtelen egy másik, még nagyobb alakra lettek figyelmesek a közelben. Egy szépséges ifjú volt, aki egy vörös pajzsot és egy hatalmas lándzsát viselt. Mielőtt még a csodálkozó fiannák megszólították volna, az óriási ifjú odajött, a lándzsájával átdöfte a szűz testét és elment. Finn, aki felháborodott, hogy semmibe vették a védelmét, felszólította embereit, hogy kerítsék elő a gyilkost és öljék meg. Kilte és mások követték a tengerpartra és a hullámokba is, de az óriásifjú messze begázolt a tengerbe, és felszállt egy nagy evezőshajóra, mely ismeretlen irányba vitte. A harcosok elégedetlenül tértek vissza Finnhez, és a leányt haldokolva találták. Mielőtt meghalt, szétosztotta közöttük az ékszereit, és a fiannák eltemették egy nagy halomsírban. Ezt a helyet azóta a Halott Nő Halmának nevezik. (Forrás: *Silva Gadelica*, S.H. O’Grady, 1892, pp. 238-242, T.W. Rolleston tolmácsolásában, in *Celtic Myths and Legends*, 1911, The Fair Giantess, p. 287; ld. Book of Lismore-ról W. Stokes, 1890, és E. O’Curry: *Lectures on the Manuscript Materials of Ancient Irish History*, Dublin, 1878, vö. skót mesék elemei, in *Waifs and Strays*, 2, 3, 4)

II. Óriás sellő a Szt. Brendan életé-ben

Különös módon, ugyanez a lándzsával átszúrt szűz felbukkan Szt. Brendan életének leírásában, itt óriási sellő alakjában, melynek holttestére a tengeri utazás közben találnak a szerzetes-hajósok. De érthetővé válik ez a motívum Brendannal kapcsolatban is, hiszen épp azon a vidéken született (Ardfert, 484), ahová az *Agallamh* legendája kötődik:

Nem sokkal azután, hogy továbbhajóztak (Szt. Brendan és társai), egyszer csak rá-találtak egy szűzre (ang. maiden), mely mezítelen volt, szőke hajú, bőre fehérebb, mint a hó, vagy a tenger habja; a szűz azonban halott volt, egy lándzsa állt ki a mellkasából a két melle között. Hatalmas volt e szűz, magassága száz lábnyi, kilenc lábnyira volt a két csecsbimbója, és hét láb hosszú a középső ujja. Brenainn azonnal életre keltette, azután megkeresztelte és megkérdezte, hová való. 'A tenger lakói közé tartozom,' válaszolta a szűz, 'azok közé, akik imádkoznak és várják a feltámadást.' Brenainn megkérdezte tőle, mit szeretne: 'Akarsz-e a mennybe jutni, vagy inkább visszamennél a hazádba?' A lány egy olyan nyelven válaszolt, amit senki más nem értett Brenainn-on kívül, és azt mondta: 'A mennybe, hogy halljam az angyalok énekét, ahogy a mindenható Urat dicsérik.' Így azután a leány magához vette Krisztus Testét és Vérét, békében meghalt, és Brenainn tisztességgel eltemette. (Forrás: *Life of Brenainn*, 3678, in *Lives of Saints from the Book of Lismore*, 1890, W. Stokes, p. 255; alábbi sellő-illusztráció forrása a skót felföldi Macdonald-klánból való Alexander of Menstrie, Earl of Stirling címerének egyik pajzstartó alakja, in *The Clan Donald*, II., Inverness, 1897, p. 58, www.archive.org, a lándzsa és a fátyol a szerző kiegészítése)

„...a szűz azonban halott volt, egy lándzsa állt ki a mellkasából a két melle között.”

Szt. Brendan és társai találkoznak a sellővel (középkori ábrázolás)

A 9. századi ír krónikák feljegyezték azt is, hogy a tenger hullámai Skócia partjaira sodortak egy óriás sellőt (Annals of Innisfallen, AD 892), ami a szellemi képzet újramegjelenése:

„Ebben az évben egy nőt [sellőt] sodort partra a víz Skóciánál. Tizenkét láb és kilenc hüvelyk hosszú volt, tizenhat hosszú a haja, hét láb hosszúak az ujjai, hat láb hosszú az orra. Teste fehérebb volt, mint egy hattyúé, vagy mint a tenger habjai.” (*Lives of Saints from the Book of Lismore*, Preface, XLII, ld. még *Annals of the Four Masters*, 1856, a 887. évnél, pp. 540-542, www.archive.org)

III. Rudolf Steiner a hiberniai misztériumokról

Érdemes idézni Rudolf Steiner összefoglalását a hiberniai misztériumokról:

„...az atlantiszi beavatás utóhangja... soká fennmaradt. Ilyen volt a hiberniai misztérium, amelyről itt, Dornachban nemrég beszéltem [1923. dec. 7-9, ld. *Függelék*]. Erről néhány dolgot fel kell elevenítenem, hogy teljesen megértsük azt, amit itt tekintetbe kell venni.

A hiberniai misztériumok, az ír misztériumok régóta fennálltak. Már a kereszténység megalapításakor fennálltak, és bizonyos módon a legkomolyabban őrizték az atlantiszi népesség bölcsességét. Szeretnék képet adni arról az élményről, amelyben annak volt része, aki az Atlantisz utáni idők ír misztériumaiban beavatáshoz jutott. Aki részeseülni akart ebben a beavatásban, annak akkoriban szigorú előkészületeket kellett tennie, mivel a régi idők misztériumaiban az előkészületek rendkívül szigorúak voltak. Az embernek tulajdonképpen az egész lelki beállítottságát, egész felfogását át kellett alakítania. A hiberniai misztériumoknál a tanítványt úgy készítették elő, hogy komoly belső élmények útján figyelmeztették arra, ami az embert a maga környezetében elcsábíthatja, minden olyan dologra, ami úgy veszi körül, hogy a létet az érzékleti észlelésnek tulajdonítja. És az embert figyelmeztették mindazokra a nehézségekre és akadályokra, amelyekkel szembekerül, ha az igazság, a valódi igazság elérésére törekszik. Figyelmeztették, hogy alapjában véve mindaz, ami bennünket az érzékleti-fizikai világban körülvesz, illúzió, hogy amit az érzékszervek nyújtanak, illuzórikus, s hogy az igazság az illúzió mögött rejlik, tehát az ember az igazi létet az érzékleti észlelés útján nem érheti el.

Mármost, önök azt mondhatják, hogy erről meg vannak győződve, antropozófiai tanulmányaikból mindig is így tudták. Az a tudás azonban, amelyre a jelenlegi tudattal rendelkező ember szert tehet az érzékleti-fizikai külvilág illuzórikus jellegével kapcsolatban, ez semmi, ahhoz a belső megrendüléshez, ahhoz a belső tragikumhoz képest, amelyen azok az emberek mentek keresztül, akik annak idején felkészültek a hiberniai beavatásra. Mert, ha az ember elméletileg kijelenti, hogy minden „máya”, minden illúzió, ezt tulajdonképpen nagyon könnyen veszi. A hiberniai tanítvány előkészítése azonban odáig terjedt, hogy ezt mondták: Az embernek nincs lehetősége, hogy az illúzió atlépjen, és az igazi, valódi léthez eljusson.

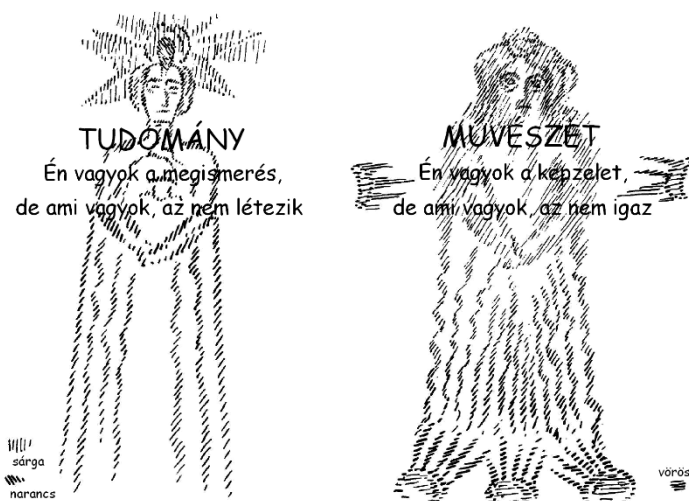
A tanítványokat úgy készítették elő, hogy a kétségbeesésből fakadóan bizonyos módon bensőleg, lelkileg kiegyezzenek az illúzióval. Eljutottak a teljes kétségbeesés hangulatába, melyben az illuzórikus jelleg olyan erővel, olyan hatalmasan jelent meg, hogy úgy érezték: az ember egyáltalán nem tud kikerülni belőle. És a tanítványok életében újra és újra megjelent a hangulat: nos, akkor az illúzióban kell maradnunk. Ez azonban azt jelentette: akkor el kell veszítenünk a talajt a lábunk alól, mert az illúzióban nem állunk szilárdan. A régi misztériumok előkészületének szigorúságát ma alapjában véve alig tudjuk elképzelni. Az emberek visszarettennek attól, amit a belső fejlődés valóban megkövetel.

És, ahogy ez a léttel és annak illuzórikus jellegével volt, úgy volt ez a tanítványok számára az igazságra törekvéssel is. Mindennel megismerkedtek, ami az embert az érzéseiben, az őt hatalmába kerítő homályos érzelmeiben akadályozza, hogy eljusson az igazsághoz, ami megzavarja a megismerés tiszta fényét. Így ismét egy olyan ponthoz értek, amikor ezt mondták: Ha nem élhetünk az igazságban, akkor a tévedésben, a valótlanságban kell élnünk. Ez pedig azt jelenti, hogy az ember kiszakítja magát emberi mivoltából, ha életének egy bizonyos pontján oda jut, hogy kételkedjen a létben és az igazságban.

Mindez azért volt így, hogy az ember ezáltal annak az ellenkezőjét élhesse át, amit célként el akart érni, és ennek a célnak valóban mély érzéseket szenteljen. Mert, aki nem ismeri meg azt, hogy mit jelent tévedésben és illúzióban élni, az nem tudja értékelni a létet és az igazságot. És a hiberniai tanítványoknak meg kellett tanulniuk, hogy értékeljék az igazságot és a létet.

És, amikor a tanítványok mindezen keresztülmentek, amikor bizonyos módon annak ellentétéhez jutottak el, amihez végül el kellett jutniuk, akkor – képszerűen kell elmondanom, ami történt, úgy, ahogy ez akkoriban a hiberniai misztériumokban tényleges realitás volt –, akkor egyfajta szentélyhez vezették őket, ahol két szobor volt, melyek erőteljes, szuggesztív hatást gyakoroltak. Az egyik szobor hatalmas méretű és belül üreges volt, a külső felszíne, amely az üreges belsőt körülvette, vagyis a szobor tényleges szubsztanciája egy teljesen rugalmas anyag volt, úgy, hogy ahol az ember megnyomta, ez belenyomódott a szoborba. De, amikor a nyomás abbamaradt, az alakja újra helyreállt. A szobor úgy volt kialakítva, hogy elsősorban a fejet mintázta meg, és, ha az ember elé lépett, az volt az érzése, hogy a fejből erők sugároznak a hatalmas test irányában, mert az üreges belső teret természetesen nem lehetett látni, csak akkor lehetett érzékelni, ha az ember megnyomta. És a tanítványokat arra biztatták, hogy megnyomják. Az volt az érzésük, hogy a külső testet besugározzák a fejből kiinduló erők, hogy itt mindent a fej csinál.

El kell ismernem, hogy, ha egy mai embert a jelenlegi prózaiságában e szobor elé vezetnék, alig érezne mást, mint elvont élményt. Kétségtelen, de egészen más dolog, ha az ember egész belső mivoltával, szellemével, lelkével, vérével és idegeivel átéli az illúzió és a tévedés hatalmát, és azután átéli egy ilyen gigantikus alak szuggesztív erejét.

R. Steiner vázlata a hiberniai misztériumok két óriás-szobráról (1923. dec. 7, GA 232/7, p. 107, eredeti táblarajz nyomán, ford. Z.T.Cs.)

Ez a szobor férfi jellegű volt. Állt mellette egy másik, egy női jellegű. Ez nem volt üreges. Nem rugalmas volt, hanem alakítható anyagból állt. Ha a tanítvány megnyomta – és ismét arra biztatták, hogy nyomja meg –, akkor formálhatta az alakot, lyukat nyomott bele.

Amikor a tanítvány az egyik szobornál megtapasztalta, hogy a rugalmasság folytán az alak változatlan marad, a másikon pedig azt, hogy a nyomásra deformálódik, elhagyta a szentélyt, majd újra visszavezették, miután minden hibát, minden sérülést, amit a nem rugalmas, puha szobron ejtett, ismét helyrehozta. Akkor vezették vissza, amikor a szobor ismét hibátlan volt. Ezeknek az előkészületeknek a révén – a dolgot csak vázlatosan ismertetem –, melyeken a tanítvány keresztülment, annál a szobornál,

melynek női jellege volt, egy belső élményhez jutott az egész emberi mivoltáról, arról, hogy ő szellem, lélek, és test. Ezt a belső élményt már korábban előkészítették, de teljes mértékben a szobor szuggesztív hatása hozta létre. Egy belső megdermedéshez jutott el, egy belső, fagyos megmerevedéshez. És ez a fagyos megdermedés úgy működött benne, hogy a lelkét imaginációk töltötték be, és ezek az imaginációk a földi teli képei voltak, képek, melyek a földi telet ábrázolták. A tanítványt tehát ahhoz vezették el, hogy belülről, szellemileg lássa a telet.

A másik szobornál, a férfi jellegűnél úgy volt, hogy a tanítvány olyasmit érzett, mintha egész életét, amit egyébként egész testében érzett, átjárja a vére, mintha a vérét erők hatnák át, és a bőrét nyomnák. Míg tehát az egyik szobornál azt kellett hinnie, hogy fagyos csontvázvá válik, a másik szobornál azt kellett éreznie, hogy egész belső élete felforrósodik, és a szétfeszülő bőrében él. Ez az élmény, hogy az ember egész testfelületén nyomásnak van kitéve, oda vezette, hogy belássa: úgy érzed magad, úgy éled át magad, mintha a kozmoszból mindenhol egyedül a Nap sütne rád; és a Nap-szobornál a nyári tájat élte át szellemileg. A tanítvány ezen a módon megtanulta, hogy felismerje a kozmikus Nap-tevékenységet a maga megoszlásában. Megtanulta, hogy felismerje az ember viszonyát a Naphoz. És megtanulta annak felismerését is, hogy a valóságban csak azért nincs olyan állapotban, ahogy magát a Nap-szobor szuggesztív hatása alatt érezte, mert ezt a hatást a világ más részeiből érkező egyéb erők módosítják. Ily módon a tanítvány megtanulta, hogy beleélje magát a kozmoszba. És, amikor a Hold-szobor szuggesztív hatását érezte, amikor tehát belsőleg átélte a fagyos megmerevedést, a téli tájat, akkor megérezte, milyen lenne, ha csak a Hold hatásának lenne kitéve.

Nos, mit tud korunkban az ember egyáltalán a világról? Azt tudja, hogy a rózsa piros, a fű zöld, az ég kék, és így tovább. Ezek azonban nem megrendítő benyomások. Csupán az emberi környezet legközvetlenebb dolgairól tudósítanak. Az embernek fokozottabb mértékben, egész lényével érzékszervvé kell válnia, ha a világmindenség titkaival meg akar ismerkedni. A Nap-szobor szuggesztív hatása következtében az ember a lényét teljes mértékben a vérkeringésére koncentrált. Mint Nap-lényt ismerte meg magát, amikor ezt a szuggesztív hatást önmagában átélte. És Hold-lényként ismerte fel magát, amikor a női szobor szuggesztív hatását élte át. És ebből a saját belső élményből tudta aztán megmondani, hogy a Nap és a Hold hogyan hat az emberre, úgy, ahogy ma a látás élménye alapján meg tudja mondani, hogyan hat rá a rózsa, vagy a hallás élménye alapján mondja meg, hogyan hat rá a cisz-hang, és így tovább. Így élték át ennek a misztériumnak a tanítványai még az Atlantisz utáni időkben az ember kozmoszba tagolódását. Ez közvetlen tapasztalás volt számukra.” (Forrás: *Világtörténelem*, 1923. dec. 27, GA 233/4, magyar kiadás, pp. 57-61, ford. Drahos S.; ld. Steiner előadásai, művei németül www.anthrowiki.at, angolul www.rsarchive.org).

Steiner első ízben 1923. dec. 7.-én beszélt részletesebben a hiberniai misztériumokról (*Misztériumhelyek*, GA 232/7-9, ld. *Függelék*), ahol a férfi/nap princípiumhoz társította a téli képzeteket, a női/holdhoz a nyáriakat, majd ezt kijavította húsz nappal később, a fentiekben. Ilyen tévedés előfordulhat egy szellemi kutatónál is (ld. GA 13, első magyar kiadás p.111), hiszen a szellemi princípiumok keverednek, így az egyes embernél beszélhetünk animusról és animáról, a férfilélek rejtett női minőségeiről és fordítva, ahogy a reinkarnációk során is váltják egymást a nemek, ill. az androgünről, a nemekre való szétválás előtti emberi ösképről, melyhez visszatér a fejlődés egy magasabb fokon, a távoli jövőben (ehhez természetesen nincs köze a mai „divatoknak”, melyek jogi-politikai köntösbe akarnak öltöztetni ferde hajlamokat, hogy ezzel is aláássák a társadalmak alapegységét, az amúgyis válságban lévő családot, bár a nyugati emberiségben megfigyelhető egy elnöiesedés, vö. 3.Móz. 18,22, és GA 181, 1918. jún. 25, aug. 6). Steiner szellemi látásában nem jelent meg az „átszúrt nőalak” sem, és nem tudjuk, mit olvasott az ír legendákról (GA 204/5-ben a kisázsiai Milétoszra utalásából kiderül, hogy ismerhette Miled fiainak honfoglalását, akik az Ibériai-félszigetről érkeztek az ír szigetre, ld.

keltibérek, ibero-kelták), de ezekhez hasonlóan leírja a konfliktust a két nagy világprincípium és megnyilatkozásaik, férfi-nő, nyár-tél, múlt-jövő, tudás és művészet/hit között, s hogy a hiberniai beavatásban az embert tekintették a kiegyensúlyozó, harmonizáló tényezőnek, egy „Krisztus-reprezentánsnak”, már Krisztus eljövetele előtt, akinek feladata az anyagban elhaló szellem feltámasztása, az ellentétek sokoldalú átélésén keresztül eljutni a valódi megismerésig és boldogságig, melyek összhangban vannak egymással és a létezéssel – az ír-kelta legendában ezért kér „védelmet” az óriási *tündérmű* egy *földi* harcostól, az ír-kelta és a steineri közlések kölcsönösen kiegészítik egymást. A 9. században egyszersmind megjelenik a jövőre vonatkozó látnoki bölcsesség a Grál-imaginációkban, ahol Anfortast ugyancsak egy lándzsa sebzte meg, és Wolfram von Eschenbach 1200 körül a „tizenegyedik nemzedéknek”, *eilften span*-nak nevezi magát Parzivaltól kezdve, így a szokásos, 30 éves emberöltővel számolva a Grál-történet 870 tájára tehető, mint már Steiner rámutatott. A híres druida, Amergin „Én vagyok”-ot visszhangzó iniciatikus mélységű versében is szerepel a lándzsa (*Lebor Gabála Érenn*, 5, pp. 111-113, ld. Függelék, vö. Jézus „Én vagyok” mondásai és a Szent Szellem szél-hasonlata a János evangéliumban). A tudás és hit harmóniájának és összeütközéseinek történetéhez tartozik egy jellegzetes teológus-gondolkodó, Scotus Eriugena, akinek műve, a *De divisione naturae*, vagy *Periphyseon* (ford. John O’Meara, 1987) kapcsán Steiner a 4. és 9. századi nagy átmenetéről beszélt (GA 204/15-16), amikor elsőként figyelhető meg a régi látnokság elhalása, majd az utána való vágyakozás, és a személyes intelligencia, gondolkodás előretörése a Földközi-tenger térségében és Európában (ld. a 869. évi zsinat 11. kánonjának szellemtagadása, és az arabizmus, az agnosztikus tudományosság terjedése). Nem érthető viszont, hogy Steiner szellemi látásában mi lehetett a hiberniai óriásszobrok „rugalmas” anyaga (méhviasz lehetett a puha)? Lehet, hogy ez is utal az írek korai amerikai útjaira, ahol beszerezhették a rugalmas kaucsukot?

IV. Simeon jövendölése, a „Szárdiszi korszak”, és a Szűz Szófia titka

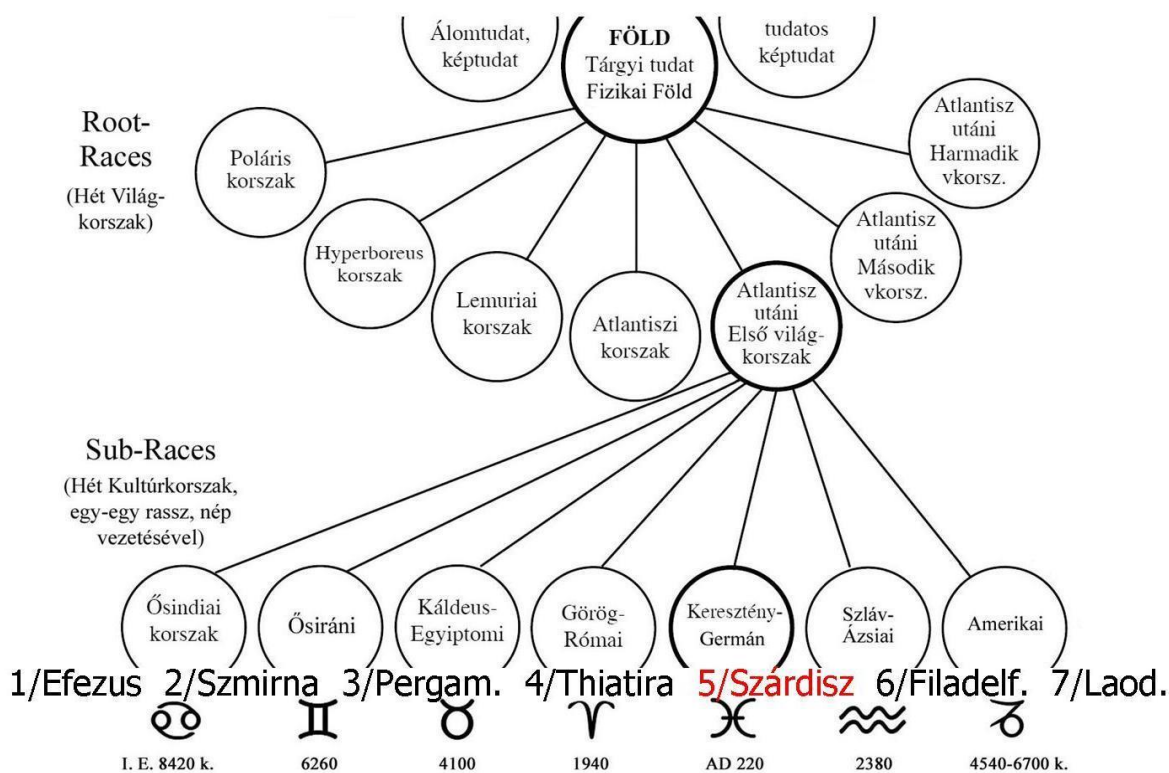
Simeon, egy bölcs aggastyán – akiben Steiner felismerte az újraszületett Asitát, Buddha egyik tanítóját –, elmondja a nátáni Jézus-gyermek anyjának a Szűz Szófia titkát a Lukács evangéliumban (Lk 2,35, vö. a salamoni és nátáni Jézus családfája a Máté és Lukács evangéliumokban, és R. Steiner: *Jézustól Krisztushoz*, GA 131):

„És ímé vala Jeruzsálemben egy ember, akinek neve Simeon volt, és ez az ember igaz és istenfélő vala, aki várta az Izráel vigasztalását, és a Szent Lélek vala őrajta. És kijelentetett néki a Szent Lélek által, hogy addig halált nem lát, amíg meg nem látja az Úrnak Krisztusát. És ő a Lélek indításából a templomba méne, és mikor a gyermek Jézust bevivék szülői, hogy őérette a törvény szokása szerint cselekedjenek, akkor ő karjaiba vevé őt, és áldá az Istent, és monda: Mostan bocsátod el, Uram, a te szolgádat, a te beszéded szerint, békességben: mert látták az én szemeim a te üdvösségedet, amelyet készítettél minden népeknek szeme láttára, *világosságul a pogányok megvilágosítására*, és a te népednek, az Izráelnek dicsőségére. József pedig és az ő anyja csodálkoznak azokon, amiket ő felőle mondtak. És megáldá őket Simeon, és monda Máriának, az ő anyjának: *Ímé ez vettetett sokaknak elestére és feltámadására az Izráelben, és jegyül, akinek sokan ellene mondanak. Sőt a te lelkedet is általhatja az éles tör; hogy sok szív gondolatai nyilvánvalókká legyenek.*” (vö. Ján. 19,25-27, 34-35., és Zak. 12,10)

„*A te lelkedet is átjárja az éles tör; hogy sok szív gondolatai nyilvánvalókká legyenek*” – ezek a szavak bevilágítanak a megváltás titkába, mely Krisztus által jött el, azáltal, hogy őt is átjárta a lándzsa, s egy láthatatlan módon elkezdődött az emberiség felemelkedése, egy új fejlődési lehetőség nyílt meg, amely korábban nem volt adott: „a szíveknek gondolatai támadnak”, „minden rejtett napvilágra kerül”. Ettől kezdve a tudatos gondolkodás képessége fokozatosan találkozhat az átélés magasabb minőségeivel, ami egy világreformhoz vezethet, a Szellem és

Anyag olyan kitagolódásához és „nászához”, mely egy harmonikus szociális rendet eredményez, immár az emberiség tudatos, akart együttműködése, külső, belső munkája révén. A János Jelenések Könyvének 3,1-6. verse mindezzel egybehangzóan utal a jelenlegi, Atlantisz utáni 5. korszak, a Keresztény-Germán/Közép-Európai korszak emberének lelki alapvonására (ld. ábra alább, és R. Steiner: *A János Apokalipszis*, GA 104/3. előa. végén):

„A Sárdisbeli gyülekezet angyalának is írd meg: Ezt mondja az, akinél van az isteni hét lélek és a hét csillag: Tudom a te dolgaidat, hogy az a neved, hogy élsz, és halott vagy. Vigyázz, és erősítsd meg a többieket, akik haló félben vannak; mert nem találtam a te cselekedeteidet Isten előtt teljeseznek. Megemlékezzél azért, hogyan vetted és hallottad; és tartsd meg, és térj meg. Hogyha tehát nem vigyázol, elmegyek hozzád, mint a tolvaj, és nem tudod, mely órában megyek hozzád. De van Sárdisban egy kevés neved, azoké, akik nem fertőztették meg a ruháikat: és fehérben fognak velem járni; mert méltók arra. Aki győz, az fehér ruhákba öltözik; és nem törölöm ki annak nevét az élet könyvéből, és vallást teszek annak nevére az én Atyám előtt és az ő angyalai előtt. Akinek van füle, hallja, mit mond a Lélek a gyülekezeteknek.”

Rudolf Steiner az alábbiakat mondja a régi, *ösztönös* látnokság elhalásáról, s a kereszténységen át az új, *tudatos* látnoki gondolkodáshoz, „szívlátáshoz” vezető fejlődésről:

„Sorsszerűen szükséges volt, hogy egyre jobban csökkenjen az ember asztráltetének az a képessége, hogy eleven képekkel kapcsolódjék a világ titkaihoz. A képek egyre kaotikusabbá váltak. Ami ilyen módon került az emberi lélekbe, az egyre kevésbé volt irányadó a világ voltaképpeni titkainak megfejtésében... A kereszténység fizikai síkon történt elterjedése mögött meg kell látnunk azt a szellemi küzdelmet, amelyben kiüzetik a lélekből az, ami egyébként kaotikus jellegében egyre erősebbé vált volna. Aki nem látja be, hogy e metafizikai tett révén Krisztus végtelenül sokat tett az emberiségért, az félreérti ezt az egyedülálló tettet.” (*Krisztus és a szellemi világ, a szent Grál keresése*, 1913, GA 149)

„Újra meg kell találnunk az utat a szellemi világba, kedves Barátaim! Újra meg kell találnunk a lehetőséget, hogy a benső, amely ma csak száraz „matematika”, képszerűen intenziválódjék, egészen az imaginációig. Meg kell tanulnunk felfogni az imaginációt, amit az antropozófia beavatástudománya tárgyal... Ha a modern lélek matematikai, mechanikai, geometriai képességeiből, ebből a „holtak mezejéből” életrekeljük az imaginációt, ez az *...isteni Szófia* megtalálását jelenti, akit meg kell az embernek lelnie, hogy a Krisztus-erő – mely a Golgotai misztérium óta van meg benne – élő módon, valóban elevenen, azaz fényszerűen áthassa őt. Most éppen ez előtt a fordulópont előtt állunk.” (*Hid a világszellem és a földi ember között*, 1920, GA 202, ld. még a damaszkuszi élményről GA 112. kötetben).

Massimo Scaligero, olasz antropozófus kutató később felhívta a figyelmet a Steiner által említett fényszerű Krisztus-erő 20. század első felétől kezdődő „újraeljövételének” s ezzel az emberi *étertest* küszöbön álló felébredésének helytelen megközelítésére, félreértésére:

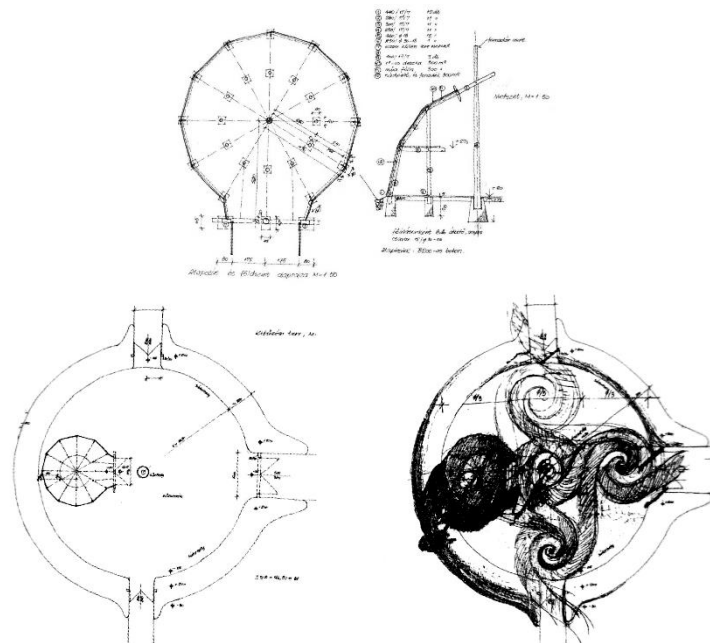
„A mai embert az a veszély fenyegeti, hogy éterteste, amely kezd megszabadulni a fizikai test bilincseitől, nem lesz képes a világot saját önálló működése szerint észlelni, hanem azt a benyomást reprodukálja, mint saját észlelését, amit az érzékleti tapasztalás révén szerzett... Az ember alkata a közeljövőben magával hozza az étertest megszabadulását a fizikai testtől, vagyis helyreáll az étertestnek a fizikai testben való mozgékonyasága, amilyennek a régi ember tapasztalta, de jelenleg ez már egyéni és tudatos formában jön létre. Ezért fontos, hogy... az embernek meglegyen a képessége ahhoz, hogy étertestét felismerje, megkülönböztetve annak tevékenységét az érzékleti formától... A jelenleg fenyegető veszély az ember számára az, hogy éteri lényre felébred, de ő nem tud róla, és imaginatív képességéből istenítő ruhát készít az érzékleti-fizikai világ és az ahhoz kötött létformák számára. Ez pedig szörnyetegeket teremt...” (La luce/A világosság, V. fejelet, 6. rész, kézirat).

A hagyományok iránti mai, sokszor eltúlzott, lázas, és persze agyonpolitizált érdeklődés intő példa a Scaligero által leírtakra, és jelzi, hogy az étertest imaginatív erőinek ébredését sokan összetéveszthetik a meglévő „tradicionális” tartalmakkal, melyek azonban csupán az egykori állapotok maradványai, a szellem emlékei az *élő* szellem *helyett*, melyet ma a tiszta gondolkodás kialakításával ragadhatunk meg. Ugyanez a helyzet a racionalizmus, a tudomány termékeinek már szinte misztikus rangra emelésével, bálványozásával is, s a két tendencia sajátos elegyet képezhet egy „zöld-technokrata konzervativizmusban” (ld. még Scaligero a korábbi mesteréről, J. Evoláról, 3. Part, 1991. Tél). Ezekkel a nem eléggé átvilágított, a politikában mindig haszonelvű tendenciákkal szemben állt a rendszerint és tévesen „nacionalizmussal” vádolt neves építészünk, Makovecz Imre, aki akár szóban, akár példaadásaiban mindig hangsúlyozta az igazi egyetemesség fontosságát, össze tudta kapcsolni az egyedit az egyetemessel.

V. Makovecz Imre „hiberniai beavatóhelyei”

Miután épp befejeztem a Brendan-tanulmányom, 2021 őszén érkezett meg az *Országépítő* új száma, benne Zelnik József „Makovecz-sejtésével”. Amellett, hogy Zelnik J. nem igazán „sportszerűen” próbálta összeharagolni az antropozófiát valamely „moszkvai okkult központtal”, ebből a cikkből tudtam meg, hogy Makovecz „hiberniai kultuszhelynek” nevezte, szánta az 1977-ben épített tokaji közösségi „kunyhóját” (Beke László interjúja, 1980). A Mester halálának első évfordulójára kiadott 2012/3-as Országépítőben Ekler Dezső ismertette röviden a tokaji kunyhót és a hozzá hasonló épületeit, a „borzas”, granica- vagy lécfedés makoveczi genezise kapcsán (pl. Dobogókő, Tatabánya, 1980, Bak, 1985). Itt nincs szó a „hiberniai” inspirá-

cióról, hanem a Wright-, Goff-, Green-előzményekről, melyek hatással lehettek Makovecz korai építészeti felfogására, noha kéznél voltak számára a régi, nomád jurták és a fazsindelyes népi héjazás emlékei is, így a „nyugati” és „ázsiai” jelleget együtt láthatjuk Makovecz egyénien organikus stílusában. Ugyanebben az emlékszámban az antropozófus barát, Kálmán István utalt arra, hogy Makovecz „nyugatról érkezett, talán az ír-kelta világból”, az előző életét illetően, s ez vált most számomra is „aktuálissá”, amikor a tokaji kunyhóval kapcsolatban elővettem a forrást, Rudolf Steiner előadásait a hiberniai misztériumokról. Úgy tűnik, ez az olvasmányélmény élethosszig tartó orientációt adott Makovecz egész művészi és életfelfogása számára, teljes lelkével rezonált erre, mintha valami már meglévőt hozott volna felszínre, s igazi „műhelytitoknak” minősülhet ez az ír-magyar, „keltoszkíta” összefüggés, mely bevezet az építész alkotói „szentélyébe”, sőt talán előző életei titkaiba is, bár 1997-ben olyan visszatérő „éber” álmairól beszélt, melyekben egy szibériai családot ill. egy nepáli közösséget lát maga előtt, s hogy sosem álmodik pl. Amerikáról (*Országépítő*, 1997/3-4, itt a „magyar-szkíta ősök hamis képzetvilágáról” is beszélt, ami alatt a szépítő, dagályos illúziókat értette, vö. „Hamis Történelmi Ráismerés Háza”, 1978, ahol először bukkan fel a „ferde ház” koncepció, mely aztán a piliscsabai katolikus egyetem főépületénél is megjelenik), és tudtommal ír földre sem tette a lábát ebben az életében. Azt is számításba kell venni – egy leendő Makovecz-biográfusnak –, hogy az 1992-es sevillei pavilon tervezése, építése a Mester születési holdcsomópontja 3. visszatérésére esett (Bak 14°, 1991. okt. 10), s a holdcsomópont az előző élet karmikus beteljesedésére és új, jövőbeli-érzékfeletti távlatokra is „ablakot nyit” (a holdcsomópontban, mely a nap- és holdpálya kereszteződése, a Hold 18 év 7 havonta visszatér a születési horoszkópban elfoglalt helyzetébe, s ez hatásában „planétának” tekinthető, ld. GA 201/4, és Susanne Donato a holdcsomópontokról, *Waldorf Journal Project*, 2, ford. Z.T.Cs.). A lélektani-genetikus összképhez tartozik Makovecz Imre szláv ősisége is, mely a Dráván túlra, a régi Tótországba, vagy a morva-szlávokhoz vezet, akiket az avarok legyőzése, 796 után Nagy Károly telepített a Nyugat-Dunántúlra, s így Makovecz a következő, Szláv-Ázsiai kultúrkorszak egyik igazi előhírnökének is tekinthető (ld. még a vele folytatott két beszélgetést, *Szettek és kárhozottak*, 2004, és *Az országépítő*, 2005, Kairosz kiadó).

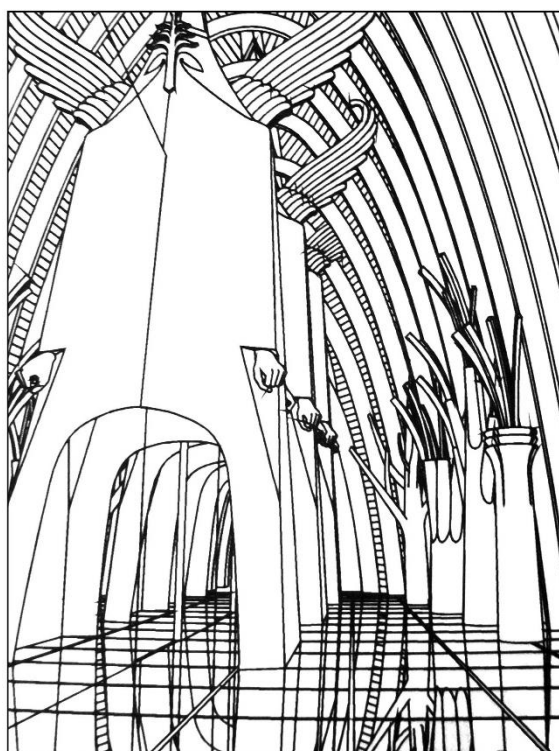
A tokaji közösségi ház tervrajzai, víziója (1977), a szvasztika-alakba rendezett „narancshéj” lemniszkátákkal, a szellemi erők örvény-termeszetének ábrázolásával

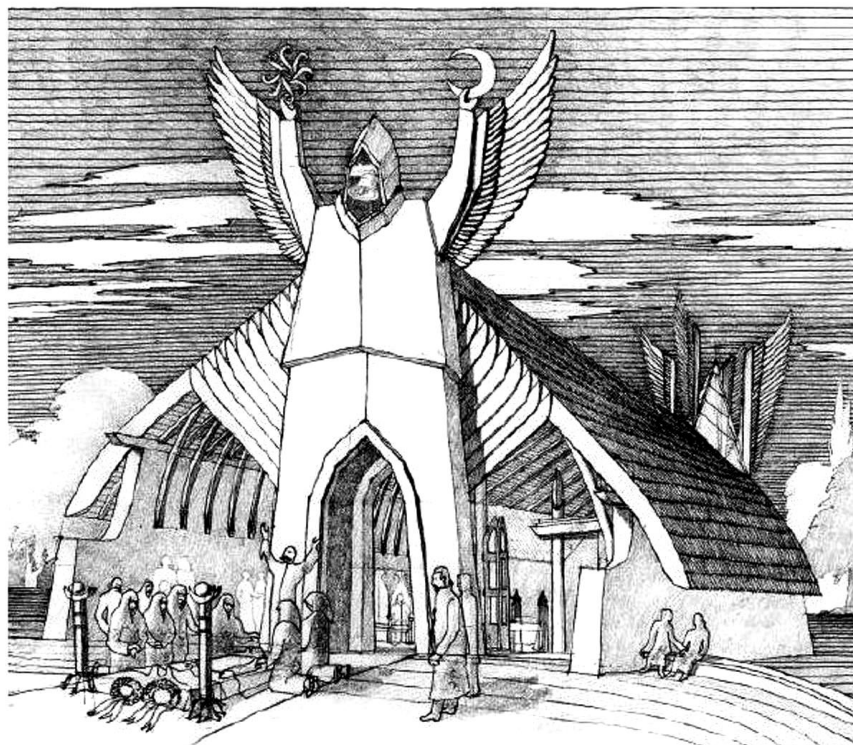
Makovecz kövekből is kirakta a „keltoszkíta” spirál-keresztjét a wales-i tengerparton, az 1977-es utazásakor (forrás: Európai Közép, 2018/1)

Makovecz Imre: Tokaji közösségi ház, 1977 (a kunyhó tetején egy páva-alak, mely napóráként funkcionált, Országépítő, 2012/3), és a saját családi háza Budán, 2012 (alább, a spirális alaprajzzal, MMA); mindkét helyen a bejáratnál álló stilizált férfi-nő, nap-hold oszlopok mutatják, hogy a „hiberniai” inspiráció élő maradt az építész számára, ugyanakkor az oszlopokban előtűnk állnak a magyar népművészet csónakalakú fejfái, kopjafái, sasfái is

A londoni pavilon látványrajzainak számítógépes változatai, a „hatalmas figurákkal, melyek egymással beszélgetnek” (Országépítő, 97/3-4)

*A sepsiárkosi ravatalozó látványrajza (Országépítő, 2010/1),
itt is visszahangzik a „hiberniai óriásszobrok” emléke,
de immár a férfi-nő, nap-hold principiumokat egybefogva,
„Krisztus-angyallá”, egységes ember-ösképpé alakítva*

Roppant nehéz egybefogni egy látszólag ennyire szerteágazó jelentésbokort, az ír-kelta szellemi hagyományt, az evangéliumi híradást, az antropozófia megalapítójának szellemi látásait, és az utóbbiból sokat merített világhírű magyar építőművész emberi, alkotói lényének intencióit, forrásait. De végülis úgy tűnik, maguktól összefutottak a szálak, nem lehet csupán véletlen, ahogy most előtörtek számomra ezek az összefüggések, egy egész láncolat, nyugattól keletig és vissza, s be kell vallanom, hogy társulhat ehhez egy „immateriális” kapcsolat a „Makovecz-lélekkel”, akinek mintha lenne ereje arra is, hogy „odaátról” vezesse a hozzá fordulókat: noha nem voltunk szoros kapcsolatban, többször álmodtam vele a 2011-es halála óta, részben olyasmit, ami az életben sosem történt meg, elsőként egy E-betűs keresztnévű illetőt ajánlott, egy papírdarabra írta fel a nevet, amit felébredve elfelejtettem, aztán többször volt, hogy derűsen kezet fogtunk, ahogy az életben itt-ott, majd sietett a dolgára egy kisebb csoporttal, és legutóbb, a Szt. Brendan-tanulmányom írása közben, 2021 szeptemberében, teljesen váratlanul arra ösztönzött, hogy foglalkozzam az 1999-es Fehéregyháza-tervem megvalósításával. — A Makovecz-lélek nagyjából 25 évet fog eltölteni a halál utáni „kamaloka” periódusban, míg megtisztul az evilági kötődéseitől – kb. egyharmad életév, amennyi időt valaki alvással töltött – , s ebből 10 év már eltelt, majd a magasabb hierarchiák közé kerül 2036 körül, a Michael-korszak zenitjének hatóköréhez közel (2058 ± 10-20 év, ld. Trithemius: *De septem secundeis*, ford. Z.T.Cs., *Acta Hist. Hung. Turi.*, 2018, 10. szám) –, így kb. 15 évig lehetünk még a Mester „közelében”, ezidő alatt jobban közreműködhet ő maga az életműve, impulzusai „idelenti” értelmezésében, bemutatásában, rajtunk keresztül.

* * *

Összegzés

Az ír-kelta hagyomány és Rudolf Steiner önálló szellemi kutatásainak szoros párhuzamaitól eljutottunk végső soron a Szűz Szófia titkáig, ahogy Lukács 2,35, és Ján. Jel. 3,1. utal rá: eljutottunk a mennyei „Völegénytől” elszakított Világmenyasszony, Világlélek drámájának és megváltásának kérdéséig, melyet mintegy „megölt” az emberiségfejlődésben az „értelmi lélek” periódusa, a görög-római korra visszavezethető absztrakt-materialista intellektualizmus „lándzsája” — s mindezek egyszerre *mi* magunk vagyunk, Völegény és Menyasszony, lándzsa és pajzs, test és lélek, lélek és szellem konfliktusa, nekünk és általunk létezik mindez a kérdés, probléma, mely tőlünk várja a „védelmet”, a megoldást. A négy-öt forrásadat egymást erősíti, és a különböző tér-idősíkon létrejött, egybehangzó *szellemi látás* köti össze őket: az ír-kelta óriásnőt és a *Szt. Brendan életé*-nek óriás sellőjét ugyanúgy átjárja a „lándzsa”, mint a Szűzanya lelkét az „éles tör” Simeon jövendölésében, és ugyanezért mondja a János Jelenések Könyvének „Akasha-kinyilatkoztatása”, hogy a „szárdiszi”, jelenlegi korszak emberének az a „neve”, hogy „élsz és halott vagy”, azaz biológiailag élünk, de a szellemi lényünk, forrásunk tekintetében halottak vagyunk, „haló félben” vagyunk, átmenetileg elszakadtunk a szellemi világtól, megváltásra szorulunk, megváltást kell keresnünk. Ezt a lelki-szellemi világhelyzetet akarták képekben, szavakban hírül adni Írországon és a Mediterráneumon keresztül, az egész jövő számára, időszámításunk előtt és után, druidák, bölcsék és keresztény látnokok, s erre mutatott rá a maga független módján Rudolf Steiner, az antropozófiai szellemtudomány megalapítója, a 20. század elején. Steiner azonban, aki egyszerre volt a filozófia doktora és egzakt szellemi látó, világosan megértette, hogy szükségszerű volt az elszakadás az „istenek pórázáról”, a régi, ösztönös szellemi látástól, melynek képei egyre kaotikusabbá váltak, s enélkül az elszakadás nélkül nem jelentkezhetek volna az újkori emberiség egyéni és társadalmi törekvései a szabadságra, az igazságosságra, a valódi, érdek nélküli szeretetre. Egyúttal azt is látta Steiner, hogy a fejlődés ezzel sem áll meg, a materialista értelem és „haladás” nem a végső szó az emberiség, a világ titkainak, törvényeinek feltárásában, s ma már nem egy ponton láthatjuk, hogy a kialakult spontán „haladás” dekadenciába vezet, az emberalatti, természetalatti, elsötétült, mechanizált régiókba, egy tényleges „Mátrix-birodalomba”, falanszterbe, ha nem kapcsolódik össze „fej és szív”, ha nem történik meg az újraébredés, immár a világosan körvonalazott, tudatos, de intuitív, beleérző gondolkodás önálló útján (Drei Logoi, 1906, Heft 14). De valóban „óriások vállán állunk”: abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy ehhez az előrehaladó fejlődési vonulathoz kapcsolódott a magyar építőművészet nagy alkotója, Makovecz Imre, aki kortársai között egyedülálló magasságokig fejlesztette munkásságában a steineri antropozófia alapvető felismeréseit, létrehozva egy szerves szintézist Európa, Ázsia és a Kárpát-medence, s egyúttal „ég és föld” között, mely ideológiáktól, politikától független szellemi-kulturális hidat jelenthet a jövőbe, ha mi is meríteni tudunk az antropozófiai és makoveczi „megismerésművészetből”, az „új látnokság” átfogóbb, igazabb tanításaiból és kreatív impulzusaiból, s ha ezt át tudjuk adni, Keleten és Nyugaton egyaránt.

A szép óriásnő legendája

(In S.H. O'Grady: *Silva Gadelica*, 1892, Bevezetés, pp. x-xi., és pp. 238-242)

Agallamh na senórach, 'Társalgás a régiekkel'⁹⁵

Ebben a régebbi kéziratban, melyet más kéziratokkal együtt a *Book of Lismore*-ban⁹⁶ gyűjtötték össze a 15. század második felében, szerepel Finn mac Cumall fia, Ossian, és Crunnchu mac Ronan fia, Caeilte, a *fianna Eirenn*, Írország harcosai maradékával, több mint 150 évvel a végzetes gowra-i csata után (Meath megye), ahol ez a harcos csapat vereséget szenvedett. A legendás történet szerint a két idős harcos a mai Droghedától északra különvált: Ossian észak felé fordult, és anyjához ment, a *tuatha dé Danann* egyik asszonyához, s így halhatatlan lett; Caeilte dél felé ment, míg valahol, nem messze Tarától, a főkirály egykori székhelyétől találkozott Szt. Patrikkal, aki ekkor missziója elején tartott. A pogány veterán, akit szívélyesen fogadtak, kész volt elfogadni az új tanítást, s mint készséges neofita, a szenthez társult annak írországi körútján. Bejárták a déli és nyugati vidékeket; útközben Caeilte-t kérdezve a völgyekkel, hegyekkel, tavakkal és kövekkel kapcsolatban, Szt. Patrik oly lelkesen érdeklődött, hogy a helyi királyok és embereik készséggel átengedték földjükhöz a szent embert és új tanítványát. Így járták be Leinster, Munster, Connacht és Ulster tartományokat, míg elértek Tarába, és itt találták Ossian-t, Dermot mac Cerbhaill⁹⁷ 3 király udvarában. Ünnepséget tartottak, és a sokaság örömeire mindkét hős előadta a saját és társaik tetteit, amennyire magas koruk engedte nekik az emlékezést. Előadásukat leírták a kor történetírói, és annyi másolatot készítettek róluk, hogy amikor Erin férfiai hazamentek, mindegyikük vitt magával egy példányt Írország minden szegletébe.

„...Patrik és Munster királya innen dél felé mentek, a *benn bhán in reatha*, másképp 'a fűtás fehér hegye' irányába, mely a Slieveriach és a Slievecrot között fekszik. Patrik és a többiek leültek, és a király megkérdezte Caeilte-t: 'Miért kapta ez a *benn* ezt a nevet?' És ő így válaszolt: —

⁹⁵ Ez kézenfekvő fordítás, de túlságosan szó szerinti; az angol megfelelője: 'Colloquy with the Ancients,' modern értelemben: 'Szt. Patrik és mások kérdései a régiekhez,' mert az *agallamh* itt igei főnév, általános tárgy. Ezenkívül néhány folio elveszett (jelezve a szövegben), a kéziratot rágcsálók rongálták meg, és a végén hiányos; az írnok így hagyta a szöveget, és úgy tűnik nem volt alkalma befejezni, mert az utolsó sort közvetlenül követi egy másik, oda nem illő anyag (jórészt olvashatatlan).

⁹⁶ Egy pillanatra visszatérve még erre az MS.-re: ez három írnok műve, akiknek egyike ismeretlen; a másik kettő volt egy *O Buadhacháin* 'Buchan,' 'Buhan' nevű barát, aki az elveszett Book of Monasterboice-ból másolta (Louth megye); és Angus O'Callanan, aki nagyon jó kézzel írt még két szöveget: *an Agallamh bheg*, 'a Kisebb Társalgás,' és *suidigud tellaig Themrack*, 'a Tara-i Udvar Megalapítása' címűt, s az utóbbi kolofónja tartalmazza az író nevét és egy ajánlást Mac Carthy-Riach-nak. A Folio 116 tartalmaz egy 44 x 4 soros költeményt Mahon mac Donall mac Eoghan O'Daly-tól, Mac Carthys-Riach örökös költőjétől, melyben beszámol a drasztikus lépésekről, melyeket 1478 tettek Fineen és fivére, Dermot, hogy megfosszák első unokatestvérüket, Cormac mac Donough mac Donall Riach-ot a trónjától, aki bitorolta a főnökséget apjától, Dermot-tól, *an dúna*. Ezt az ügyet folytatja IV M, vö. *Annals of loch Cé* ad an. Quatt. 42, 43. egy tiszteletadás Mac Carthy feleségének, lady Kathleen Fitzgerald-nak, aki Thomas-nak, a 8. Desmond grófnak, Írország főbírájának volt a leánya. 1467-ben őt váltotta fel John Tiptoft, Worcester grófja, aki a következő évben áruló módon lefejeztette Droghedánál, s innen ered az ír elnevezés 'Thomas of Drogheda'; 1470-ben Warwick grófja és Clarence hercege kivégeztette Tiptoft-ot Angliában (IV M ad ann.). A versek, melyek közül néhány hűz szótagos, egészében reménytelenül olvashatatlanok, és követi őket (f. 116b) egy jogi vélemény az esetről, prózában; a versmérték *sédna*.

⁹⁷ Ez egy példa arra, hogy az eredeti narrátor, bárki is legyen, mit engedett meg magának kronológiai dolgokban.

Történt egyszer, hogy Finn ezen a *tulach*-on (magaslaton) volt, [és ahogy idejöttek] megpillantottak egy nőt, aki rájuk várt. Egy bíbor palást . . . . . [itt megszakad az elbeszélés, és áttér Széphajú Edaein, Ben-Edar fiának halálára; Munster királya leányának, Cuillenn-nek történetére, akinek megkérte a kezét Cullann, az ulidiai Fergus király fia; majd következnek a nyitó sorok Treon lányáról, Bébhionn-ról és találkozásáról Finn mac Cumall-lal] . . . . . ‘Szavamra mondom, válaszolt Goll, ‘sosem láttam sem én, sem bárki más ilyen hatalmas nősze mélyt.’ A nő kecsesen kinyújtotta kezét, melyen három aranygyűrű volt, a másik kezén pedig kettő, és mindegyik olyan vastag volt, mint egy három-ökrös járom. ‘Meg kellene kérdezni őt,’ mondta Goll; de Finn elutasította: ‘Ezt csak úgy lehet, ha felállunk, különben nem is hall bennünket.’

Ezért az egész csapat felállt, hogy beszéljen az óriásnővel, de velük együtt ő is felállt. ‘Szép hölgy,’ mondta Finn, ‘ülj le, és könyökölj a hegyoldalra, hogy hallhassunk téged.’ Ekkor az óriásnő lefeküdt a hegyen, és a fianna-vezér elkezdett tudakozódni felőle, mely országból jött és kicsoda. ‘A Leányok Országából (Land of Lasses) jöttem, mely nyugaton fekszik,’ mondta, ‘ahol a nap legyugszik; ez ország királyának a leánya vagyok.’ ‘Mi a neved?’ ‘A nevem Bebhionn, és Treon leánya vagyok.’ ‘És miért nevezik azt a földet a ‘Lányok Országának?’ ‘Mert itt nincsenek férfiak,’ válaszolt, ‘kivéve az apám és három fia, s apámnak született kilenc és hétszer húsz lánya: ezért nevezték el a ‘Leányok Országának.’ ‘Melyik ország van a legközelebb hozzád?’ ‘A Férfiak Országá.’ ‘Ennek ki a királya?’ ‘*Cédach croidhearg*, vagyis a ‘Százak Karmazsinvörös Birtoklója,’ akinek nyolcszor húsz fia és csak egy leánya van. Mármost, Cedach király egyik fiához adtak feleségül, a jóképű Aedh-hez; háromszor adtak hozzá, és háromszor futottam el tőle (ez a mostani a harmadik).’ ‘Ki, vagy mi vezetett az országunkba?’ ‘Három halász, akiket a szél erről a földről fújt hozzánk: ők beszéltek erről a vidékről, s hogy itt egy jó harcos lakik, Finn mac Cumall. Ha te vagy ez az *óglaech* (*galloglagh*, *gallowglass*, nemes harcos), akkor téged kereslek, és a te védelmedet kérem.’ Ekkor levette a kesztyűjét, és a kezét Finn kezébe helyezte, aki azt mondta: ‘Tedd a kezed Goll mac Morna kezébe; mert Írországbán nincs más harcos, aki alkalmasabb lenne számodra, hogy barátságot és egyezséget kössön veled.’ Így az óriásnő Goll kezébe helyezte az övét, és megkötötte vele az egyezséget.

Ekkor megpillantottak feléjük rohanni egy szarvasbikát, mögötte a vadászkutyáikkal, de Finn azt mondta: ‘Hagyjátok a szarvast, mert nem erre fognak vadászni a kutyáink; hagyjátok a dolgot a fianna néhány *óglaech*-jára. De hol van Finn, Cuan fia?’ ‘Itt vagyok,’ válaszolt ő. ‘Vezess most a házadba, és ezen az éjjelen te fogsz vendégül látni bennünket.’ ‘Adni bármit, hálás feladat nekünk;’ szolt Finn, Cuan fia, ‘mert nyolcszor húsz tejelő csordám legel Luachra rétjein, és általad jutottam hozzájuk.’ De Finn mac Cumall tulajdonsága ez volt: nem számít, mennyit adományoz bárkinek, sem a nap, sem az éj, hogy ezt felemlítse neki. Így tehát Finn mac Cuan a saját házában látta vendégül a fianna csapatot.

Visszatérve az ifjú óriáshölgyhöz: ő közben levette a fényes, aranyos-drágaköves sisakját, és hét patakban hullámozott elő aranyhaja, melytől mindenkinek elállt a lélegzete, és Finn azt mondta: ‘Nagy istenek, akiket tisztelünk, hatalmas Conn unokája, Cormac, és Eithne, aki Cahir More költő-leánya, és a fianna virágzó asszonynepe, bárcsak látnátok Treon leányát, Bebhionnt! Kedves leány, a te szemedben mindnyájan túl kicsik vagyunk!’ A leány letekintett a törpére, *Cnú deireoil*-ra, aki Finn előtt épp egy hárfán játszott, és azt mondta: ‘Legyen kicsi vagy nagy a fizetség, amit ennek a kisembernek adsz, aki a hárfán játszik, én mindenkinek ugyanolyan bőséges mércével mérek.’

Ekkor Finntől inni kért, aki azt mondta: ‘Hol van Saltran *sálfhada*, a ‘hegyes-sarkú?’ ‘Itt vagyok, Fian-főnök,’ válaszolt a *gilla* (inas, legény, ld. *gillie* = skót vadászinas). ‘Hozd a vízzel teli serleget (*cuach smera puill*) ama gázlóról’ (a serleget kilenc ember merítette). A *gilla* hozta a teli *cuach*-ot, és átadta az ifjú hölgynek; ő pedig a vizet a jobb tenyerébe öntötte, és onnan itta meg, majd a maradékot a fiannákra locsolta, amire mind felnevettek a hölgygel együtt. Finn azt mondta: ‘Lelkedre, leány, mondd, miért nem ittad meg a vizet a serlegből?’ Ő így válaszolt:

‘Sosem iszom olyan edényből, amely nem aranyból vagy ezüstből készült.’ ‘Ekkor’, tette hozzá Caeilte, ‘megpillantottam egy hatalmas ifjút, amint felénk tartott, és még nagyobb volt, mint a leány: egy bundás gallér fedte a vállait, nem volt szakálla, és a világ összes férfianál csinosabb volt. Egy zöld köpeny volt rajta, amit arany csat fogott össze, alatta pedig egy atlaszselyem inget viselt; berkenyevörös pajzs függött rajta, oldalán arany markolatú kard, és kezében egy hatalmas lándzsát tartott.

Az egész sokaság rátekingett, és a nemes harcosok kivételével alig akadt bárki közülünk, akit ne töltött volna el a rettegés. De Finn kemény természetű volt, sem nappal, sem éjszaka nem riadt meg semmitől, ezért azt mondta: ‘Lám, sem *gilla*, sem harcos, egyetlen ember sem kel fel a helyéről! Ismeri-e bárki közületek ezt az *óglaech*-et?’ ‘Én ismerem: ez az ember üldöz, előle menekülök,’ mondta a hölgy, és leült Finn és Goll között. Az idegen közelebb jött hozzánk, és nem tudtuk, mik a szándékai, de amint odaért Finnhez és Gollhoz, felemelte a lándzsáját, és a lányt a legkegyetlenebb módon átdöfte, úgy, hogy a fegyver csúcsa, melyet a hátába döftek, elől jött ki. Az óriásifjú kihúzta a lándzsát, és áthaladva a fiannak között, elment arra, ahonnan jött. ‘Emberek,’ kiáltott Finn, ‘láttátok! Ne hagyjátok bosszulatlanul ezt a gaztetet!’

‘Ekkor,’ folytatta Caeilte, ‘mi, a három csatájú fiannak, azonnal az óriás nyomába eredtünk, és csak Finn és Goll maradtak a hegyen, a halálra sebzett nővel; és az idegent üldöztük, mint a *ráth na macraidhe*, vagyis a ‘legények futása,’ amit most *ráth na gcaerach*-nek, vagyis ‘juhok futásának’ neveznek, Moylee-től délre; innen a *corcach*-ig vagy a mocsárig, *magh Uladh*-ig vagyis az ‘Ulidia laposáig,’ ahol táborot vertünk a *claenráth*-nál, vagy ‘lejtős futás’-nál, a *Cúraei mac Daire* helyén; aztán lefelé, és a *láthair luinge*-n, vagy ‘hajó-helyen,’ ahol a *clann Deaghaidh*, vagy a ‘Deghaidh gyermekei’ tartották a gályáikat, a *labharthonn*-nal szemben; ez vagy ‘Labar-hullámot’ jelent, mivel a spanyol Milesius lánya, Labar itt fulladt vízbe; vagy ‘beszélő-hullámot’ [*labar* ‘beszéd képessége’], mivel itt a hullám ‘beszél’ a partnak; s még tovább követtük az óriást a *tiopra an laeich leisc*-ig, vagy a ‘lusta harcos forrásáig,’ nyugat felé *traigh Lí*-ig [‘Tralee’], vagy a ‘Lí partjáig’, aki *Oidhreamhail* fia, és tovább *rinn chána*-ig, vagy ‘adóhatárig,’ ahol évente az *allmharachs*, vagy ‘tengerentúli emberek’ szoktak adót fizetni Curai-nek. Az óriás itt a széles öböl felé fordult, és mi, négy *óglaech* megtámadtuk őt: Dermot, és Glas, Encherd Beirre fia, és Oscar, Ossian fia, és magam voltam a negyedik. És a nyílt tenger felé szorítottuk, és én teljes sebességgel futva [épp mielőtt elértem a vizet] utána hajítottam a lándzsám [miközben az óriás már a vízben gázolt], és a lándzsa a pajzsán megcsúsztatva a bal vállába fúródott, majd a pajzs a tengerbe esett. Én [utána gázolva a tengerben] a bal kezemmel megtaláltam a pajzsot, és mivel ő a jobbával kihúzta magából a lándzsám, azzal jött ellenem; de amikor visszatámadtam, elborított bennünket a hullám és alattunk ott volt a tenger mélysége [és a partra kellett mennünk]. Ekkor, ahogy az óriást figyeltük, megpillantottunk egy nagy gályát, két sor evezővel, ahogy jött nyugatról; az óriás felkapaszkodott a fedélzetre, és eltűnt a szemünk elől. A három csapatunk visszatért keletre, ehhez a *tulach*-hoz (a Fehér-hegyhez, Ben Bhán-hoz), beszámoltunk Finn-nek, és letettük elé a földre az óriás pajzsát és lándzsáját. ‘Valóban ezek voltak a fegyverei,’ mondta az ifjú óriáshölgy: ‘a lándzsa, amelynek a neve *tora-innchleasach* vagyis ‘Mennykőcsapás’, és a pajzs, a *donnchraebhach*, vagy ‘Vörös-díszes.’ Majd így folytatta: ‘Finn, most készítsd el a sírom és temess el illendően; mert reád bízott magam és meghaltam, és te voltál, aki miatt Írországra jöttem.’ Ékszerait odaadta a bárdoknak, dalnokoknak: a *Cnú dheireoil*-nak és feleségének, Blathnait-nak, és a hárfásnak, Daighre-nek; majd a lelke elvált vele a testétől, és itt nyugszik, és róla lett elnevezve a hely: *druim na mná mairbhe* a ‘Halott Nő Sírhalma,’ mely névben a *druim* ‘halmot’ jelent, ó, Munster királya,’ fejezte be Caeilte.

Ford.: Z. Tóth Csaba

A *Cenn Cruaich* vagy *Crom Cruach* bálványról

Patrik azután északra ment, *Tethbha* [Teffia], azaz *Coirpre* földjére, ahol *Coirpre* fiai ajánlották neki Granard-t; és ezen a helyen hagyta *Guasacht* püspököt, *Milchu* fiát, a [korábbi] társát, és a két *emir*-t, ennek húgait; és *Cluain Bronaigh*-nál az egyik templomot a másikhoz csatolták; és ő lett Granard *airchinnech*-je [apátja], és felszentelte az apácákat és főnökasszonyukat *Cluain Bronaigh*-ban. Mármost, amikor Patrik megszentelte a mondott szüzek fátylát, a lábuk belesüllyedt a kőbe [melyen álltak]; ez azt jelentette, hogy örökké itt maradnak. Patrik azután átment a vízhez a *Magh Slecht*-nél [„Tisztelet Helye”, Cavan megyében], ahol Erinn [Írország] fő bálványa állt, a *Cenn Cruaich*, melyet arany és ezüst díszített, és körülötte tizenkét másik bálvány, rézzel díszítve. Amikor Patrik meglátta a bálványt a víz felől, melyet *Guthard*-nak [hangosnak] neveznek (azaz Patrik itt emelte fel a hangját), a bálvány közelébe érve fel-emelte a Jézus-botját, hogy ráhelyezze, de nem érte el, és a bálvány jobb oldalára ment, ami tőle délre volt; és a bot jele máig megmaradt a bálvány bal oldalán, ahogy Patrik ráhelyezte; és a föld elnyelte a másik tizenkét bálványt a fejükig; és máig ebben a helyzetben vannak e csoda emlékére. És Patrik minden embert megkeresztelt cum rege *laeghuire*, akik tisztelték a bálványt. És minden ember látta őt (azaz a démont), és félték, hogy meghalnak, ha Patrik nem küldi őt a pokolra. (részlet, *Tripartite Life of Saint Patrick*, 9. század, ford. Z.T.Cs., in E. O’Curry, *Lectures*, 1878, Appendix LIV, pp. 538-539, www.archive.org)

Szt. Patrik és a *Crom Cruach* (L.D. Symington, 1906)

Tandragee idol, kőfaragvány, i.e. 1000 k., Armagh, Írország (Mark Williams: Ireland’s Immortals nyomán), valószínűleg az „Ezüstkarú” Nuada istenséget ábrázolja

Rudolf Steiner:

A hiberniai misztériumok

GA 232, *Mysteriengestaltungen*, VII. előadás, Dornach, 1923. dec. 7.

Legutóbb az efezuszi Artemisz-misztériumokról beszéltem önöknek, hogy felhívjam a figyelmüket bizonyos összefüggésekre azzal kapcsolatban, ami az emberi fejlődés folyamán ismertté vált, és ami ma újra felfedezhető a szellemi világba való betekintés által. Hogy felelevenítsük a már érintett témát, szeretnék ma beszélni egy másik misztériumhelyről, amely bizonyos értelemben a modern szellemi élet kezdőpontját is jelenti, melyben impulzusokat adtak ennek a modern szellemi életnek, és mégis sokat átvettek a régebbi szellemi életből, melyben az emberiség őseredeti bölcsességét őrizték. Azokról a misztériumhelyekről és kulcsfontosságú impulzusaikról szeretnék beszélni, melyek egykor az ír szigeten léteztek, vagyis a hiberniai misztériumokról, melyekre már utalásokat tettem a misztérium-drámáimban.

Viszonylag sokkal nehezebb megközelíteni az Akasa-krónikában (melyre gyakran utaltam az írásaimban. [*Akasha* = ind. éteri memória, mely elérhető a beavatott, megerősített tudat számára.—A ford.]) Hibernia ősi misztérium-központjait, az Angliától nyugatra fekvő, sokat próbált szigetet, nehezebb feleleveníteni meditatív látásban a képeket, melyek benyomódtak az éteri krónikába, mint más misztérium-központok esetében. Mert, amikor ezeket a hiberniai misztérium-központokat megközelítjük egy belső látással, az ember egy olyan benyomást kap, hogy ezeknek a központoknak a képei rendkívüli visszatartó erővel bírnak, mely visszatolja az embert. Mégis, ha valaki továbbmegy, és bizonyos fokú bátorsággal rendelkezik ezekben a dolgokban, ezeket a visszatartó erőket egy ilyen bátorsággal nem oly nehéz legyőzni, mint más hasonló esetekben; mindazonáltal ezek, mondhatni, egyfajta zavart okoznak, még egy bátor szellemi tekintet számára is, mely előtt jelentkeznek. Így tehát az ember csak bizonyos ellenállás révén érkezhetsz el ahhoz, amit most le fogok írni. Majd látni fogják a következő néhány nap során, hogy miért kell egy ilyen ellenállás a megismerés számára.

Ezekben a misztérium-központokban természetesen voltak beavatottak, akik befogadták az emberiség őseredeti bölcsességét s akik eljutottak ennek az őseredeti bölcsességnek bizonyos fokára, elérhették a magasabb inspirációkat a maguk módján. És voltak tanítványok, a beavatásra várakozó jelöltek, akiknek egy meghatározott módon instrukciókat adtak, és a kozmikus Szóhoz vezették őket. Mármost, ha az előkészületekre tekintünk, amelyeket mindenekelőtt Hibernián kaptak a jelöltek, azt találjuk, hogy ez az előkészület két dologból állt. Az egyik az volt, hogy azokat, akiket felkészítettek, lélekben a megismerés minden nehézségéhez elvezették. Mindaz, ami, mondhatnám, a megismerés útján kínzó lehet — nem az a megismerési út, ami a létezés mélységeibe vezet, hanem az az út, amely egyszerűen azt igényli, hogy a mindennapi tudatunkat olyan erőssé tegyük, amennyire csak lehet —, mindazt a nehézséget, ami felmerül a közönséges tudat számára ezen a megismerési úton, a tanítványok lelke elé állították. Minden kételyen, minden nehézségen, minden belső törekvésen, és ennek a belső törekvésnek a gyakori katasztrófáin, a logika és a dialektika általi illúziókon, legyenek ezek bármilyen jók, mindezen keresztül kellett menni. A tanítványoknak keresztül kellett mennie mindenben, amit nehézségnek tapasztalunk, ha valóban tudást kell szereznünk s azután azt szavakba akarjuk önteni.

Önök érezhetik, hogy egy dolog eljutni egy igazsághoz, és egy teljesen más dolog kifejezni, formába önteni. Amikor komolyan foglalkozunk a megismerési úttal, mindig érezzük, hogy amit beleszorítunk a szavakba, olyasmis, ami többé nem teljesen igaz, az igazság beszorul mindenféle sziklák és kelepccék közé. Mindazt, amit így tapasztalhatunk, amit csupán az ismer, aki valóban a megismerés útját járja, mindezt megtapasztalták a tanítványok.

A második dolog, hogy a lelkükben meg kellett tapasztalniuk, milyen kevésbé járulhat hozzá a szokásos megismerés az emberi boldogsághoz, milyen kevésbé járulhat hozzá a logika, a dialektika, retorika az emberi boldogsághoz.

Másrészt megmutatták ezeknek a tanítványoknak, hogy az ember, hogy megtartsa az egyensúlyát az életben, részt kell vennie abban, ami bizonyos fokig elhozza neki az örömet és a

boldogságot. Így a tanítványokat az egyik oldalon az egyik mélység közelébe hajtották, a másik oldalon pedig a másikhoz, és mindig kételkedniük és várniuk kellett, míg egy híd épül számukra mindegyik mélység felett. És oly mélyen beavatódtak a megismerés kételyeibe és nehézségeibe, hogy idővel ettől az előkészülettől ténylegesen bevezették őket a kozmikus misztériumokba, és levonhatták a következtetést: ha ennek így kell lennie, akkor lemondunk minden megismerésről, lemondunk mindenről, ami nem hozhat boldogságot az embernek.

Az ősi misztériumokban az embereket minden esetben szigorú próbáknak vetették alá, és ténylegesen arra a pontra vezették őket, ahol a legtermészetesebb és legegyszerűbb módon érzéseket fejlesztettek magukban, melyeket a közönséges, közhelyes józan ész alaptalannak tekint. Könnyű azt mondani: senki sem akarhat lemondani a megismerésről, nyilvánvaló, hogy az ember vágyik a megismerésre, akkor is, ha nagy nehézségekkel jár. Ezt teljes természetességgel mondják az emberek, akik nem ismerik a nehézségeket, és akiket nem vezettek módszeresen ezekhez a nehézségekhez, ahogy a hiberniai misztériumok tanítványait. Azt is könnyű mondani, hogy az ember hajlandó lemondani a belső és ugyanúgy a külső boldogságról és vágyakról a megismerési út kedvéért. De annak, aki megérti ezeket a dolgokat, mindkét kijelentés, mint oly gyakran hallani, elmegy a lényeg mellett.

Amikor a tanítványokat megfelelő mértékben felkészítették, két hatalmas szobor elé vezették őket, két hatalmas, fenséges szobor elé. Az egyik fenségebb volt a maga méreteiben, s a másik is ugyanolyan nagy volt, de ennek volt még egy különleges tulajdonsága. Az egyik szobor egy férfialakot ábrázolt, a másik egy nőalakot.

E szobrok által a tanítvány megtapasztalta a közeledést a kozmikus Szóhoz. Ezek a szobrok mintegy a külső betűk voltak számára, melyek által el kellett kezdeni megfejteni a kozmikus titkot, mely az emberek elé helyeződött.

Az egyik szobor, a férfialak, teljesen rugalmas anyagból volt, minden részén benyomható. A tanítványok benyomták a szobrot minden részén. E cselekedet révén megmutatkozott számukra a szobor üregessége. Valóban csupán a szobor bőre készült rugalmas anyagból, úgy, hogy miután benyomták, visszanyerte eredeti alakját. E szobor felett, a szobor feje felett, amely különösen jellegzetes volt, a fej felett volt valami, ami a Napot jelentette. Az egész fej olyan volt, hogy aki látta, annak valóban olyan volt, mint egy lelki szem. A fej, mint lelki szem, mikrokozmoszban jelentette az egész makrokozmosz tartalmát. Az egész makrokozmosznak ez a megjelenése a Nap révén fejeződött ki, mely ezen a hatalmas fejen volt. Ez a szobor ekkor közvetlen benyomást tett a tanítványra: itt a makrokozmosz a Nap révén működik és kialakítja az emberi fejet, amely ismeri a makrokozmosz impulzusait, és önmagát belsőleg és külsőleg a makrokozmosznak ezen impulzusai szerint alakítja.

A másik szobor olyan volt, hogy a tanítvány tekintete mindenekelőtt olyasmit látott, mint amit belülről világít meg a fény. És eközben a tanítvány látott egy nőalakot, mely teljesen ezeknek a fénysugaraknak a hatása alatt állt. És felébredt benne az érzés, hogy a fej hozta létre ezeket a fénysugarakat. Valami meghatározhatatlan áradt a fejből. Ennek a szobornak más volt az anyaga, puha volt, nem rugalmas, és rendkívül lágy. A tanítvány belenyomhatta a kezét. Minden nyomás megmaradt a szobor anyagában. Egyik alkalommal, amikor e szobor előtt átment egy próbán, belenyomta a kezét, a másik alkalommal pedig a mélyedéseket ki kellett javítania. Így, amikor a tanítványt ugyanazzal a szertartással újra a szoborhoz vezették, a szobor mindig ép volt. A másik szobor esetében, amely rugalmas volt, az egész forma saját magát állította helyre.

A második szobor esetében kapott élmény az volt, hogy ez teljesen a Hold-erők hatása alatt áll, melyek áthatják a szervezetet, és a fejet kinövesztik a szervezetből. Rendkívül erős benyomást gyakorolt a tanítványokra, amit így tapasztaltak. Gyakran hozták őket e szobor elé; a mélyedéseket mindig kijavították. Gyakran a tanítványok egy csoportját vezették e szobor elé, nem túl hosszú időre. Amikor e szobor elé vezették őket, az első alkalmakkor teljes csend uralkodott körülöttük. Olyanok vezették ide őket, akiket már beavattak, és akik azután elmentek, és a templom ajtaja becsukódott mögöttük. Magukra hagyták a tanítványokat.

Azután eljött az idő, amikor mindegyik tanítvány saját maga tett próbát a szobornál, hogy megtapasztalja az első szobor rugalmasságát és a második puhaságát, melyen a mélyedések

megmaradtak. Ekkor magára hagyták azzal az élménnyel, ami, mint jeleztem, a legerőteljesebb hatással volt rá. És mindazon keresztül, amit a tanítvány formált, átment az ösvényen, amit leírtam önöknek, melyen megtapasztalt minden nehézséget a megismeréssel kapcsolatban, minden nehézséget a boldogsággal kapcsolatban, és felébredt a tanítványban egy bizonyos vágyakozás. Az ilyen dolgok megtapasztalása valóban sokkal többet jelent, mint a pusztá szavak, melyeket most erre használok. Az ilyen tapasztalás azt jelenti, hogy valaki keresztülmegy az átélések egész skáláján, és ezek az átélések a tanítvány legintenzívebb vágyakozását okozták, amikor e két szobor elé vezették, és ami megjelent számára, mint nagy rejtély, valamiképpen megoldódott a lelkében, és megértette ennek a rejtélynek a természetét — egyrészt megértette ennek a rejtélynek a természetét, másrészt pedig a problémát, mint amit a formák magukba foglalnak, és az egész módot, ahogyan ő viszonyul hozzájuk. Mindez egy mély, különösen mély módon dolgozott a tanítványokon. És ők egész lelkükkel és egész szellemükkel álltak a szobrok előtt, mint, mondhatni, egy hatalmas kérdőjel előtt. Tele voltak kérdésekkel, kérdezett az ész, kérdezett a szív, kérdezett az akarat, minden, minden kérdezett. A mai ember még értesülhet ezekről a dolgokról, melyeket észlelhetővé tettek számára a korábbi időkben, dolgokról, melyeket többé nem lehet észlelhetővé tenni ezen a módon, és alkalmazni a beavatást, de még megismerhetjük az átélések skáláját, melyen az embernek keresztül kell mennie, hogy valóban megközelítse az igazságot, az igazságot, amely azután a világ titkaihoz vezet. Még abban az esetben is, ha a mai tanítvány a helyes úton keresztülmegy ezeken a dolgokon egy belső fejlődés révén, kifelé észlelhetetlenül, még mindig tény marad, hogy a modern tanítványnak keresztül kell mennie az átélések ugyanolyan skáláján, keresztül kell küzdenie magát ezeken az átéléseken a belső, meditatív tapasztalásban. Így ugyanazt az élmény-skálát tapasztalhatja önmaga által, mint amin keresztülmentek a régi módon, a régi időkben azok, akiket beavattak.

Amikor ezen átmentek, a tanítványokat egyfajta próbán vezették keresztül, melyben mindkét tapasztalás együtt dolgozott, egyik oldalon az, amin korábban átmentek az előkészítő fázisban, a közönséges megismerési úttal és a közönséges boldogság útjával kapcsolatban, másrészt pedig az, ami nagy kérdéssé vált bennük az egész elméjükkel, az egész emberrel kapcsolatban. Ezek azután együtt dolgoztak bennük.

És most, miután bensőleg felismerték ezeknek a tapasztalásoknak az együttes munkálkodását, elvezették őket egészen addig, ami abban az időben lehetséges volt, a mikrokozmosz és a makrokozmosz nagy misztériumaihoz, ahhoz az egyesüléshez, amit már érintettünk ezekben az előadásokban, melyek az efezuszi Artemisz-misztériumok tartalmát képezték, melyek egy részét a tanítványok elé tárták egyfajta próbaidő során. Ezáltal fölerősítették a nagy kérdést a tanítványok lelkében. Így a tanítványt, az intenzív elmélyülés révén, melyet elméjében tapasztalt és elviselt, ténylegesen ebben a kérdés-formában vezették a szellemi világhoz. A tapasztalása valóban ahhoz a régióhoz vezette, melyet a lélek tapasztal, amikor érzi: az Erő előtt állok most, mely őrzi a Küszöböt.

Az emberiség korábbi korszakaiban a legkülönfélébb misztériumok léteztek, és az embereket a legkülönfélébb módokon vezették ahhoz, amit ezekben a szavakban érezhetünk: Most a szellemi világ küszöbén állok; tudom, hogy ezt a szellemi világot miért kell megőrizni a közönséges tudattól, és tudom, hogy miben rejlik a védelmező Erő Lénye, a Küszöb Öre.

Miután a tanítványok átmentek ezen a próbaidőn, ismét a szobor elé vezették őket. Ekkor egy nagyon jelentőségteljes benyomás érte őket, egy benyomás, mely ténylegesen sokkolta az egész benső lényüket. Csupán jelezhetem ezt a benyomást önöknek, áttéve abból az ősi nyelvből a modern szavakba.

Amikor a tanítványok eddig eljutottak, ahogy leírtam, mindőjüket ismét egyenként vezették a szobor elé. De most a beavató pap, az iniciátor, a templomban maradt a tanítvánnyal. És most a tanítvány látta, miután ismét teljes csendben hallgatott arra, amit saját lelke mondhatott neki az eddigi előkészületek és próbák után, miután egy még hosszabb idő eltelt, látta a beavató papját, mintha felemelkedne az első szobor feje fölé. És ekkor megnyilatkozott, mintha a Nap hátrébb került volna, és a szobor és a Nap közötti térben a pap úgy jelent meg, mintha elfedné a Napot. A szobrok nagyon nagyok voltak, így a pap, aki ehhez képest kicsi volt, csupán a szobor feje felett jelent meg, a többi része alul volt, bizonyos mértékig elfedve a Napot. Ekkor, mint

egy zenei harmónia (a szertartás egy zenei harmóniával kezdődött), felhangzott a beavató beszéde. És amikor a tanítvány ezen a fokon volt, úgy tűnt neki, mintha a szavakat, melyek elhangzottak a beavató ajkairól, a szobor ejtette volna ki. És a szavak a következőképp hangzottak számára:—

*Ich bin das Bild der Welt
Sieh wie das Sein mir fehlt
Ich lebe in deiner Erkenntnis
Ich werde in dir nun Bekenntnis.*

Én vagyok a világ képmása
Nézd csak, nem létezem
A te megismerésedben élek
Most a te megismerésedben jövök létre.

A közönséges megismerés útjának nehézségeivel kapcsolatos felkészülése révén a tanítvány arra is felkészült, hogy úgy fogadja ezt a képmást, mint valamit, ami megszabadítja ezektől a nehézségektől, akkor is, ha önmagában nem juthat túl a kételyen ezzel a megismeréssel kapcsolatban, és az érzéshez vezették, hogy nem győzheti le ezeket a megismerési kételyeket. Bensőleg felkészítették, azáltal, hogy mindez átment a lelkén, hogy mintegy belekapaszkodjon lelke egészével ebbe a képmásba, hogy a kozmikus erővel éljen, amelyet ez a képmás szimbolizált, hogy úgyszólván ennek a kozmikus erőnek átadja magát. Felkészült erre, mivel tapasztalta, hogy ami most a pap szájából jött, az úgy tűnt számára, mintha ez a szobor egyszerűen az írott betű lenne, melyet a tanítvány elé helyeztek, s amit ez a négy sor fejezett ki.

Miután a pap távozott és a tanítvány ismét teljes csendben maradt, egy kis idő múlva egy második beavató érkezett. Ez a második szoborhoz ment, és ismét egy zenei harmónia hangjai szálltak fel az ajkairól. És ez a hang olyan szavakat ejtett ki, melyeket a következőkben adok vissza önöknek:—

*Ich bin das Bild der Welt
Sieh, wie Wahrheit mir fehlt
Willst du mit mir zu leben wagen
So werd ich dir zum Behagen.*

Én vagyok a világ képmása
Nézd csak, nincs bennem igazság
Ha velem akarsz élni
Én leszek a vígasztalásod.

És most, mindezen előkészületek után, miután valóban a belső boldogság, belső teljesség élményéhez vezették — inkább azt mondanám, hogy az „öröm belső teljességéhez” (freudvolle innerliche Fülle), a „boldogság” helyett, mert a német „Glück” szó nem adja vissza a helyes értelmet —, miután tehát a tanítványt, mindazon keresztül, amit tapasztalt, a szükségyszerűség érzéséhez vezették, hogy az embernek az öröm e belső teljességéhez kellene jutnia, most, hogy meghallva, amit a második szobor mondott neki, és érezte ezt a szükségyszerűséget, ismét azon a ponton volt, nem csupán majdnem, hanem ténylegesen, hogy felismerje a kozmikus erőt, amely e második szobron keresztül beszélt, mint az az erő, melynek át akarta adni magát.

A beavató ismét elment. A tanítvány ismét egyedül maradt, és ebben a csendben és magányban mindegyikük érezte magában, megjelent bennük valami, amit talán a következő szavakkal lehet kifejezni: A szellemi világ küszöbén állok. Itt, a fizikai világban van valami, amit megismerésnek nevezünk, de ennek valójában nincs értéke a szellemi világban. És a nehézségek, melyek jelentkeznek számunkra a fizikai világban a megismeréssel kapcsolatban, csupán a megismerés értéktelenségének fizikai tükröződései, melyeket ebben a fizikai világban valaki

átélhet az érzékfeletti, szellemi világgal kapcsolatban. Így a tanítványban ez az érzés jött létre: Sokan mondják nekem ebben a fizikai világban, hogy 'Le kell mondanod az öröm belső teljességéről, aszkézist kell gyakorolnod, hogy belépj a szellemi világba,' de ez valójában illúzió, vagyis megtévesztés. Mert az, ami megjelenik a második szobor révén, kifejezetten azt mondja: 'Nézd csak, nincs bennem igazság.'

Így a tanítvány a megismerés küszöbén közel került ehhez az érzéshez: Az embernek keresztül kell küzdenie magát a lélek, az elme belső, örömteli teljességéhez, kizárva azt, amire itt, a fizikai világban, a gyenge emberi törekvés révén, a fizikai testhez kötöttség révén, mint igazságra vágyódik. A tanítványoknak valóban volt egy érzése, hogy a küszöb túloldalán a dolgoknak teljesen másképp kell kinézniük, mint itt, ezen az oldalon, hogy sok dolog, ami értékes ezen az oldalon, értéktelen odaát, és hogy még az olyan dolgok is, mint a megismerés és az igazság, teljesen másképp jelennek meg a küszöb másik oldalán.

Mindezek olyan élmények voltak, melyek a tanítványban előhívták a tudatot, hogy túljutott a fizikai világ számos illúzióján és csalódásán. De voltak olyan érzések is, melyek időről-időre fellángoltak a lélekben. A tanítvány úgy érezte, mintha belső tűz emésztené, mintha belsőleg megsemmisülne. És a lélek ingadozott, előre és hátra, egyik érzéstől a másikig. A tanítványt, úgyszólván, próbának vetették alá a megismerés és a boldogság közötti egyensúly tekintetében. Míg keresztülment ezen a belső élményen, olyan volt számára, mintha maguk a szobrok akartak volna beszélni. Eljutott valamihez, ami olyan volt, mint a Belső Szó. Olyan volt, mintha maguk a szobrok beszélnének. Az egyik szobor azt mondta:—

*Ich bin die Erkenntnis,
Aber was ich bin, ist kein Sein.*

Én vagyok a megismerés,
de ami vagyok, az nem létezik.

És ekkor a tanítványt teljesen eltöltötte valami, mondhatni a sugárzó félelem érzése: Az ember eszméi csupán eszmék; nem léteznek önmagukban. Ha az ember a fejét használja — így érezte a tanítvány —, bizonyosan eszmékhez jut, de sosem éri el a létet. Az eszmék illúziók, nem a lét maga.

És a másik szobor mintha azt mondta volna:—

*Ich bin die Phantasie,
Aber was ich bin, hat keine Wahrheit.*

Én vagyok a képzelet,
de ami vagyok, az nem igaz.

Így a két szobor szembesítette a tanítványt, az egyik azzal, hogy az eszmék nem azonosak a léttel, a másik pedig azzal, hogy a képzelet képei nem igazak.

*Férfialak balra: „TUDOMÁNY, Én vagyok a megismerés, de ami vagyok, az nem létezik”;
nőalak jobbra: „MŰVÉSZET, Én vagyok a képzelet, de ami vagyok, az nem igaz.”*

Kérem, vegyék figyelembe, hogy itt semmi dogmatikusát nem akarok közölni önökkel, nem akarok kitalált frázisokkal kifejezni bármely igazságot vagy tudást. A lényeg az, hogy ábrázoljam a tanítvány élményeit Hibernia szentélyeiben. Ami ezeknek a mondatoknak a tartalma, azzal nem valamely igazságot akarunk hirdetni, hanem azt akarjuk leírni, amit a tanítvány a beavatás pillanatában tapasztalt a hiberniai misztériumokban.

Mindezt az egyes tanítvány teljes magányban tapasztalta. Belső élménye oly erőteljes volt, hogy a külső érzékei nem működtek közben. Ezek nem működtek. Egy idő után nem látta a szobrot. De lángbetűket látott a helyén, melyekben valóban megpillantott valamit, ami nem külső, fizikai volt, hanem, amit rendkívüli tisztasággal látott. Olvasott ott, ahol korábban a Megismerés-szobor fejét látta, olvasta a „Tudomány” szót, és ott, ahol a másik szobor fejét látta, olvasta a „Művészet” szót.

Miután ezt megtapasztalta, kivezették a templom kapuján. A két beavató ismét a templomnál volt. Egyikük arra irányította a tanítvány fejét, amerre a másik beavató mutatott — Krisztus alakjára. És ugyanakkor figyelmeztető szavak hangzottak fel. A pap, aki a Krisztus-képhez irányította, azt mondta neki:—

Fogadd be ennek a Lénynek a Szavát és Erejét
A szívedbe.

És a másik pap azt mondta:—

És fogadd Tőle,
Amit a két Képmás akart adni neked:
A Tudományt és a Művészetet.

Ez volt, úgyszólván, a hiberniai beavatás első két aktusa, azon a sajátos módon, ahogy Hiberniában, az ősi Írországbán a tanítványokat a kereszténység legbensőbb lényegének tényleges átéléséhez vezették.

És ez igen mélyen bevésődött a tanítványok lelkébe és értelmébe. És most, miután mindezt magukba fogadták, továbbléphetek a megismerés útján. Amit még el kell mondani, és el lehet mondani erről, a következő napokban fogjuk megtenni, egyéb dolgokkal összefüggésben.

Önök láthatták tegnap, hogy a hiberniai misztériumok beavatásának célja egy igazi bepillantás volt a világ és az ember titkaiba, olyan belső, lelki élmények, melyek mélyen hatottak az emberi elmére és lelki életre. Valóban mindazzal kapcsolatban voltak, ami az embert a szellemi világba vezeti, úgy, hogy meghatározott belső élmények révén a tanítvány bizonyos győzelmeket ért el, lényegében megerősítette magát e győzelmek révén, és ezáltal így vagy úgy keresztüldolgozta magát a szellemi világhoz.

Láttuk azután, hogy a hiberniai beavatásban a jelöltet hogyan vezették két, szimbolikus szobor elé — ne értsük félre a „szimbolikus” szót. Először leírtam önöknek e szobrok jellegét, majd azt, hogy a benyomások és lelki élmények révén a tanítványt e szobrok mélyebb kontemplációjához vezették.

Mármost, önöknek teljesen világos lehet, hogy a benyomás, amit valaki kap az ilyen fenséges szobrokról, olyan körülmények között, melyeket leírtam, természetesen nem hasonlít ahhoz, amit valaki csupán a leírásuk révén kaphat, hanem egy rendkívül erőteljes, belső élmény. Ezáltal lehetséges volt, hogy, miután a tanítvány átment mindazon, amit leírtam, a beavató azt okozza, hogy az élmények, melyeken a tanítvány mindegyik szobor előtt átment, még sokáig visszhangozzanak a tanítvány elméjében. A tanítvány egyszerűen megőrizte, hogy az, amit a férfi és a női szobor révén tapasztalt, visszhangozzék benne. A tanítvány — a karmájától függően — hetekre, néha hosszabb, vagy sok esetben rövidebb időre megőrizte mindenekelőtt az egyik, a férfi-szobor visszhangjának érzését. A próbák, melyekről tegnap beszéltem, először mindkét szoborra vonatkoztak, mert a benyomásoknak, melyeket mindkét szobor gyakorolt, egybe kellett áradnia a tanítvány legmélyebb lelki életében. A tanítvány mégis a legintenzívebb módon annak a benyomásnak az élményét őrizte meg, amelyet a férfi-szobortól kapott. És most leírom önöknek a benyomást, ami visszhangzott benne. Ennek érdekében természetesen olyan szavakat kell használnunk, melyek nem illeszkednek a beavatási élményekhez, mint olyanokhoz. Ezért sok mindent, amit ezekkel a szavakkal kifejezünk, az igazi benső jeletőségük szerint kell felismerni.

Amit a tanítvány elsőként akkor tapasztalt, amikor átadta magát a férfi-szoborból eredő benyomásnak, egyfajta lelki megfagyás volt, egy tényleges lelki megdermedés, egy lelki megremevedés, amely egyre erősebbé vált, ahogy egyre gyakrabban engedte ezeket a dolgokat visszhangozni magában — egy lelki megdermedést érzett, ami olyan volt, mint a testi megdermedés. A közbeeső időszakokban a tanítvány bizonyosan foglalkozhatott azzal, ami szükséges az élet számára, de a lelkében újra és újra ez visszhangzott, és ekkor megtapasztalta ezt a dermedtséget. Ez a dermedtség a tudata megváltozását eredményezte — ez bizonyosan egy nagyon szigorú beavatás volt, még akkor is, ha többé már nem emlékeztetett az eredeti misztériumok ősi formájára. Nem mondhatjuk, hogy a tudat tompává vált, de a tanítvány tudatára jött valaminek: „A tudatállapot, melybe kerültem, olyan, ami teljesen szokatlan számomra. Nem tudok mit kezdeni vele. Semmire sem megyek vele.” A tanítvány valóban csupán azt érezte, hogy ez a tudatállapot telítve volt a dermedtség érzésével. De érezte azt is, hogy azt, ami megdermedt benne, valójában őt magát, felvette magába a kozmosz. Úgy érezte, mintha átkerült volna az univerzum kiterjedésébe. Azt mondhatta magának: „A kozmosz befogad engem.”

Ekkor egy rendkívüli dolog történt vele — nem a tudat eltörlése, hanem a tudat megváltozása. Amikor a tanítvány kellően hosszú ideig tapasztalta ezt a fajta megdermedést — a beavatóknak kellett gondoskodnia arról, hogy elég hosszú legyen az idő —, amikor tehát a tanítvány tapasztalta ezt a fajta megdermedést, és hogy felveszi a kozmosz, valahogy a következő szavakat mondta: „A nap sugarai, a csillagok sugarai magukkal vonnak, kivonnak engem a teljes kozmoszba, mégis megmaradok magamon belül”; amikor a tanítvány ezt elég sokáig tapasztalta, eljutott egy figyelemreméltó észleléshez. Most valóban megismerte, honnan ered ez a tudat, amely dermedtté tette, mert most befogadta, az innen vagy onnan visszhangzó élményei szerint, a téli táj legkülönfélébb benyomásait. A téli táj volt a szellemi látása előtt, a téli táj, melyben a kavargó hópolyhekre tekintett, melyek betöltötték a levegőt — mint említettem, mindent szellemileg látott —, vagy tájakat, ahol erdőket pillantott meg, ahol a hó súlya lehúzta a fák ágait és

hasonlók, valóságos dolgokat, melyek, mint mondtam, emlékeztettek arra, amit itt vagy ott látott az életben, és ami a valóság benyomását keltette benne. Így azután, hogy érezte, a kozmosz felveszi őt, mintha a saját tudata felidézte volna a vándorlásokat a téli tájon keresztül, és ugyanakkor érezte, mintha nem lenne a testében, de mégis benne lenne az érzékszerveiben. Érezte a lényét a szemeiben, a füleiben, érezte a lényét a bőre felszínén is. Különösen itt, amikor a bőre érzékelését érezte, a tapintóérzéke kiterjedt a bőre határain túl, és azt mondhatta: „Olyanná váltam, mint egy rugalmas, de üres szobor.” És érezte például a szemei egygyéválását ezzel a téli tájjal. Úgy érezte, mintha ez az egész tájkép, amire aktívan pillantott a szemével, mintha ez működött volna mindenhol a szemében, mintha a szeme egy belső tükre lett volna mindannak, ami külsőleg megjelent.

De volt még valami, amit érzett; nem egységesnek érezte magát, hanem ténylegesen az én-jét sokszorososan érezte, ahány érzékszerve volt; érezte, hogy én-je tizenkétszer annyi, s mivel tizenkétszeresen érezte az én-jét, egy figyelemreméltó tapasztaláshoz jutott, amit így fejezett ki: „Van itt egy én, amely a szememen keresztül lát, van egy én, ami keresztüldolgozza magát a gondolkodási érzékemen, a beszéd-érezkemen, a tapintóérezkemen, az élet-érezkemen. Valójában felbomlok a világban.” (ld. a 12 érzékről, *Weltwesen und Ichheit*, GA 169, Berlin, 1916. jún. 20) Ebből az átélésből származott egy vágy az egyesülésre az angyali hierarchia egyik lényével, hogy az egyesülés által a tanítvány befogadjon egy képességet és erőt, amivel kézben tarthatja az én-je felbomlását egyedi érzékszervi élményekre. És mindebből keletkezett énjében a tapasztalás: „Miért vannak érzékszerveim?”

Ez a különös élmény olyan volt, hogy a tanítvány érezte, hogy mindaz, ami kapcsolatban van az érzékszervekkel, az érzékszervek idegrendszeri folytatásával és az ember benső lényével, hogyan van kapcsolatban a tényleges földi környezettel. Az érzékek a télhez tartoznak — ezt érezte a tanítvány. Egész élményében keresztülment a téli táj változásain, melyek, mint mondtam, emlékeztettek arra, amit élete során látott, de amely egész szépségével a szellemből sugárzott rá, és mindebből az élményből a tanítvány megszerezte a lelke egyesültségének állapotát. Ebben az egyesült lelki állapotban a következőt mondhatta: Tapasztaltam a téli misztérium-vándorlásomban, ami a kozmoszban valójában a múlt. A mágikus telem hó- és jégtömegei megmutatták számomra, milyen romboló erők működnek a kozmoszban. Megtanultam megismerni a rombolás impulzusait a kozmoszban, és a téli misztérium-vándorlásomon a dermedtségem valóban megmutatta, hogy abba kell tekintenem, ami jelen van a kozmoszban, mint erő, amely a múltból jön a jelenbe, de a jelenbe halott kozmikus erőként érkezik. Mindenekelőtt ezt közvetítette a tanítvány számára a férfi-szobor előtti élményeinek visszhangja.

Azután az élményeinek ahhoz a visszhangjához vezették, mely a másik szoborral volt kapcsolatos, mely alakítható volt, nem rugalmas. És most nem egy belső dermedtséget érzett, hanem egy belső felmelegedést, mintegy a lélek lázas állapotát, egy olyan lázas állapotot, hogy a dolgok, melyeknek ereje van a belső természetük miatt, dolgoznak a lelken, és először testi tünet-együttesekhez hasonlóan nyilatkoznak meg. A tanítvány úgy érezte, mintha belsőleg nyomás alatt lenne, mintha minden ránehezedne, a lélegzésére, a vérkeringésére, minden irányból. A tanítvány nagy szorongást érzett, egy mély, belső gyötrelmet. Ebben a mély, lelki szorongásban egy második dolog merült fel, amit tapasztalt, mely a lelki szorongásból született, és nagyjából így foglalható szavakba: „Van valami bennem, amit a közönséges földi életemben a testiségem igényel. Ezt le kell győznöm, a földi én-em le kell győznöm.” Ez élt erőteljesen a tanítvány tudatában.

Azután, hogy elég sokáig tapasztalta ezt a belső hő-állapotot, ezt a belső szorongást, ezt az érzést, hogy a földi én-t le kell győzni, felmerült benne valami, ami által tudta, hogy ez nem a tudat korábbi állapota volt, hanem egy számára jól ismert tudatállapot, az álom-tudat állapota. Míg az első esetben, a dermedtség átélésekor, világosan érezte, hogy egy olyan tudatállapotban volt, melyet nem ismert a közönséges életben, most a tudatállapotban felismerte az álmodó tudatot. Álmodott, de másképp, mint korábban, és ez most arra emlékeztette, amit a legsodálatosabb nyári tájjal kapcsolatban átélt. De tudta, hogy ezek álmok, melyek intenzív örömet vagy intenzív fájdalmat okoznak neki, aszerint, ami a nyárban örömteli vagy fájdalmas, de azzal együtt, amit valaki átél az álmok révén.

Emlékezzenek csak arra, ahogy az álombeli képekből felébrednek szívdobogva, lázasan és szorongva. Ezt a belső állapotot teljesen elementáris, természetes módon ismerte meg a tanítvány, és azt mondhatta magának: „Belső lényem elhozta a nyarat, mint egy álmot a tudatom számára, eljött a nyár, mint egy álom.”

A tanítvány most tudta, hogy az, ami mint mágikus nyár jelent meg a tudata előtt, folyamatos változásban kapcsolódik a kozmosz hatalmas jövőjéből eredő impulzusokhoz. De most nem úgy érezte magát, mint korábban, amikor érzékszerveire tagolódt; most teljesen egységesnek érezte magát. Úgy érezte, hogy a szívébe húzódott össze.

Ez a kulmináció volt, a legmagasabb pont, amit elért, hogy összehúzódott a szívébe, ez a belső önbirtoklás és a legbensőbb, emberi természetével való rokonság érzése, nem a nyárral, amit valaki külsőleg lát, hanem ennek a nyárnak az álmával.

És ezt követően a tanítvány azt mondta magának: „Abban, amit a nyár álma ad, amit bensőleg tapasztalok emberi lényemben, ebben rejlik a jövő.” Amikor a tanítvány keresztülment ezen az élményen, ahhoz a tapasztaláshoz jutott, hogy ez a két állapot egymást követi. Mondjuk, egy rétekből és tavakból, patakokból álló tájra tekintett. Jeget és havat látott. Ez átváltozott kavargó hóeséssé, hópelyhek felhőjévé. Ez a látvány fokozatosan elhalványult, és végül semmivé foszlott. Abban a pillanatban, amikor eltűnt, amikor bizonyos fokig üres térben érezte magát, ebben a pillanatban a nyár-álom jelent meg a küszöbön. És a tanítvány tudatára ébredt: „Most a múlt és a jövő találkozik a saját lelki életemben.”

És ettől kezdve a tanítvány megtanult a külső világra tekinteni, és úgy beszélni erről a külső világról, mint a jövőre vonatkozó folyamatos igazságról: Ebben a világban, mely körülvesz bennünket, ebben a világban, melyből a testiségünk származik, ebben a világban valami folyamatosan meghal. A téli hókristályokban a szellem külső jelét látjuk, amely folyamatosan meghal az anyagban. Mint emberek, még nem vagyunk teljesen abban az állapotban, hogy érezzük ezt az elhaló szellemet, melyet a külső természetben a hó és a jég szimbolizál, kivéve, ha beavatáson megyünk keresztül. De ha a beavatás megtörténik, akkor az ember tudja, hogy a szellem folyamatosan meghal az anyagban, hideg és fagyott állapotban mutatkozik meg. Mindenütt megsemmisülés zajlik. Ebből a megsemmisülésből elsőként valami természeti álomszerű születik. És a természeti álmok tartalmazzák a világjövő csíráit. De a világhalál és a világszületés nem találkozna, ha az ember nem állna közöttük. Mert, ha az ember nem állna közöttük — mint már mondtam, egyszerűen csak leírom önöknek az élményeket, melyeken a hiberniai tanítvány bensőleg keresztülment —, ha az ember nem állna közöttük, a tényleges folyamatok, melyekbe a tanítvány bepillantott az új tudat eszközeivel, melyek a dermedtségből születtek, egy tényleges világhalálhoz vezetnének, és az álom nem követné a világhalált. Nem keletkezne jövő a múltból. Itt lenne a Szaturnusz, a Nap, a Hold, a Föld; de nem lenne Jupiter, Vénusz, Vulkan (Mars) (ti. korszakok). Annak érdekében, hogy a kozmosz jövője a múlthoz kapcsolódjon, az embernek a múlt és a jövő között kell állnia. A tanítvány ezt közvetlenül tudta abból, amit átélt.

Azt, amit a tanítvány ily módon átélt, most összefoglalták számára a beavatói. Az első állapotot, amikor keresztülment a dermedtségen, amikor érezte, hogy a kozmosz felszívta, a beavatója olyan szavakban foglalta össze számára, melyeket nagyjából a következőkben adhatok vissza önöknek, német nyelven:—

*In den Weiten sollst du lernen
Wie im Blau der Ätherfernen
Erst das Weltensein entschwindet
Und in dir sich wiederfindet.*

Távoli, kiterjedt terekben megtanulod
Hogy az éter kék távlatában
A világlét először eltűnik
És újra megtalálja magát benned.

Ezekben a szavakban voltak az élmények, melyeken a tanítvány átment és összefoglalták számára. Azután a második állapot élményeit, a második szobor utóhatásait foglalták össze:—

*In den Tiefen sollst du lösen
Aus dem heiss-erfiebernden Bösen
Wie die Wahrheit sich entzündet
Und durch dich im Sein sich ergründet.*

A mélységekben feloldod
A lázforró gonosz rejtélyét
Hogy az igazság lángra lobbanjon
És általad megtalálja alapját a létben.

Emlékezzenek vissza a jelenetre, melyről a tegnapi előadás végén beszéltem, hogy a tanítványt azokkal a szavakkal bocsátották el, melyek megjelentek a két szobornál, a „Tudomány” és a „Művészet” szavakkal. A „Tudomány” annál a szobornál jelent meg, amely azt mondta: „Én vagyok a megismerés, de ami vagyok az nem létezik.” A „Művészet” arra a szoborra volt felírva, amely azt mondta: „Én vagyok a képzelet, de ami vagyok, az nem igaz.” És a tanítvány megtapasztalt minden nehézséget, minden belső, félelmetes nehézséget, mert bensőleg vággyal telve ténylegesen valami mást választott a megismerés helyett. Ezért teljesen világossá vált számára: A megismeréshez, melyet megszerzünk a földön, csupán eszmék, csupán képek tartoznak; ezeknek nincs létük. A tanítvány most megtapasztalta az utóhatásokat. Az utóhatásokból megtanulta megismerni, hogy az embernek meg kell találnia a létet a megismerés számára, amit megszerzett, azáltal, hogy elveszti magát a kozmikus terekben:—

Távoli, kiterjedt terekben megtanulod
Hogy az éter kék távlatában
A világlét először eltűnik
És újra megtalálja magát benned.

Ezért érezte ténylegesen úgy, hogy kiárad az éteri távlatokba, melyeket a tér kékje határol. Egyesítette magát végül a távlatoknak ezzel a kékségével, de azután az, ami a Föld volt, annyira szétszóródott a távoli terekbe, hogy úgy tűnt, mintha semmivé vált volna. És a tanítvány megtanulta tapasztalni a megsemmisülést, ahogy a mágikus téli tájra tekintett. És most megtudta, hogy egyedül az ember az, aki egyenesen tarthatja magát ezekben a távoli terekben, melyek elvezetnek a kék, éteri távlatokba.

A képzelet tendenciája az, hogy nem törődik az igazsággal, hogy megelégszik egy olyan viszonyal a világhoz, amely nem tartalmaz igazságot, hanem ámokfutást rendez a tetszőleges, szubjektív képek között – ezt a tendenciát is megtapasztalta a tanítvány. De most, az álomszerű, mágikus nyár tapasztalásából bepillantást nyert abba, hogy hordozhatja a világban azt, ami, mint teremtő képzelet ébred benne. Azt mondhatta most: A belső lényemből mint képzeleti képek növekszenek az imaginációk, a növények imaginációi. Ha csupán képzeleti képeim lennének, idegen lennék abban, ami körülvesz. Ha imaginációim vannak, akkor a saját bensőmből növekszik az, amit azután megtalálok ebben vagy abban a növényben, ebben vagy abban az állatban, ebben vagy abban az emberben, mindazt megtalálom a belső lényemben, ami beöltözik a számomra külsőbe. És mindehhez, amivel találkozom a külső világban, felemelhetek a saját lelki lényemből valamit, ami kapcsolatban van velem, valamit, ami beöltözik abba.

Ez a kétszeres kapcsolat a világgal olyasvalami, ami megmaradt a tanítványban, mint egy belső nagyság és mély benyomás, mint a két szobor utóhatásai. És a tanítvány valóban megtanulta ily módon az egyik oldalon kiterjeszteni szellemileg a lelkét a kozmikus terekbe, és a másik oldalon mélyen belemerülni a saját belső lényébe, ahol ez a belső lény dolgozik, nem a közönséges tudat gyengeségével, hanem a realitás erejével, azaz, megdermesztve vagy felrázva és elbűvölve, ahogy az álmok. A tanítvány megtanulta a belső impulzusnak ezt a teljes intenzitását

egységbe hozni a külső impulzus egész intenzitásával. A téli tájjal és a nyári tájjal való kapcsolatból keresztüldolgozta magát a külső természetre és önmagára vonatkozó magyarázatokig; közeli kapcsolatba került a külső természettel és önmagával. Ezután jól felkészítették, hogy keresztülmenjen egyfajta összegzésen. Ebben az összegzésben a beavatói világosan a lelke elé állították a következőket: „Bensőleg kontrollálnod kell a lelkedet a dermedtség állapotában. Bensőleg kontrollálnod kell magad, hogy kimenj a kozmikus térbe, és harmadszor, bensőleg kontrollálnod kell magad, amikor úgy érzed, hogy kiömlesz és megsokszorozódsz az érzékeidben. Bensőleg világossá kell tenned a magad számára, hogy mit jelentenek ezek az állapotok, képesnek kell lenned pontosan megkülönböztetni mind a három állapotot egymástól, kell legyen egy éteri belső élményed mindhárom állapotról.”

Amikor a tanítvány teljes tudatossággal ismét a lelke elé idézte a belső dermedtség állapotát, megjelent a lelke előtt mindaz, amit tapasztalt, mielőtt alászállt a szellemi világokból a földre, a teste földi fogantatása előtt, amikor a kozmikus terekből éteri impulzusokat és éteri erőket vont össze, hogy körülvegye magát egy étertesttel. A hiberniai misztériumok tanítványát így vezették az utolsó állapot látásához, mielőtt alászállt volna a fizikai testbe. Ekkor teljesen világossá kellett tennie magában a belső élményt, amikor kiáradt a kozmikus terekbe. Itt második alkalommal érezte, ebben az összegzésben, nem azt, hogy felszívják a nap és a csillagok sugarai, hanem azt, hogy ebben az összegzésben találkozik valamivel, mintha a tér minden oldaláról a hierarchiák jönnének, hogy találkozzanak vele, mintha más élmények is jönnének, hogy találkozzanak vele. Azt is érezte, hogy mi rejlik még a megtestesülése előtti életében. Ekkor teljesen világossá tette magában az állapotot, amikor kiáradt az érzékszerveibe, és úgy találta magát, mintha feldarabolódott volna az érzékleti világban. Itt elérte a létezés középpontját a halál és az újabb születés között.

Láthatják, hogy azt, ami a beavatásra jelölt számára lehetővé teszi a belépést ezekbe a rejtett világokba, világokba, melyekhez az ember lénye alapvetően hozzá tartozik, sokféleképp lehet elérni. S amikor áttekintjük a módot, melyet tegnap, és már többször jeleztem, azt mondhatjuk: a különböző misztérium-központokban a legkülönbözőbb módokon érték el a betekintést az érzékfeletti világba.

Azt, hogy miért kell az embernek ilyen sokféleképp törekednie, miért nincs minden misztériumban egyetlen szellemi út, ezt a következő előadásokban fogjuk tárgyalni. Ma csupán a tényeket említettem. De mindezek a különböző misztériumi ösvények azért voltak kijelölve, hogy feltárják a világ és az ember létezésének rejtett oldalait,⁹⁸ melyeket újra és újra a legkülönbözőbb nézőpontokból kell bemutatni ezekben a tanulmányainkban és más előadásokban és írásokban.

Azután világossá tették a tanítványnak, hogy most más állapotokon kell keresztülmennie, melyeket a másik szobortól érkező visszhangként tapasztalt, bensőleg elkülönítve kell átélnie ezeket az állapotokat, úgy, hogy minden egyes állapotnak egy bensőleg tiszta megismerésé kell válnia, az érzés szerint, melyet átélt, melyet azután teljes tudattal kellett felidéznie. Ezt azután megtette. És ebben az esetben, melyről mint egyfajta lelki szorongásról beszéltem, a tanítvány közvetlenül érezte azt, ami a lelki élményben megjelenik a halál után.

Ekkor jött a látomás, mely révén további élményeket tapasztalt, amikor a külső természet megjelent a nyári tájképben, de mintegy a nyári táj álmaként.

Amikor ezt ismét átélte, és teljes tudatossággal elkülönítette ezt az állapotot más tudatállapotoktól, a tanítvány megtanulta megismerni, milyen további folyamat jön a földi lét után. S amikor átélte az összehúzódat a saját szívében, teljesen tisztán és eleven tudattal, akkor elérte a létezés középpontját a halál és az újabb születés között. És a beavató azt mondta neki:—

*Lerne geistig Wintersein schauen
Und dir wird der Anblick des Vorirdischen.*

⁹⁸ V. ö. Darai Lajos: „Amit a fül nem hallott, / A szem meg nem jára”. Vörösmerti filozófiája. *Szabadpart. Társadalomtudomány, művészet, irodalom* 2000/1-2. <https://www.kodolanyi.hu/szabadpart/szam3/irod/darailaj.htm>. – A szerk.

*Lerne geistig Sommersein träumen
Und dir wird das Erleben des Nachirdischen.*

Tanuld szellemben látni a tél lényegét
Hogy a föld-előttiről látomásod legyen.

Tanuld szellemben álmodni a nyár lényegét
Hogy a föld-utániról élményed legyen.

Kérem önöket, jól figyeljék meg a szavakat, melyeket használok, mert a föld-előtti látomás és a föld-utáni élmény viszonyában, és a látás és álmodás viszonyában hatalmas különbség rejlik, melyet ebben a kétféle tapasztalásban élt át a hiberniai misztériumok beavatásának jelöltje.

A következő előadásban azzal foglalkozunk, hogy ez a beavatás milyen kapcsolatban áll az emberiség egész történelmével, az emberiség egész fejlődésével, mit jelent az emberi fejlődés számára, és az egész élménynek milyen mélyebb jelentése van atekintetben, amiről az előző előadás végén beszéltem, hogy egyfajta Krisztus-látomás jelent meg a hiberniai tanítvány előtt.

IX. előadás, Dornach, 1923. dec. 9.

Már beszéltem önöknek különböző dolgokról a hiberniai misztériumokkal kapcsolatban, és önök láthatták az előző előadásban, hogy a fejlődés sajátos ösvénye, melyet követtek az emberek az ír szigeten, oda vezette őket, hogy mindenekelőtt bepillantást nyerjenek abba, mivé válhat az emberi lélek, abba, amit az emberi elme tapasztalhat a saját belső aktivitása révén. Önöknek most meg kell fontolniuk, hogy valamennyi előkészítő gyakorlat révén, melyen keresztül kellett menni a beavatás érdekében, hogyan volt lehetséges, hogy mágikus tájképek jelentek meg az emberi érzékek előtt, ahogy az életben szoktak. Nem vallási vagy fantasztikus hallucinációs benyomások voltak ezek, mert az, ami ismerős volt az ember előtt, mintegy fátyol mögül jelent meg, amiről nagyon jól tudta, hogy ott van. És ugyanez volt a helyzet a saját belső lényébe pillantással, az álomszerű nyári tájkép varázslatos látása esetében. A tanítvány előkészült az imaginációkra, melyek kapcsolatban voltak azzal, amit már látott a külső érzékeivel. De valóban tudta, amikor ezeket az imaginációkat kapta, hogy a behatolás ezeknek az imaginációknak az értelmébe valami teljesen más dolog.

Már bemutattam önöknek, hogy a tanítvány keresztülhatolt a földi létezés előtti időszak látásáig, és a földi lét utáni időszakig; a halál utáni időszak látása révén előrehatolt a középpontig a halál és az újabb születés között, és a földreszállást közvetlenül megelőző időszak látása révén is visszahatolt a középpontig a halál és az újabb születés között. De történt még valami. Mivel a tanítványt továbbvezették, hogy mélyen magába merüljön, abba, amin keresztül kellett mennie, s mivel a lelke megerősödött a föld-előtti és a föld-utáni élet látása révén, mivel bepillantást szerzett a természet elhalásába és folyamatos újjászületésébe, mindezek által még erősebb belső energiával meríthette magát abba, ami a dermedtség állapotában történt vele, azáltal, hogy lényé kikerült a világterekbe, kiáramlott a kék éteri távlatokba, és ismét azáltal, ami akkor történt, amikor a személyiségét csak az érzékszervein belül érezte, amikor úgyszólván semmit sem fogadott be a teljes emberi lényé többi részével, hanem csak azt, amit a szeme, vagy a halálószerve, vagy az érzése, etc., etc. közvetített a létezésből, amikor ily módon teljesen érzékszervvé vált.

A tanítványnak meg kellett tanulnia erős belső energiával újra felélesztenie ezeket az állapotokat magában, és engedni, hogy ezekből az állapotokból hozzakerüljön az, ami még további következményekhez vezetett. Amikor mindez megmutatkozott számára, miután keresztülment mindazon, amit leírtam, bensőleg teljesen önkéntesen ismét a belső dermedtség állapotába hozta magát, úgy, hogy a saját szervezetét, külső lényét egyfajta ásványi dolognak érezte, azaz, mondhatni, mint valami számára teljesen idegent, és a lelket úgy, hogy csupán körbeáramlik, körbezárja ezt az ásványi dolgot, s ekkor abban a tudatállapotban, amely ebből következett, befogadta a Hold-létezés tiszta látását, amely megelőzte a Föld-létezést.

Önök emlékezhetnek, hogyan írtam le ezt a Hold-létezést *A szellemtudomány körvonalai*-ban (GA 13), és számos más előadásban. Amit itt leírtam, az jelent meg a tanítvány tudatában. Ténylegesen ez jelent meg előtte. Ez az ősi Hold-lékezés, mint planetáris lékezés jelent meg neki, először ténylegesen csupán egy vizes, folyékony állapotban, de nem olyan vízzel, mint a mai, inkább azt mondhatni, hogy egy zselészerű, megalvadt formában. És a tanítvány ezen belül érezte magát; ebbe a félig lágy tömegbe szerveződve érezte magát, és érezte, hogy az egész planéta szervezete a saját szervezetéből áramlik ki.

De világossá kell tenniük magukban a különbséget az akkori tapasztalás és a mai tapasztalás között. Ma bizonyos fokig a bőrünkkel határoltnak érezzük magunkat, és azt mondjuk, hogy mint emberek, azok vagyunk, ami a bőrön belül van. Ez természetesen egy hatalmas tévedés, mert amint figyelembe vesszük azt, ami a levegő alakjában az emberben van, nyilvánvalóan botorság azt gondolni, hogy a bőrünk korlátai között vagyunk. Már gyakran mondtam: a levegő mennyisége, ami bennem van, egy kis idővel ezelőtt nem volt bennem, és a levegő mennyisége, ami hamarosan bennem lesz, még kívül van. Úgyhogy csupán akkor érezzük ma helyesen magunkat, mint emberek, amikor nem gondoljuk, mint a levegő tekintetében, hogy el vagyunk vágva a külvilágtól. Mindenütt ott vagyunk, ahol a külső levegő van; valójában nincs különbség, hogy most egy darab cukor a szájukban van, aztán a gyomrukban, ahol egy bizonyos módon átalakul, vagy hogy egy levegő mennyiség ebben a pillanatban odakint van, és a következőben a tüdejükben. A darab cukor átmegy a szájon, a levegő is megteszi az útját a légzőszerveken keresztül, és az, aki azt gondolja, hogy ez nem tartozik hozzá, azt is kellene gondolja, hogy a szája nem tartozik hozzá, hanem a teste a gyomrával kezdődik. Úgyhogy valójában értelmetlen a mai embernek azt gondolni, hogy csak a bőre határain belül létezik.

De a Hold-lékezésben nem volt lehetséges valakinek úgy gondolkodni, mint aki a bőrébe van zárva. Olyan jellegű környezet, mint ami körülöttünk van, mely felé megyünk s amelytől távolodunk, egyáltalán nem volt abban az időben. Minden, ami volt, természetes létező volt. És ha abban az időben kinyújtottak egy szervet, amit a mai ujjal lehet összehasonlítani, ez olyan volt, mintha valaki addig nyújtaná az ujját, amíg eltűnik, vagy a karját; az ember teljesen elnyújthatta magát, és sok más dolgot. Amikor ma leülnek egy asztalnál, nem érzik, hogy az öönhöz tartozik. De ha akkoriban az ember megfogott valamit, úgy érezte, hogy az hozzá tartozik, ahogy a beszívott levegő mennyisége most hozzá tartozik. Így az ember a saját szervezete ténylegesen úgy érezte, hogy az csupán egy darabja a teljes Hold-planéta lékezésnek.

Mindez megjelent a hiberniai tanítvány tudata előtt. Befogadta a benyomást, hogy a zselészerű folyadék csupán a Hold-szervezet állapota volt egy bizonyos időben. Voltak bizonyos korszakok a Régi Hold-szervezetben, amikor a zselészerű anyagon belül valami megjelent, ami fizikailag sokkal szilárdabb volt, mint a mai kemény dolgaink. Ez azonban nem ásvány volt, mint a mai smaragd, a korund, vagy a gyémánt, ez csak egy kemény, szaruszerű anyag volt. Abban az időben nem volt semmi ásványi a kristályosodás mai értelmében, vagy ehhez hasonló. Az, ami olyan kemény volt, mint az ásvány, egy szaru jellegű anyag volt. Ez olyan szerkezetű volt, hogy valaki szerves képződménynek látta. Ma nem beszélünk egy tehénszarv kristályszerkezetéről, mivel tudjuk, hogy a tehénszarv szerves úton jön létre. Hasonló a helyzet a szarvasagancsokkal és hasonlókkal; minden csontanyag ugyanilyen. Az ásvány más. De abban az időben az ásványszerű szubsztancia a szerves életről jött létre.

Azok a lények, akik abban az időben részben keresztülmentek az emberi fejlődési állapotokon, akik az emberi fejlődésüket csupán a Föld-fejlődésben fejezték be, azok az individualitások, akikről már beszéltem, mint az emberiség nagy ősbölcséiről, ma egy kolóniát alkotnak a Holdon (nem fizikai értelemben.—A ford.).

Mindez megjelent a hiberniai tanítvány előtt a dermedtség állapotában. És, amikor mindent megtapasztalt a megfelelő módon, oly módon, amit alkalmasnak tekintettek a beavatói, akkor ismét továbbirányították, hogy ismételten átélje a dermedtségből való felolvadást, kiáramoljon az éteri távlatokba, addig a pontig, ahol érezhette: A magasságok ösvényei hoztak ki a kék éteri távlataiba, a tér-lékezés határait. Majd, amikor ismételten átment ezen a tapasztaláson, érzett mindent, ahogy a földről kiáradt az éteri távlatok felé. De miközben az éteri távlatok felé kiterjedt, miután a magasságok befogadták és közel hozták az éteri távlatokhoz, érezte, hogy itt,

kívül, mintegy a tér világának határán valami belenyomódott, ami ismét áthatotta, amit ma asztrális princípiumnak nevezhetünk, valami, amit bensőleg tapasztalt, ami a Régi Holdon sokkal jelentőségtejteljesebben, sokkal erőteljesebben egyesítette magát az emberi lényvel, noha nem lehetett olyan tisztán észlelni, mint a mai megfelelőjét. Ez az asztrális elem egyesítette magát az emberi lélekkel, de egy energikusabb, erőteljesebb, élőbb módon, mint ma. Ezt azzal lehet összehasonlítani, ahogy egy érzés megjelenik az emberben, ha kiteszi magát a beáramló, frissítően beáramló napfénynek, oly mértékig, hogy a napfény áthatja a belső lényét egy megelevenítő elemmel, és képessé teszi arra, hogy a szervezetét minden egyes részében érezze. Önöknek csak egy kicsit kell odafigyelnie, és valóban képessé válnak érezni ezt, ha szabadon kiteszik magukat a napnak, ha hagyják, hogy a nap átáramoljon magukon, de nem oly módon, hogy a nap kényelmetlenné válik a belső érzésük számára; ha kiteszik magukat a napnak, úgy, hogy egy bizonyos örömmel fogadják be a fényt és melegét a testükbe és a szervezetükbe, akkor érezni fogják, mintha minden egyes szervük kicsit más lenne, mint korábban. Ténylegesen egy olyan állapotba kerülnek, melyben bensőleg adhatnak egy leírást magukról.

Csupán a mai emberek megfigyelőképességének hiánya az oka, hogy ilyen dolgokról keveset tudnak. Ha nem hiányozna a mai emberekből a megfigyelés képessége, ténylegesen képesek lennének legalábbis álomszerű utalásokat tenni arról, amit bemutattam önöknek, mint a beáramló napfény belső élményét. Korábbi időkben a tanítványt a maitól eltérően tanították az emberi szervezet belsejével kapcsolatban. Ma a testeket felboncolják, és ez alapján anatómiai atlaszokat készítenek. Ez nem igényel túl sok figyelmet, és valóban sok hallgató nem fordít rá sok figyelmet, de nem is igényel sokat. De korábban a tanítványt úgy oktatták, hogy elhelyezték a napon, és ahhoz vezették, hogy a belső részei érezzék a reakciót a kellemesen beáramló napfényre. Ily módon megfigyelhette a máját, a gyomrát, és így tovább. Ebben megjelenik az ember belső viszonya a makrokozmoszhoz, bár csupán az állapotok szintjén. Önök természetesen lehetnek vakok, és a tapintással mégis érezhetik egy tárgy alakját. És így, ha egy szerv érzékennyé válik a szervezetükben egy másakra a fény megfigyelése által, leírhatják a belső szerveket úgy, hogy legalábbis egy árnyképet nyerhetnek róluk a tudatukban. Egy magas fokon ezt plántálták a hiberniai misztériumok tanítványába, hogy a kék éter-távlatba való kiáramlás által, az asztrális fény beáramlása által ne kizárólag magát érezze, hanem érezze a tudatát egy hatalmas világban, egy világban, melyről most a következőket mondhatta: Teljesen egy elemben élek más lényekkel. Ez az elem valóban semmi más, mint a Természet-jóság, mert érzem belém áramolni mindenből, ami körülvesz, hogy minden ebből az elemből ered (bocsánat, hogy olyan beszédmódot használok, ami csupán a későbbi időkben volt lehetséges), ebből az elemből, melyben úszom, mint hal a vízben, de magam is csupán teljesen változékony elemekből állok, érzem, ahogy ebből a planetáris elemből minden oldalról jön ez a kellemes beáramlás. A tanítvány érezte, hogy az asztrális fény, mely körülveszi, beleáramlik, formálja és alakítja őt. Ez az elem a tiszta Természet-jóság – így beszélhetett róla – mindabban, ami körülvesz, és ami nekem adatott. Valóban körülvesz a tiszta jóság. Ez a Természet-jóság vesz körül. De ez a Természet-jóság nem csak jóság, ez teremtő jóság. Mert ez az, ami ugyanakkor az erővel létrehoz engem, alakot ad és fenntart, úgy, hogy úszom, lebegek, mozgok ebben az elemben. Így a benyomások, melyek keletkeztek, természeti-morális jellegűek voltak.

Összehasonlítva egy mai dologgal, azt mondhatjuk: Egy embernek van egy rózsája, és érzi az illatát, és belső őszinteséggel azt mondja: „Isteni jóság, mely kiterjedsz az egész földplanétára, beleáramolsz ebbe a rózsába is, és mivel ez a rózsza átadja a lényegét az illatérzékemnek, érzem az élő, isteni jóságot a planétán.” Ha egy mai ember belső őszinteséggel ilyen szavakat mond, amikor belélegzi a rózsza illatát, akkor átélhet valami olyasmit, mint a halvány árnyékát annak, amit korábban, mint teljes élet-elemet átélt az egyes ember. És ez volt a Naplétezés élménye, mely megelőzte a Holdlétezést. Így a tanítvány átélhette a Naplétezést és a Holdlétezést, melyek megelőzték a mi Földlétezésünket.

Továbbá, amikor a tanítvány ehhez elvezették, hogy csupán az érzékszerveiben érezze magát, amikor olyasmit tapasztalt, mintha kihámozna az egész szervezetéből, és csupán az érzékszervi élményeiben élne, vagyis a szemében, a hallószervében, az egész tapintóérzékében, akkor észlelte azt, amit leírtam *A szellemtudomány körvonalai*-ban (GA 13), mint Szaturnusz-

létezés, mint azt a létezőmódot, ahol az ember a hő-elemben élt és mozgott, a differenciátlan hő-elemben. Ez olyan volt, mintha nem érezné magát húsnak és vérnek, csontnak és idegeknek, hanem pusztán egy hő-organizmusnak, hőnek a többi hő között, mint planetáris Szaturnusz-hőt; észlelte a hőt, amikor a külső hő más mértékű volt, mint a belső. Hőben mozgott, hőben élt, hővel szemben hőt érzékelt: ez volt a Szaturnusz-létezés.

És ezen a tapasztaláson ment keresztül a tanítvány, amikor az érzékeibe húzódott. Ezek az érzékek önmagukban nem sokban tértek el a maiaktól. A hővel szembeni hő, a hő általi élet, a hőben való élet észlelése a legfontosabb dolog volt. De voltak pillanatok, amikor az ember, aki egy hő-organizmus volt, megközelített egy másik hő-organizmust, vagy hő-tömeget, amikor az érintkezés révén érzett magában valami olyasmit, mint a lángok kitörése; most egy olyan elem-ben volt, ami nem pusztán hőből van, mely áramlik és mozog és hullámzik: hirtelen olyasmi volt, mint egy lángoló dolog, mint egy mozgó ízérzés, nem csupán olyan, mint a nyelv — ez a szerv természetesen nem létezett abban az időben —, hanem olyan ízlelés, melyet az ember magában érez, de amit más testtel való érintkezés kelt fel, mely szintén átad valamit magából. A Szaturnusz-létezés lett aktív a tanítványban.

Látják, a hiberniai misztériumokban a tanítványt bevezették a saját Föld-planétánk korábbi létezéseibe. Megtanulta megismerni a Szaturnusz-, Nap-, és Hold-létezés, mint a Föld-létezés egymást követő metamorfózisait.

És azután ismételten ösztönözték, hogy élje át az élményt, amely először a saját belső lényébe vezette, hogy élje át ismét, amit már leírtam a belső nyomás érzékelésével kapcsolatban, mintha a saját középpontjának érzése összenyomná, mintha a levegő összesűrűsödne benne, úgy, hogy ha ennek megfelelően összehasonlítjuk az állapotot egy mai emberével, ez ahhoz az érzéshez lenne hasonló, mintha nem tudna kilélegezni, és minden oldalról nyomás nehezedne rá.

Ez volt az első állapot, és a tanítvány külső, önkéntes erőfeszítéssel újra felelevenítette ezt a lelkében. És bár így tett, és ténylegesen abba az álom-állapotba került, melyre korábban képes volt, a nyári tájképhez hasonló természeti létezés éber-álmodásába, bár ebbe az állapotba került, azután egy meghatározott pillanatban, hirtelen egy teljesen meghatározott élménye lett. Ahhoz, hogy jellemezzem önöknek ezt az élményt, ezt valahogy kerülőúton kell tennem. Gondoljanak arra, mint mai emberek, hogy egy meleg szobába kerülnek; érzik a hőt; majd kijönnek, és, ha 5 vagy 10 fok mínusz van, érzik a hideget. Érzik a különbséget a meleg és a hideg között, de tesztileg érzik ezt. Nem egyesítik ezt a lelkükkel. És mint földi emberek, amikor bejönnek egy meleg szobába, nincs mindig az az érzésük, hogy ebben a szobában kiterjed valami, mint egy nagy szellem, amely szeretettel vesz körül. Úgy tapasztalják ezt a hőt, mint valami testi örömet. Nem úgy tapasztalják, mint valami lelkit. Ugyanez van a hideggel; önök fáznak, fázik a testük; de nincs az az érzésük, hogy odakint, az adott klimatikus állapotok közepette, démonok jönnek minden irányból önök felé, melyek olyan fagyosan suttognak valamit önöknek, hogy a lelkükben is fáznak tőle. A fizikai hő nem olyasmi, ami ugyanakkor a lélekhez tartozik, mivel önök nem érzik intenzíven a természeti-lelki élményt, mint földi emberek a közönséges tudatukban. Mint földi embereket átmelegítheti önöket a barátság, a másik ember szeretete. Borzongást érezhetnek valakinek a fagyossága révén, vagy közönséges természete miatt, de az ilyen élményeket a lélekhez tartozónak érzik. Gondolják csak meg, hogy a mai fizikai, földi ember milyen kevésbé hajlik arra, hogy azt mondja a nyári hőségben: az istenek most szeretnek. A mai ember arra is kevésbé hajlik, hogy a téli hidegben azt mondja: most csak azok a szilfék repülnek a levegőben, akik a levegő fagyos és megszokott szellemei. Ilyen megnyilatkozásokat egyáltalán nem hallunk manapság. Mármost, láthatják, hogy ezt az észlelést, melyet jelezni akartam (ezért mondtam, hogy kerülőúton magyarázom meg a dolgot), ezt az észlelést tapasztalta a tanítvány a belső nyomás érzésében, mintegy magától értetődően. Mindazt, amit hőnek érzett, ugyanúgy lelki hőnek érezte, mint fizikai hőnek. Ez azért történt, mert a tudatával átkerült a Jupiter-létezésbe, amely a Föld-létezésből fog kiemelkedni. Mert csupán akkor fogunk Jupiter-emberekké válni, ha egyesítjük a fizikai hőt a lelki hővel. Jupiter-emberekként el fogunk jutni ehhez, ha szeretettel fordulunk egy ember, vagy egy gyermek felé, és ezzel ugyanakkor tényleges melegséget árasztunk. A szeretet és a hő kiáradása nem két külön dolog lesz, mint ma, ha-

nem ténylegesen eljutunk ahhoz, hogy tapasztaljuk a hőt a lelkünkben kiáradni a környezetünkbe. A hiberniai misztériumok tanítványát valóban nem ebben a földi világban, hanem egy másik világba áthelyezve vezették ehhez a tapasztaláshoz. Ezáltal a Jupiter-létezés jelent meg neki, természetesen nem a fizikai, földi valóságban, hanem képileg. És a következő lépés az volt, hogy a tanítvány valóban érezte a belső szorongást, amiről tegnap beszéltem, és ténylegesen átélte a saját én-je legyőzésének szükségességét, különben ez a gonosz forrásává válna.

Amikor a tanítvány helyesen idézte elő ezt a lelkiállapotot magában, még valami más is megjelent benne. Nem csupán egynek érezte a lelki hőt és a fizikai hőt, de az, amit egynek érzett, ez a lelki-fizikai hő, elkezdett ragyogni. A fény ragyogásának misztériuma, a lelki fény ragyogása jelent meg a tanítvány számára. Így került át a jövőbe, amikor a föld átváltozik Vénusz-planétává, a jövőbeli Vénusz-planétává.

És most, amikor a tanítvány mindent, amit korábban tapasztalt, egybeáramlani érezte a szívébe, ahogy tegnap leírtam önöknek, minden, amit átélt a lelkében, megnyilatkozott egyszermind planéta-élményként. Az embernek van egy gondolata. A gondolat nem marad az ember bőrén belül. A gondolat elkezd zengeni. A gondolat Szóvá válik. Az, amit az ember átél, Szóvá alakítja magát. A Vulkan-planétán a Szó kiterjeszti magát. A Vulkan-planétán minden beszéd élő lényé válik. Szó zeng a Szóhoz. A Szó kifejlik a Szó által. Szó beszél a Szóhoz. A Szó tanulja megérteni a Szót. Az ember úgy érzi magát, mint Világmegértő Szót, mint Szóvilág-megértő Szót. Míg ez volt jelen a hiberniai beavatás jelöltje előtt, tudta, hogy a Vulkan-létezésben van, a Föld-planéta utolsó átalakult állapotában.

Így önök láthatják, hogy a hiberniai misztériumok valóban olyanok voltak, mint amelyeket a szellemtudományban Nagy Misztériumoknak nevezünk. Azáltal, amibe a tanítványokat beavatták, adtak nekik egy áttekintést, egy kitekintést az ember föld-előtti és föld-utáni életébe. Ugyanakkor átadták nekik a kozmikus élet áttekintését, melybe az ember beleszövődik, melyből az idők során megszületik. Az ember ily módon megtanulta megismerni a mikrokozmoszt, azaz önmagát, mint szellemi-lelki-testi lényt, a makrokozmoszsal való kapcsolatában. Azt is megtanulta megismerni, ami létrejön, a makrokozmosz szövődését, keletkezését és elmúlását, változását, magát a metamorfózisát. A hiberniai misztériumok Nagy Misztériumok voltak.

És a teljes virágzásukat abban az időben érték el, amely megelőzte a Golgotai Misztériumot. De az volt a jellegzetessége a Nagy Misztériumoknak, hogy ezekben a Nagy Misztériumokban Krisztusról úgy beszéltek, mint Arról, aki eljön, éppúgy, ahogy a későbbi emberek beszéltek Krisztusról, mint Aki átment a múlt eseményein. És valóban, amikor az első beavatás után a tanítványt, aki elhagyta a templomot, Krisztus képmása elé vezették, meg akarták mutatni neki: A Föld-fejlődés egész célja az, hogy eljusson a Golgotai Eseményhez. Abban az időben ezt úgy mutatták be, mint egy Eseményt, ami eljön.

Ezen a szigeten, mely később oly sok megpróbáltatáson ment keresztül, ténylegesen volt egy Nagy Misztérium-központ, egy Keresztény Misztérium-központ a Golgotai Misztérium előtt, melyben a helyes módon, irányították az ember szellemi tekintetét a Golgotai Misztérium felé.

És akkor, amikor a Golgotai Misztérium megtörtént, amikor odaát Palesztinában, a csodálatos események lezajlottak, melyeket Krisztus Jézus átéléseiként írunk le a Golgotán és környékén, míg ezek a csodálatos események lezajlottak Palesztinában, nagy ünnepségeket tartottak a hiberniai misztériumokon belül, és a közösségeikben, vagyis azok által, akik a hiberniai misztériumokhoz tartoztak. És azt, ami ténylegesen lezajlott Palesztinában, képekben százszorosán ábrázolták Hibernia szigetén, bár a kép olyan volt, mint a múlt emlékezete. Egyidejűleg képekben élték át a Golgotai Misztériumot Hibernia szigetén, míg a Golgotai Misztérium történetileg lezajlott Palesztinában. Amikor később a templomokban és istentiszteleteken képileg átélték a Golgotai Misztériumot, képekben mutatták be az embereknek, ezek olyan képek voltak, melyek emlékeztettek valamire, ami megtörtént a földön, ami a közönséges tudatból származott, mint egyfajta történeti emlékezet. Ezek a képek már azelőtt léteztek Hibernia szigetén, mielőtt a múlt történeti emlékezete alapján létrehozták volna őket, de csak magából a szellemből eredően lehetett létrehozni őket. Hibernia szigetén szellemileg látták, ami a testi szemek előtt megtörtént Palesztinában, az időszámításunk kezdetén. És így Hibernia szigetén az emberiség tényle-

gesen szellemileg tapasztalta a Golgotai Misztériumot. És ez jelzi mindannak nagyságát, ami később Hibernia szigetéről kiáramlott, a civilizált világ többi részébe, de ami a későbbi időkben eltűnt.⁹⁹

Kérem önöket, jegyezzék meg a következőt. Az, aki tanulmányozza a külső történelmet, sok ragyogó, csodálatos dolgot talál, ami lelkesíti a szívet, megvilágosítja az elmét, amikor visszatekint történetileg az ősi, keleti világba, amikor történetileg az ősi Görögországra, az ősi Rómára tekint. Átéltet számos efféle dolgot, ha, mondjuk, visszamegy Nagy Károly idejére, és a középkorba. De figyeljék csak meg, milyen kevés történeti feljegyzés volt abban a korban, sok századdal a kereszténység felemelkedése után, és nagyjából a Kr. u. 9-10. században. Nézzék meg a történeti műveket. Valamennyi régebbi, igazi történeti műben csak rövid beszámolókat fognak találni, nagyon keveset e századokra vonatkozóan. Aztán az anyag kezd összegyűlni. Bizonyos, hogy a későbbi történetírók, akik, mondhatni, szégyenkeztek a foglalkozásuk miatt, hogy olyan rosszul terjesztették az anyagukat, mivel nem foglalkozhattak azzal, amit nem tudtak, kitaláltak mindenféle tetszetős szerkesztéseket, melyeket most ezekre a századokra helyeznek. De ez teljesen nonszensz. Ha őszintén akarják bemutatni a külső történelmet, ez valahogy sovány a történeti feljegyzések tekintetében, abban az időszakban, amikor az ősi Róma elbukott s amikor a népvándorlás tömegei megjelentek, ami valójában nem volt olyan félelmetes, ahogy a mai emberek bemutatják, hanem csupán meglepő volt a korábbi és későbbi idők nyugalomához képest. Mert, ha megfontolják, hogy ma, vagy talán a Nagy Háború előtti időben hány ember utazott, mondjuk, Oroszországból Svájcba évente, azt fogják találni, hogy ez a szám ma több, mint volt a népvándorlás korában, Európának ugyanezekben a térségeiben. Mindezek a dolgok viszonylagosak. Így, ha abban a stílusban beszélünk, mint a történészek, akik túloznak a népvándorlással kapcsolatban, azt kellene mondanunk: az utóbbi háborúig Európa egésze folyamatos migrációban volt. Az Amerikába irányuló migráció sokkal nagyobb volt, mint a népvándorlás áramlatai. Az emberek ezt nem fogják föl. A történeti feljegyzések ritkák abban az időben, amit a népvándorlás korának neveztek el, és abban a periódusban, ami ezt a népvándorlást követi. Nagyon keveset tudunk erről az időszakról. Nagyon keveset lehet írni arról, ami pl. ezen a környéken történt, vagy Franciaországban, vagy Németországban. De ez volt az az idő, amikor annak visszhangjai, amit a hiberniai misztériumokban láttak, elterjedtek Európa felett, bár csupán gyenge visszhangok, az az idő, amikor a nagy hiberniai misztériumok hatásai, impulzusai beleáradtak a civilizációba (Ld. ír térítő, írók, filozófusok a 7-9. századi Európában, mint pl. Szt. Gallus, a svájci St. Gallen névadója, Szt. Kilian Würzburgban, a történetíró és asztronómus Dicuil, vagy Scotus Erigena, ld. GA 204.—A ford.).¹⁰⁰

⁹⁹ V. ö. Tar Lőrinc pokoljárása. Följegyzés arról a látogatásról, amelyet Rátóti Lőrinc úr, Magyarország vitéze és bárója tett Szent Patrik Purgatóriumában Írország szigetén. Memoriale super visitatione Domini Laurencii Ratholdi militis et baronis Ungariae factum de purgatorio sancti Patricii in insula Hiberniae. 1411. *Irodalmi Jelen* 2011. február 13. (Forrás: *Tar Lőrinc pokoljárása. – Középkori magyar víziók.* Szépirodalmi, Budapest, 1985. pp. 219-249.) <https://www.irodalmijelen.hu/05242013-1424/tar-lorinc-pokoljarasa>. (További bemutatásokkal és a Zsigmond királynak hozott üzenet értelmezésével.) – A szerk.

¹⁰⁰ Érdekes, hogy írók éppen erre az időszakra vonatkozóan hozták létre – midőn a középkori mágia a 20. század végén a filmiparban és a számítógépes játékok között igen felkapottá vált – a Hermész Rendjét, varázslóknak olyan kitalált misztikus csoportját az Atlas Games Kiadó *Ars Magica* című nagysikerű szerepjátékában, amely a éppen eme „Misztikus Európában” játszódik. Lásd: [https://en.wikipedia.org/wiki/Order_of_Hermes_\(Ars_Magica\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Order_of_Hermes_(Ars_Magica)) és https://whitewolf.fandom.com/wiki/Order_of_Hermes. A játék egyfajta lexikont állít fel, ahol a Hermész Rend alapítójának és fő alakjának a 8. századi Bonisagus (neve latinul: jó bölcs) alpesi mágus és Trianoma mágus számít. A fiktív életrajz szerint Bonisagus kifejlesztette a mágia rendszeres formáját, az elveszett Merkúr-kultusz mágikus hagyományainak folytatását, amely egyfajta utólagos összegzése az okkultizmusnak, és a mágia pajzsát, és ezzel a varázslattal a többi mágus együtt próbálhatta ki mágikus képességeit és megvédték magukat más mágusok ártó varázslásaitól, amivel megszabadultak a sötét középkor túlzásba vitt félelmeitől. Már ennyiből is látható, hogy a mágia modern értelmezésének a középkorba visszavetítéséről, illetve 20. századi játékos élvezetéről van szó. A fiktív lexikonban szerepel még, hogy Bonisagus és Trianoma jól kiegészítette egymást, mert Bonisagus jól ismerte a mágikus elméleteket és gyakorlatokat, de személyében passzív volt, míg Trianoma látnoki diplomata volt, de csak kezdetleges mágikus adottságai voltak. Együtt körbe utazták a korabeli Európát, összegyűjtve és képezve a mágusokat, hogy egységet alkossanak az ismeretlen és minden bizonnyal igen ellenséges jövővel szemben. Aztán mintegy akaratlanul Bonisagus és Trianoma közös látásmódja alakította ki a hermetikus paradigmát a

És most két nagy áramlat találkozott, melyek egyikéről azt mondhatjuk — mindaz, amit most mondok, egyszerűen a tények ismertetése, semmi esetre sem valamilyen szimpátiából vagy antipátiából fakad —, tehát az egyik áramlat az, amely kerülőúton jött keletről, Görögországon és Rómán keresztül. Ez az áramlat, amely számításba vette az emberiségben egyre inkább megjelenő képességeket vagy tehetséget, pusztán az ész és az érzékek hatalmára alapozott, azzal foglalkozott, ami történeti emlékezetként létezett a külsőleg látható, külsőleg tapasztalt eseményekkel kapcsolatban. Az új hírek Palesztinából elterjedtek Görögországon és Rómán keresztül, és az emberek felvették vallási életükbe, hogy mi történt a fizikai-érzéketi világban a Krisztus-isten révén.

Ez egy olyan emberi megértést igényelt, mely ettől az időtől kezdve attól függött, amit ma közönséges, agyi-érzéketi tudatnak nevezünk. Ez az áramlat a legnagyobb módon terjedt el. De ez végül megsemmisítette azt az áramlatot, amely nyugatról, Hiberniából jött, amely, mint az ősi, ösztönös földi bölcsesség utolsó visszhangja az emberiség ősi bölcsességkincsén nyugodott, melyet most megvilágított az új tudatforma. Valami átterjedt Hiberniából Európába, ami nem vette számításba az érzéketi észlelésre alapozott gondolkodásmódot, vagy bizonyítékokat, melyek demonstrálták, hogy mi zajlott le történetileg. De a kultuszok, bölcsesség-tanítások, mint hiberniai kultuszok, hiberniai bölcsesség-tanítások széles körben elterjedtek, melyek a szellemi világ megismerésére alapoztak, azonos időben azzal, amikor a Golgotai Misztérium eseménye lezajlott a fizikai valóságban, a föld egy másik pontján. A palesztinai fizikai realitást szellemileg látták Hiberniában.

De az, ami csupán a fizikai valóságon alapult, beárnyékolta azt, ami az emberek szellemi felemelkedéséből származott, az emberi természet belső, szellemi elmélyítéséből, az emberi lélek szellemi áthatásából. És fokozatosan, szükségszerű módon, amiről már többször beszéltem különböző nézőpontokból, fokozatosan az, ami az érzéketi-fizikai létezésen alapult, fölébe kerekedett annak, ami a szellemi betekintésből. A fizikai testben a földön élt Megváltóról szóló hírek legyűrték a csodálatos, imaginatív képzeteket, melyek Hiberniából jöttek s amelyek bemutatathatták a kultuszban, mit hirdetett a Megváltó, mint szellemi Lény, és amelyek nem fordítottak figyelmet a kultuszaik bemutatásában, a leírásaikban a ténynek, hogy ez egy történeti esemény is volt. Még kevésbé vették figyelembe ezt a tényt abban az időben, amikor ez még nem volt történeti esemény, amikor a rítusokat már bevezették a Golgotai Misztérium előtt.¹⁰¹

És elérkezett az idő, amikor az emberek egyre inkább csak azt fogták fel, amit fizikailag láttak, amikor az emberek, mondhatni, természetesen jutottak el ahhoz, hogy a dolgokat nem fogadták el igaznak, csak ha a fizikai felfogáson alapultak. Így a bölcsességet, ami Hiberniából jött, többé nem fogták fel a maga valóságában. És a művészetnek, ami Hiberniából jött, többé nem érezték a kozmikus igazságát. Így egyre inkább felszínre került egy nem-hiberniai megismerés, egy olyan megismerés, aminek csupán a külső érzéketi világhoz volt köze, és felszínre került egy nem-hiberniai művészet, hanem egy olyan művészet — és még Rafael művészete sem más —, egy művészet, amelynek a fizikai-érzéketi világra van szüksége, mint modellre, míg a hiberniai művészet a szellemi közvetlen kifejezésén alapult, és mindannak kifejezésén, ami a szellemhez tartozott.¹⁰²

---

következő évszázadok során azáltal, hogy számos vadul eltérő mágikus hagyományt egyesített. Stb., stb. Lásd: <https://whitewolf.fandom.com/wiki/Bonisagus> és <https://whitewolf.fandom.com/wiki/Trianoma>. – A szerk.

¹⁰¹ Ennek megértése közben érdekes és elgondolkodtató, hogy „Hamvas Béla szerint Rudolf Steiner éppen a kereszténységet kereste, de azt összekeverte oda nem illő fogalmakkal, így egy 'kása-hagyományt' teremtett.” (Weiner Sennyei Tibor: Weöres és Hamvas. *Drót* 2018. 03. 25. <https://drot.eu/weores-es-hamvas>.) V. ö.: „Hamvas Béla a metafizikus tradicionalizmuson, illetve ennek az irányzatnak a filozófusain (René Guenon, Julius Evola) keresztül kötődött az antropológiához, bár nem tekinthető Rudolf Steiner meggyőződéses hívének és követőjének. 1945 után Hamvas közvetítette a művészek felé a 'kozmosz lényeg' megragadását tükröző szemléletet.” (Pelle János: Ezotéria és művészet. *Magyar Művészet* 2018/3. A Magyar Művészeti Akadémia kiadványa. http://www.magyar-muveszet.hu/upload/userfiles/2/publications/202001/pdf/MM2018_3belivek_07_pelle_janos.pdf.) – A szerk.

¹⁰² V. ö. Raffaello kortársának művel, aki még vissza akarta hozni az éppen elveszött: Henricus Cornelius Agrippa von Nettesheim: *Titkos bölcsélet. De occulta philosophia*. Vízöntő könyvek. Holnap Kiadó, Budapest, 1990. A kötetet válogató és fordító Magyar László András megadja a teljes mű tartalmát az Előszóban: „Az első könyv a természeti mágia, a második a számokkal és a csillagokkal összefüggő mágia, a harmadik könyv pedig a vallással

Így eljött az idő, amikor bizonyos értelemben a sötétség fátyla borult a szellemi életre, melyben az emberek csak az észet és az érzékeket magasztalták, és filozófiákat kreáltak, melyek bemutatták, hogy az ész és az érzékek hogyan közelíthetik meg a létezését vagy az igazságot.

Ekkor eljött az a különös állapot, hogy az emberek többé nem értek el a szellemi befolyásokhoz. És hol is lehetne világosabban látni, hogy az emberi tudat többé nem éri el a szellemi befolyásokat, mint abban, amit az embereknek adtak — a módban, ahogy például *Christian Rosenkreutz kémiai menyegzőjé-t* (*Chymische Hochzeit, Chemical Wedding of Christian Rosenkreutz*) az emberiségnek adták. Ezt kifejtettem már korábban, a *Die Drei* folyóirat 3. évfolyamának 4. és 5. számában, 1927-ben. Itt felhívtam a figyelmet a figyelemreméltó dologra, ami a *Kémiai menyegző*-vel kapcsolatban történt. Valentin Andreae (1586-1654) volt a fizikai írója ennek a *Kémiai menyegző*-nek. Ezt a *Kémiai menyegző*-t épp azelőtt írták meg, hogy kitört a Harmincéves Háború. Azok közül, akik ismerik Valentin Andreae életrajzát, senki sem kételkedik abban, hogy ő, aki később vaskalapos lelkipásztor lett és más könyveket is írt, tele ájtatosságokkal, ő írta a *Kémiai menyegző*-t. Mégis teljesen nonszensz azt hinni, hogy Valentin Andreae írta a *Kémiai menyegző*-t. Csak hasonlítsák össze a *Kémiai menyegző*-t, vagy az *Egész Világ Általános és Teljes Reformációjá-t*, és más korai írásait — fizikailag ezeket ugyanaz a személy írta — a kenetteljes, ájtatos művekkel, melyeket a lelkipásztor Valentin Andreae írt, aki mindössze ugyanazt a nevet viselte. Ez a legfigyelemreméltóbb jelenségek egyike. Itt van egy fiatal ember, aki épp befejezte iskolai tanulmányait, aki olyan dolgokat ír, mint a *Világ Általános Reformációja*, vagy a *Christian Rosenkreutz kémiai menyegzője*, és azon fáradozunk, hogy megfejtjük ezeknek az írásoknak a benső értelmét. Ő maga semmit sem ért ebből, mint később bevallja. Egy ájtatos lelkipásztorrá válik. Ez ugyanaz az ember! És csupán meg kell vizsgálni ezt a jelenséget, hogy egy ésszerű magyarázatot találjunk, melyet megadtam, hogy ti. a *Kémiai menyegző*-t nem egy ember írta, vagy csupán annyiban, mint Napóleon titkára, aki állandó félelmek közepette írta a császár leveleit. De Napóleon mindig egy olyan em-

---

és a rítusokkal összefüggő mágia leírását tartalmazza. Az egyes könyvek gondolatmenete címszavakban a következő: I. Könyv. *Magia naturalis*. A világ keletkezése, elemei és szerkezete. A világban lévő rejtett kapcsolatok. A világszemlélem. A bolygók és a csillagképek. Az 'egek' kapcsolatai a földi dolgokkal. A világ mint szimpátián és antipátián alapuló összefüggések láncolata. A kapcsolatok hasznosítási módja. Mágikus és varázsmódszerek. Az ember helye a világban. Szó- és betűmágia. II. Könyv. *Magia coelestis*. A matematika fontossága. A számok jelentősége általában és egyenként. A számok és a betűk, geometriai formák, hangok. Ezek hatásai. Asztronómia és asztrológia. Az egyes bolygók, csillagok és csillagképek hatásai. III. Könyv. *Magia ceremonialis*. A vallás és a szertartások jelentősége. Az istenség, a lélek és a mágia kapcsolata. Az istennevek, rítusok, kultuszok hatásai. Démonológia. Kabbala. Mágikus jelrendszerek. A lélek és a mágia. Eksztatikus állapotok és a jóslás. Hogyan érhető el a jóslásra és a mágikus műveletekre alkalmas állapot? Szentségek." Végül a fordító szól „néhány szót arról, hogyan kell olvasnunk Agrippa e munkáját. A *De occulta philosophia* a 16. század egyik legnagyobb hatású alkotása, háromszáz éven át sok-sok kiadásban jelent meg, betiltották,átkozták, magasztalták és kritizálták, ám helyére tenni sosem tudták. A mű jelentőségét nemcsak a szerzőjéről szóló anekdoták, mesék mutatják, hanem a vele vitázók haragja és tanácstalansága is bizonyítja. Agrippa műve ugyanis nem eredeti mű: voltaképpen idézet-halmaz, nem is túl következetes rendbe szedve, millió tárgyi tévedéssel, néhol skolasztikus gondoltsallangokkal díszítve. Ám ez a mű mégis első és azóta is egyedülálló összefoglalása annak a mérhetetlen történeti, irodalmi, filológiai, teológiai, néprajzi, földrajzi, állattani, mitológiai és orvosi ismeretanyagának, amely a mágiával kapcsolatban áll, illetve vele valamilyen módon kapcsolatba hozható. Nem elhanyagolható továbbá az egység sem, amelyet e számtalan ismeret között Agrippa teremteni tud: az ő világa kapcsolatok, kölcsönhatások, megfelelések, párhuzamok és összefüggések világa, olyan világ, amelyet csak irigyelhet a mai, széthullott és áttekinthetetlen világ vak és néma embere. Agrippa érthetővé, titokzatossá, de megpillanthatóvá és átélhetővé varázsolja számunkra a világot: nem tudós ő tulajdonképpen, hanem művész: a filozófia, a világszemlélet intuitív és intuícóra sarkaló művésze, mesélő és mesét hallgató, csodálkozó és csodálatot keltő, mindent tudó bölcs és gyermekien hiszékeny művész ő: költő, tehát ember. Hogyan olvassuk tehát ezt a könyvet? Semmi esetre sem tudományos, ismeretterjesztő, filozófiai, de ne is okkult műként. Olvassuk inkább úgy, mint gyermek a mesét, örvendezve és csillogó szemmel, hiszen olyan világgal találkozunk benne, amely talán mindörökké elveszett, olyan világgal, amelyben rend, harmónia és fenséges istenerő uralkodik – s közben ne feledjük: ez a világ Agrippa korában is éppúgy álom volt, mint manapság.” – Mindenesetre, mint előbb láttuk, a 20. század végi regényírók, filmesek és számítógépes játékok készítői megfogadták az iménti tanácsot. V. ö. még „Észak Mágusának” a téma komolyabb feldolgozását is tartalmazó hatalmas életművel: *Johann Georg Hamann válogatott filozófiai írásai*. Válogatta, fordította, jegyzetekkel ellátta, az előszót és az utószót írta Rathmann János. Jelenkor Kiadó, Pécs, 2003.

ber volt, aki a lábain állt, szilárdan a talajon, ténylegesen egy fizikai személyiség. Az, aki a *Kémiai mennyegző*-t írta, nem volt fizikai személyiség. Ő csak felhasználta a „titkárát”, aki később egy ájtatos lelkipásztor lett, Valentine Andreae-t.

Gondoljanak erre a csodálatos eseményre, épp a Harmincéves Háború előtt — egy fiatal ember, egy nagyon fiatal ember, a kezét kölcsönzi egy szellemi lénynek, és leír olyan dolgokat, mint a *Kémiai mennyegző*. És az, ami ebben az egyetlen esetben napvilágra kerül, gyakran megtörtént abban az időben. Csupán a dolgokat nem jól ismerték, vagy nem jól őrizték meg. Azt, ami mindenekelőtt fontos volt az emberiség számára abban az időben, embereknek adták egy oly módon, hogy ezek képtelenek voltak megérteni az értelmükkel. Ez a szellemiség beáramlása volt, amely még megnyilatkozott az embereknek, melyet az emberek írásba foglalhattak, de többé nem tapasztalhatták meg.

Így azokban a napokban, amikor pusztán üres oldalak töltötték meg a történelemkönyveket, abban az időben az emberiség, mondhatnám, két áramlatban élt: az egyik áramlat az volt, amely az alsó fizikai világból indult ki, amikor az emberek egyre inkább csak abban hittek, amit az ész és az érzékek mondtak nekik, de efelett folyamatosan találni egy szellemi kinyilatkoztatást, amely megjelenik az emberek révén, de az emberek nem értik. És ennek a szellemi kinyilatkoztatásnak a legjellegzetesebb példái közé tartoznak olyan dolgok, mint a *Christian Rosenkreutz kémiai mennyegzője*.

De mindez a kinyilatkoztatás annak ellenére átment az emberek fején, hogy az emberi fejek nem értették. Keresztülment az emberi fejeken, és elhalványult, eltorzult. A magas költészet, a nagy költészet olyan mormogás és dadogás lett, mint gyakorta a versek a *Christian Rosenkreutz kémiai mennyegzője*-ben. Mindazonáltal ezek valami nagyszerűnek a megnyilatkozásai, hatalmas, makrokozmosz képeké, fenséges tapasztalásoké az ember és a makrokozmosz között. Ha valaki mai szemmel olvassa a *Kémiai mennyegző*-t, megtanulhatja megérteni ennek képeit; ezek megmagyarázzák magukat, ahogy átszínezte őket az agy, melyen átmentek, és mögöttük megjelenik a nagyszerű tartalom.

Ezek a dolgok annak bizonyítékai, hogy az emberek egykor folyamatosan tapasztalták, hogy benne élnek a tudatalattiban. Ez kétségtelenül így volt még a pusztító Harmincéves Háború első időszakában. A 17. század első felében beáramlott az, ami nagy, fenséges szellemi igazság volt. Csupán a misztikusok őrizték meg a benyomást, amit ez a tudatra gyakorolt (Ld. Böhme, Teuler, Suso, Weigel, Paracelsus.—A ford.). De az igazi szubsztancia, a szellemi szubsztancia teljesen elveszett. Az ész győzedelmeskedett mindenek felett, az ész előkészítette a szabadság korát. Ma visszatekintünk ezekre a dolgokra, visszatekintünk a hiberniai misztériumokra egy igazán elmélyült belső, lelki étellel, mert ezek valóban a múlt utolsó nagy Misztériumai, azok az utolsó nagy Misztériumok, melyek révén az emberi és kozmikus titkok kifejeződtek. És amikor ma újra kutatjuk ezeket a titkokat, ezek a hiberniai misztériumok valódi nagyságukban jelenhetnek meg számunkra.

De valójában nem hatolhatunk a mélyükre, ha előbb nem kutatjuk ezeket a dolgokat egy független módon. És akkor is, amikor egy független módon kutatjuk őket, egy sajátos dolog jelenik meg. Ha az Akasha Krónikában valaki megközelíti ezeknek a hiberniai misztériumoknak a képeit, akkor tapasztal valamit, ami egy visszatartó módon működik. Ez olyan, mintha bizonyos erővel visszatartanának bennünket, mintha nem lehetne lelkileg megközelíteni. És ha közelebb kerül valaki, még homályosabb lesz az, ami felé lélekben igyekszik, és egy lelki zavarodottság állapotába kerül. Az embernek keresztül kell dolgoznia magát ezen a lelki zavarodottságon. Semmi mást nem kell tenni, mint feleleveníteni magában azt, amit már ismer, mint ehhez hasonlót, amit már elért és felfedezett magában. És az ember felismeri, hogy miért van ez így. Látjuk, hogy ezek a hiberniai misztériumok valóban az utolsó visszhangjai voltak egy régi bölcsességnek, melyet az emberiségnek adtak az isteni-szellemi hatalmak, melyet azonban abban a korban, amikor a hiberniai misztériumok lesüllyedtek az árnyékvilágba, egyidejűleg szellemi sánccal vettek körül, úgy, hogy az ember passzívan nem érhet el hozzájuk, passzívan nem tekinthet rájuk, nem közelítheti meg őket, hacsak nem ébreszti fel magában a szellemi aktivitást, és ezt kell tenni, ha a modern korban a helyes úton akar járni. Azt mondhatnám, hogy a hiberniai misztériumok megközelítését lezárták abban az időben, így az ember nem képes meg-

közelíteni a misztériumokat a régi módon, hanem kénytelen a saját tudata aktivitásában tapasztalni azt, amit a szabadság korában az embernek bensőleg kell megtalálnia. Többé nem lehet egy történeti, sem egy tisztánlátó-történeti látással megközelíteni ezeket az ősi, csodálatos titkokat, hanem csupán a saját belső aktivitásunk révén lehet erre az útra lépni.

Ez a legvilágosabban jelzi a hiberniai misztériumokkal kapcsolatban, hogy egy új korszak kezdődött, melyben ezek a misztériumok alásüllyedtek az árnyékvilágba; de ma is megpillant-hatjuk ezeket teljes nagyságukban és fenségükben a lélek által, aki belső szabadságban tartja fenn magát. Mert az igazi belső aktivitás révén megközelíthetjük őket, legyőzhetjük, ami vis-szatart bennünket, a vágyat, ami zavarba ejt bennünket, amely a lélek számára visszatartja azt, ami ezekben a régi időkben megnyilatkozott a korábbi bölcsesség nagy misztériumi jelöltjei-nek, ösztönös módon ugyan, de nem kevésbé magas szellemi bölcsességgel, amely egykor be-leáradt a földi emberiségbe, mint a lélek őseréje. Az emberi ősbölcsességnek, az isteni-szellemi lények őскеgyelmének a legszebb, legjelentősebb emlékei nyilatkoznak meg az emberiség ősal-lapotaiban, s e régi kornak a legszebb lelki-szellemi emlékei azok a képek, melyek feltáru-lnak előttünk, amikor a tekintetünket Hibernia misztériumaira irányítjuk. (Ld. még *Die Welt-geschichte*, GA 233/4, R.Steiner művei németül: www.anthrowiki.at)

Forrás: *Mystery Centres*, Lecture VII-IX., The Mysteries of Hibernia, www.rsarchive.org

Ford.: Z.T.Cs., 2021

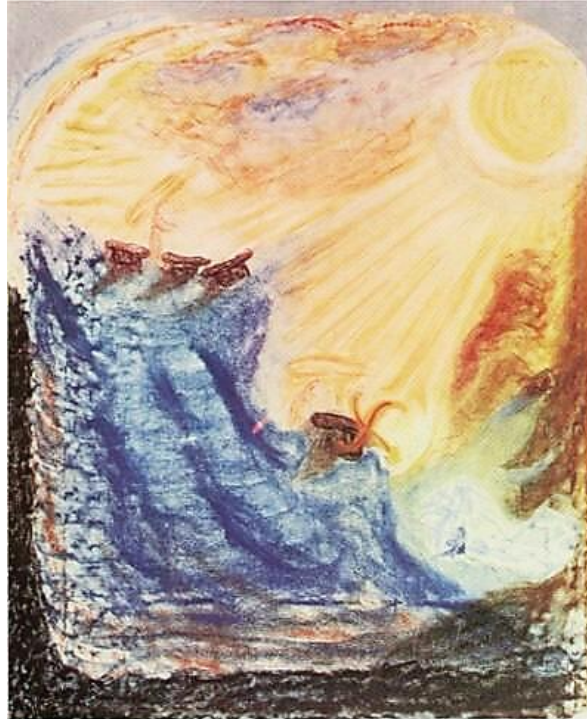

A druida-költő, Amergin verse

(a legrégebbi szövegemlék az ír-kelta hagyományban):

Én vagyok a szél a tengeren,
Én vagyok az óceán hulláma,
Én vagyok a tenger harsogása,
Én vagyok a hét csatájú bika,
Én vagyok a sólyom a szirten,
Én vagyok a harmatcsepp,
Én vagyok a legszebb a virágok között,
Én vagyok a merész vadkan,
Én vagyok a pizstráng a tóban,
Én vagyok a tó a síkon,
Én vagyok a hegy az emberben,
Én vagyok a Szó mestere,
Én vagyok a fegyver csúcsa (ti. aki kieszközli a csatát)
Én vagyok Isten, aki tüzet gyújt a fejben (ti. inspirációt ad)
Ki szelidíti meg a hegyek durvaságát?
Ki az, aki előhossa a holdnapokat?
És ki a helyet, ahol a nap lenyugszik?
Ki hívja elő a jószágot Tethys házából? (ti. a csillagokat a tenger felett)
Ki az a harcos, ki az Isten,
aki határt szab a romlásnak?
A lándzsa varázslatai? A szél varázslatai.

Ford.: Z.T.Cs.

R. Steiner: Druidenstein (Druida-kő), pasztell, m: 73 x 89 cm, 1923. szept. (K 54.18); itt még nem szerepelnek az óriásszobrok, csak kelta dolmenek és kőoltárok jelzései, de megjelenik a fény-sötétség, nap-föld, magas-mély kettősség, és egy „közép” szituáció, egy indo-árja szvasztikával¹⁰³

---

¹⁰³ A kép forrása: <https://www.rotheraine.com/hibernian5.htm>. – A szerk.

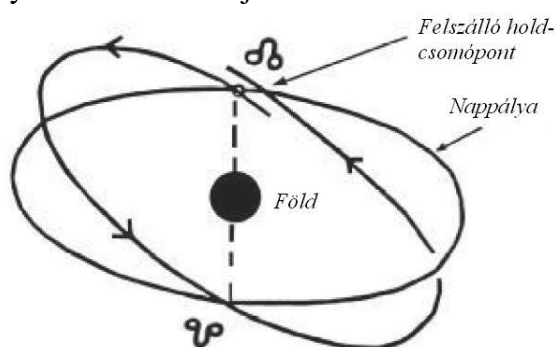
Susanne Donato:

A rejtett életterv: a holdcsomópontok hatása az emberi biográfiára¹⁰⁴

Rudolf Steiner egyik előadásában kifejtette, hogyan kapcsolódik egymással a makrokozmosz légzési folyamata és a mikrokozmosz légzési folyamat, ami egy kb. 18 éves ritmikus ciklusban fejeződik ki.¹⁰⁵ Az emberi biográfiában ez a ritmikus ciklus megegyezik a *holdcsomópontok ritmusával*. Steiner szerint ebben az időritmusban jelentős dolgok történnek az ember életében, az éjszakák ekkor a legjelentősebbek az ember számára. Ezen a ponton fejezi be a makrokozmosz a 18. légzését egy kozmikus perc alatt, és ez az a pont, ahol az ember bizonyos értelemben ablakot nyit egy teljesen más világra. Mit jelentenek ezek a holdcsomópontok, melyek újra és újra hatással vannak az emberi életre, egy hatalmas időciklusban?

Holdcsomópontok a csillagászatban

Először forduljunk a csillagászokhoz, hogy elmagyarázzák az égitestek mozgását. Jelen esetben a föld helyzetét geocentrikusan tekintjük, mintha a Nap keringene a Föld körül. Ebben az összefüggésben a nappálya kirajzolja az ekliptikát, s a Hold is a Föld körül kering. A nappálya, az ekliptika, és a holdpálya kb. 5°-ban elhajlik.

1. ábra: A nyilak mutatják a hold-pálya irányát. A Föld mintegy a két égitest pályájának közepén helyezkedik el.

Holdcsomópontoknak nevezik azokat a pontokat, ahol a nap- és holdpálya keresztezik egymást. Mivel a Hold egy hónap alatt fejezi be a teljes pályáját a Föld körül, ebben a periódusban kétszer metszi a nappályát, egyszer északi irányban, ezt nevezik északi vagy felszálló holdcsomópontnak, és egy fél hónappal később, déli irányban, ezt nevezik déli vagy leszálló holdcsomópontnak. Ezekben az egy hónapon belüli ismétlődésekben a metszéspont visszafelé mozog az ekliptikán, és 18,7 év múlva ez a metszéspont bejárja az egész ekliptikát (360°), majd pontosan ugyanoda tér vissza, ahol 18,7 évvel korábban volt. Az emberi biográfiában ez 18 évet, 7 hónapot és 9 napot jelent, amikor a felszálló holdcsomópont ismét ugyanazon a ponton áll, mint a személy születése idején. Mindenki képet alkothat magának erről a pontról, ha a születés drámai következményeire gondol.

¹⁰⁴ In: *Waldorf Journal Project 2.*, pp. 173-187.

¹⁰⁵ Rudolf Steiner: *Entsprechungen zwischen Mikrokosmos und Makrokosmos – Der Mensch, eine Hieroglyphe des Weltenalls* (Megfelelések a mikro- és makrokozmosz között – Az ember, mint a világmindenség hieroglifája), 4. előa., Dornach, 1920. ápr. 16, GA 201. [ld. még a légzés és szívverés alapszámairól, R. Steiner: *Astronomy Course*, GA 323, 1921. jan. 6., vö. a 25.920 évről, Platón: *Timaios*, XI. 39d, és az ősi időszámítási rendszerekről, Várkonyi N.: *Az idő szívverése*, *Galaktika* 50, 1983].

A születéskor arról döntünk, hogy feladjuk az anyai szervezet védelmét és biztonságát. A nehéz és fájdalmas fizikai születés során átmegyünk egy kapun a másik oldalra, és elkezdődik a saját életünk. Először elemi lépéseket teszünk: elsőként lélegzünk, veszünk fel külső táplálékot, és emésztünk. A szervezetnek először kell alkalmazkodnia a változó hőmérséklethez is. Hirten ki vagyunk téve a korábban ismeretlen, és eleinte fenyegetőnek látszó élményeknek.

A születési holdcsomópontok jellegzetességét ismét megtaláljuk valamennyi későbbi holdcsomópontoknál az életünk folyamán. Ez a döntés ideje, amikor búcsút mondunk azoknak a körülményeknek, amelyek többé nem nyújtanak lehetőséget a belső és külső érési folyamataink számára. Ez a döntés először gyakran a lényünk tudattalan szintjein alakul ki, és először csupán egy kényelmetlen érzést okozhat, hogy egyedül vagyunk, nem értenek bennünket, korlátoznak a szokások és szabályok. Jelentéktelennek, semminek érezzük magunkat. Ellentmondásba kerülünk a szülőkkel, barátokkal, kollégákkal és szomszédokkal. Növekszik bennünk a sóvárgás, hogy mindent másképp csináljunk, és valami teljesen újba kezdjünk. Majd többé-kevésbé tudatosan feladjuk a régi biztonságot, hogy helyet adjunk a belső fejlődésnek.

A fizikai születéshez hasonlóan ezek a belső születési folyamatok sem zajlanak nehézségek, fájdalom és kellemetlenség nélkül. A betegségeket nem lehet kizárni e születések folyamán. A születési folyamat lehet gyorsabb vagy lassabb. Lehet könnyű, vagy társulhatnak hozzá drámai események. Dr. Frank Nager, egy zürichi kardiológus mondja a Goethéről szóló könyvében: „Miután félig megfulladva, elkékülten jött a világra, és halottnak látszott, ezt követően az első és negyedik holdcsomópontjai szintén a halál közelébe sodorták a költőt.” (*Goethe der heilkundige Dichter*).

Az első holdcsomópont

Az első holdcsomópontot a születésünk után 18 évvel, 7 hónappal és 9 nappal érjük el. Ez magával hozza a családtól való elszakadást. Szükséges, hogy az ember eloldódjon az örökleteségetől, a szülői tekintélytől. Ez az időszak az új függetlenség kezdete.

Ebben az periódusban eltávolodunk azoktól az emberektől, akikkel többé nem lehetünk együtt a születési impulzus értelmében, akik már nem járulhatnak hozzá a fejlődésünkhöz, és vice versa. Az iskolai és az ifjúság más baráti kapcsolatai véget érnek. A szülőkkel való kapcsolat meglazul, és a szülő-gyermek viszonyunk át kell alakulnia egy egyenlőbb, inkább baráti kapcsolattá. Olyan kérdések merülnek fel, hogy „Mi az életem értelme? Milyen életimpulzusokat hordozok? Hol találom meg azt a helyet a földön, ahol megvalósíthatom ezeket az impulzusokat?”

Kérdéseket teszünk fel a helyes oktatással, a helyes életúttal kapcsolatban. Még abban az esetben is, amikor már elkezdjük az egyéni vagy családi életpályánkat, akár a tanulói, mondjuk, vagy akár már egy foglalkozást, gyakran kérdezzük magunkat: Megfelelő ez a pálya számomra? Ez az én hivatásom?

Ha ezeket a kérdéseket nem válaszoljuk meg, vagy egy negatív válasz esetén nincs mód a változásra, ennek komoly következményei lehetnek a jövőben. Felébred az önmegvalósítás iránti vágy. Az első holdcsomópont idején kezdjük kialakítani a saját személyiségünket; elkezdünk dolgozni magunkon. Éppúgy, ahogy egy négykézláb mászó csecsemő, a felnőttek példáját követve a saját lábaira akar állni, így teszünk 18-19 éves korunkban is, bensőleg felegyenesedünk, kialakítjuk a saját eszméinket, értékrendünket, és ezek szerint cselekszünk.

Ebben az összefüggésben érdekes, ahogy az Evangéliumok háromszor tudósítanak a fizikai gyógyulásokról, és ezek közül kettő fényt vet a holdcsomóponti eseményekre. A Lukács Evangéliumban szerepel egy asszony, aki 18 éve szenved egy betegségben: „meg volt görbedve, és

teljességgel nem tudott felegyenesedni.” Azáltal, hogy Jézus szóval és tettel beavatkozott, az asszony „azonnal felegyenesedék, és dicsőíté az Istent.”¹⁰⁶

Ez a jelenet csodálatosan pontos. Ebben az életkorban szükségünk van külső segítségre, egy külső ösztönzésre, hogy felegyenesedjünk. Mint egy kisgyerekeknek, úgy kell nekünk is azoknak az embereknek a példája és bátorítása, akik előttünk állnak. A szülők és testvérek segítő kezet nyújtanak a fejlődő kisgyerekeknek, míg 18-19 éves korban gyakran egy szellemi erő, a sors mutatja meg a helyes utat, magatartást.

Goethe biográfiája megmutatja, milyen drámai és erőteljes lehet ez a belső irányítás. 1768 júniusában, a 18 éves joghallgatónak Lipcsében életveszélyes vérzése volt. Ennek mélyebb jelentését a költő saját maga magyarázta el. A diszharmónia, melyben akkor élt, olyannyira megterhelte a szervezetét, hogy „a szervek végül fellázadtak, hogy megvédjék az egész testet” (ld. *Dichtung und Wahrheit*). Rudolf Steiner egyik közlése világosabbá teszi, mi állt emögött. „Az, ami Goethében élt, mint az ő individualitása, sokkal nagyobb volt, hogysen a szervezete elhordozhatta volna” (1906. nov. 11-ei előadása). A betegség révén Goethe átélte az éterteste és a fizikai teste közötti kapcsolat meglazulását, miáltal képessé vált áthatni magát érzékfeletti imaginációkkal. Ez egyfajta beavatás volt, és az volt a hatása, hogy a fizikuma nem roppant össze már korán, a saját individualitásának hatalmas ereje alatt.

Az első holdcsomópont jellege és feladata az alábbiakban foglalható össze:

Otthonról ki a világba,
Keressük a saját fizikai otthonunkat.

Ez nem csupán földrajzi helyet jelent, hanem a tevékenységi területünket is, ahol otthont teremthetünk magunknak. Goethe esetében a saját földi teste volt az, amellyel megküzdött, hogy az otthonává tegye.

A második holdcsomópont

A második holdcsomópont idején, 37 év, 2 hónap és 20 nap elteltével, a harmadik születési folyamat zajlik. Ekkor a szélesebb társadalmi kapcsolatoktól kell eloldódnunk, melyek akadályozzák vagy megtörik a születés előtti impulzust. A munkahelyet, a barátok és kollégák körét, a rokonok és szomszédok nagyobb körét egészen új szemmel kezdjük látni és értékelni. A szociális környezetet, ahogy eddig létezett számunkra, próbának vetjük alá. A lelkünkben létező dolgokat is megkérdőjelezzük és újraértékeljük.

Most ez a kérdés merül fel: Megtaláltam-e a helyem szociálisan? Mely emberi kapcsolaton belül érzem magam kényelmesen? Megértenek-e az emberek? A környezetemben kikre számíthatok a válsághelyzetekben? Ki értékeli a saját egyéni karakterem? Hol ismerik el a saját képességeim? Hol bonthatom ki ezeket a képességeim, és lehetek tevékeny?

Ha a válaszok nem pozitívak a szociális kapcsolatok tekintetében, akkor új kapcsolatokat keresünk. Ebben az életkorában Goethe olyan szűkösnek és fojtogatónak találta a weimari foglalkozását és társadalmi életét, hogy Itáliába menekült. Amikor itáliai utazásainak benyomásai és élményei által újjáéledt és megfiatalodott, ezt írta von Stein kisasszonynak 1787. jan. 6-án: „Nap mint nap levetek magamról egy újabb héjat, és érzem, hogy új emberré válok.” Ez a lelki-szellemi újjászületés megáldotta őt a természet mélyreható szemlélésével. Míg Itáliában volt, kialakította eszméit a növények és állatok metamorfózisáról és archetípusairól. A déli táj által felkeltett sajátos fény és színélmények vezették a színélmélete megalkotásához.

---

¹⁰⁶ Lk 13:11-13. „És ímé vala ott egy asszony, kiben betegségnek lelke vala tizennyolcz esztendőől fogva; és meg volt görbedve, és teljességgel nem tudott felegyenesedni. És mikor azt látta Jézus, előszólitá, és monda néki: Asszony, feloldattál a te betegségedből! És reá veté kezeit; és azonnal felegyenesedék, és dicsőíté az Istent.”

Ez az életkor gyakorta meglepő változásokat hoz az életpályán. Az 1970-es évek végének alternatív életstílus-mozgalma gyakran társult a második holdcsomóponthoz. Sikeres ipari és bankvezetők, gyakran 37-40 év közöttiek, önként befejezték a karrierjüket és alternatívákat kerestek. Új elfoglaltságaiknak gyakran voltak szociális motívumaik, melyek kevés külső elismerést arattak, de kielégítették a személyiségüket. Kiszálltak, hogy a szívüket kövessék. Ezzel a sors ismét lemondást és áldozatot követel. A sors-eseményeket, melyek ebben a periódusban történnek velünk, erős jelzéseknek kell tekintenünk a függetlenségünk és kezdeményező-készségünk felé, és a szíverőink megnyílását igényeljük.

19 évesen talán megkönnyebbülve hagytuk el az iskolát és a szülői otthont. Ez bizonyos értelemben az élet természetes menete. De az elkülönülés és a feladatok, melyek most közelítenek felénk, a szívünk-lelkünk próbái elé állítanak bennünket, és bátorságot, önbizalmat igényelnek.

A János Evangéliumban találjuk a bethesda-i nyomorék férfi esetének leírását. 38 éven át volt nyomorék, és senki sem vitte a vízhez. Jézus megkérdezte tőle: „Akarsz-é meggyógyulni?” És a szavai serkentően hatottak a beteg emberre: „Kelj fel, vedd fel a te nyoszolyádat és járj.”¹⁰⁷ Épp ez az, amire a beteg nem képes, de megértette, amit Krisztus mondott. A belső rugalmasság ereje, a lelki erő az, ami legyőzi a külső szerencsétlenséget, ez áll előttünk ebben a példabeszédben. Nem akarjuk, hogy embertársunk vigyen bennünket. Nekünk kell azzá válni, aki visz másokat. A második holdcsomópontot a következőkben foglalhatjuk össze:

Keressük a saját lelkünk helyét;
A saját lelki otthonunkat.

A lelki erőink, szív-erőink kifejlesztésével szellemileg otthont készíthetünk magunknak a saját társadalmi környezetünkben.

A harmadik holdcsomópont

A harmadik holdcsomópont, amely 55 év, 10 hónap és 28 nap elteltével köszönt ránk, tehát majdnem 56 éves korunkban, további szociális elszakadásokat és új irányulásokat eredményez. Közéleg a nyugdíjazás: Japánban és Franciaországban a nyugdíj-korhatár számos foglalkozásban jelenleg 55 év. Életpálya-válságok keletkeznek. Németországban a dolgozókat ebben az életkori csoportban sürgetik a nyugdíjazásra. De ott is, ahol más a szabályozás, ahol nincs ilyen külső nyomás, gyakran megjelenik egy belső stressz. Az a munka, amit sok éven át elkötelezetten végeztünk, hirtelen értelmetlennek és üresnek tűnik. A tevékenység már egyáltalán nem elégít ki bennünket. Már nem lelkesedünk a munkánkért, tevékenységünkért.

A hosszú házasságokba és partnerségekbe betolakszik az üresség, unalom és közöny. Ezek a mindennapi tevékenység és rutin által régóta bebiztosított dolgok hirtelen a tudatunk előterébe kerülnek, és válságba kerülhet a házasság, ami válásig fajulhat. Vagy szorongani kezdünk, ahogy érezzük a gyengülő fizikai erőnket, ami akadályoz a kötelességeink teljesítésében.

Leltárt készítünk magunknak: Ez volt minden? Mit valósítottam meg az életem vágyaiból és célkitűzéseiből? Milyen feladatokat és lehetőségeket mulasztok el még mindig? Valami maradandót és fontosat akarunk a világra hagyni. Mivel a fizikai erőnk csökken, meg kell vizsgálnunk, jobban mint valaha, hogy mi a fontos számunkra, mi a lényeges, és azt kérdezzük: Mi az, amit még meg akarok csinálni? Mit akarok még elérni az életemben?

---

¹⁰⁷ Jn 5:5-9. „Vala pedig ott egy ember, aki harmincnyolcz esztendő tölött betegségében. Ezt amint látta Jézus, hogy ott fekszik, és megtudta, hogy már sok idő óta úgy van; monda néki: Akarsz-é meggyógyulni? Felele néki a beteg: Uram, nincs emberem, hogy amikor a víz felzavarodik, bevigyen engem a tóba; és mire én oda érek, más lép be előttem. Monda néki Jézus: Kelj fel, vedd fel a te nyoszolyádat, és járj! És azonnal meggyógyula az ember, és felvevé nyoszolyáját, és jár vala.”

A második holdcsomópontban a kérdés ez volt: Mely emberi-szociális kapcsolatokat érzek kényelmesnek? Most felébred a szellemi elem: Vannak még közös érdeklődéseink és céljaink? Tudunk még bármit mondani egymásnak? Vagy maradunk együtt pusztán megszokásból? A barátságokat és társadalmi kapcsolatokat a szellemi összefüggéseik és maradandó értékük szerint vizsgáljuk és értékeljük. Komoly betegségek, és a halál is gyakrabban előfordulhatnak. Milyen sokan lesznek ebben az időszakban rákosak, kapnak szívrohamot, vagy szenvedik el egy krónikus betegség csúcspontját! A halál gondolata egyre erősebben fészkel be magát a tudatba, és megélesíti a tekintetünket a szellemi világ irányában. Szemlélődővé válunk. Mi jön a halál után? Honnan jöttünk? Hová megyünk? Mi az élet mélyebb értelme?

A szellemi és vallási kérdések fontossá válnak. Ha eddig csak névlegesen kapcsolódtunk egy vallási közösséghez, most szükségét érezzük a vallási élményeink elmélyítésének. Igazán tudni akarunk. Át akarjuk élni a szellemi világ valóságát és igazságát. Ennek az életperiódusnak a mottója lehet az alábbi:

Hogyan látjuk magunkat a szellemi világ szemével?

Átéljük, hogy szellemi-kreatív lények vagyunk, és tudni akarjuk: „Hol van az igazi helyünk a szellemileg örökkévaló házban?”

A szellemi otthon, amit keresünk

Goethe a harmadik holdcsomópontját 1805-ben érte el. Ez év első hónapjaiban megbetegedett, vesegörccsök kínozták. Barátja, Schiller is beteg lett ezekben a hónapokban. Május 1-jén Goethe utoljára látogatta meg, és május 9.-én Schiller elhunyt. Három héttel később Goethe a jóbarátja elvesztéséről írt Zelternek: „Azt hittem, hogy én veszek oda, de ehelyett elvesztettem egy barátot, a lényem felét.” De Goethe nem maradt ebben a rezignált állapotban. Húsz évvel később, miközben Schiller koponyájára tekintett, azt írta:

Mert ember itt lenni nyerhet-e nagyobb,
Mint lesni, hogy' hat isteni természet,
Mikép' van, hogy mi rög, szellemben olvad,
S testet mikép nyer gondolat és érzet.

(Schiller koponyája, 1826, ford. Dóczi L.)

A negyedik és ötödik holdcsomópont

A negyedik holdcsomópont ideje 74 év, 5 hónap elteltével érkezik el. Az ötödik holdcsomópont 92 év, 1 hónap és 9 nap elteltével, és manapság egyre gyakrabban élik át az emberek.

Bárkinek, aki eddig az időpontig egy bizonyos bölcsességre tett szert, és megoldotta a korábbi holdcsomópontok feladatait, összhangban az egyéni képességeivel, megnyílhat a mennyei birodalom, és az illető bölcsességéből átsugározhat valami a környezetére. A holdcsomópont energiájának, ami most felénk áramlik, már nincs jelentősége a saját személyünk változása számára. Ez egy adomány, ami a segítségünkkel tovább kerülhet az egész emberiséghez. A negyedik holdcsomópont környékén lelki meleget, lelki otthont teremthetünk a körülöttünk lévő emberek számára. Ha elég szellemi erőt és minőségeket szereztünk, akkor az ötödik holdcsomópont környékén maga a fizikai testünk válhat a szellem otthonává.

A negyedik holdcsomópont megjelenése egyedülálló Goethe sorsában. Szív-erői kettős próbának lettek alávetve, fizikailag és szellemileg. 1823. februárjában és márciusában Goethének szívrohama volt, ami ismét a halál küszöbére vitte. Azután épp felépült, amikor 74 évesen sze-

relemre lobbant a 18 éves Ulrike von Levetzow iránt. De a házassági ajánlatát, melyet a weimari nagyherceg, Károly-Ágost jelentett be, tapintatosan elutasították. A költőnek le kellett mondania a személyes boldogságról. Goethe később három verset írt a „Szenvedély trilógiája” (Trilogie der Leidenschaft) címmel, és láthatjuk ebből, hogy Goethe az összetört szívét egy mélyebb önismerettel hozta rendbe.

Múlt – Jelen – Jövő

A holdcsomópontok mindig pontos időközönként érkeznek el. Azonban a hozzájuk kapcsolódó események heteken, hónapokon át jelentkezhetnek, ahogy bárki saját tapasztalatból tudhatja. Ha alaposabban vizsgáljuk ezeket az alkalmakat, felfedezünk bennük egy tiszta idődinamikát, amit legjobban egy örvény jelképez.

2. ábra

A múlt hatékonyra válik, valami végetér, egyfajta vákuum keletkezik. Ebben a vákuumban felragyog a jövő. De ez a jövő még kialakulatlan, és a saját bátor döntéseinket igényli, hogy megragadjuk és alakítsuk.

Az asztrológiai vagy csillagászati holdcsomópontokat úgy tekinthetjük, mint fordulópontokat, ahol a múltunk átalakul jövővé — vagy, ahol minden egy teljes leálláshoz érkezik el. Csak akkor haladhatunk tovább a születési impulzusainkkal harmóniában, amikor a fordulat bekövetkezik.

A leszálló holdcsomópontok

A fentiekben csupán a felszálló holdcsomópontokról beszéltünk. Vannak hatásai a leszálló holdcsomópontoknak is. Ezek félúton jelentkeznek, két felszálló holdcsomópont között, azaz a 9., a 27. és a további éveikben.

Ezekre a félidős holdcsomópontokra jellemző egy kezdeti, gyengéd sugallat, hogy megtaláljuk a következő, felszálló holdcsomópont sürgető feladatát. Másfelől, ebben az időszakban jelentkezik egy esély, hogy megoldjuk, amit az előző holdcsomópontnál nem teljesítettünk. A leszálló holdcsomópontokkal összefüggő események ritkán jelennek meg külsőleg. A csendes elkülönülések és változások idejét jelentik, és a lényünk mélyebb rétegeiben zajlanak le.

A rejtett élettervünk

Ha másokat kérdezzük az életcéljaikról, a legtöbb válasz külső célokat nevez meg: szeretnék ács lenni, egyetemi professzor, komputer-szakértő, művész, sikeres menedzser, vállalkozó, építész, jó férj vagy feleség gyerekekkel, szeretnék sok barátot, kellemes otthont, sok pénzt keresni, és így tovább.

Bárki, aki már elért bizonyos célokat, azt is tapasztalhatta, hogy a boldogság és elégedettség rendszerint rövid ideig tart. Ami a tudatunkat áthatja, legkésőbb a harmadik holdcsomópont idején, a születésünk pillanatától egy rejtett tervként hordozzuk magunkkal. Ez egy vágy, hogy

létrehozzunk valamit, ami túlél bennünket, s hogy elérjük önmagunk megvalósítását, a szó legjobb értelmében.

Valójában nem vagyunk professzorok, operaénekesek, háztartásbeliek, boldog családtagok. Ezek csupán szerepek az életünk színpadán. Az ember egy meghatározott „én”, és mint ilyen „én”-ek akarunk elismertek, elfogadottak lenni. Bele akarjuk vinni a világba, amit csak mi hordozunk.

A holdcsomópontok: tisztulási és átalakulási folyamatok

Korunk veszélye, hogy teljesen behódolunk a felszínességeknek és elveszítjük magunkat. A holdcsomópontok ismételen elhosszabbítják számunkra a születés előtti lehetőségeinket, a rejtett területeinket, újra és újra az emlékezetünkbe idézik őket, így túljuthatunk minden eltévelyedésen, és megtalálhatjuk a saját utunkat és eredeti feladatainkat.

A kérdések, hogy „Ki vagyok én?” és „Mit akarok?” mindig új formában tudatosulnak ezekben az időszakokban. És a holdcsomóponti események mindig új szinten hozzák el a megtisztulási és átalakulási folyamatokat:

- Az 1. holdcsomópont a személyiség területén,
- A 2. holdcsomópont a saját család, barátok és életpálya területén, és
- A 3. holdcsomópont a személyfeletti ember területén.

A szociális kapcsolatokat és viszonyokat, melyek csupán azt szolgálják, hogy a múlthoz kössenek bennünket s noha kedvesek nekünk, de semmi új nem származik belőlük, magunk mögött hagyjuk. Ezekkel a kapcsolatokkal a fejlődés egy teljes leálláshoz érkezik el. Semmi sem megy tovább. Egy vákuum keletkezik. Jelzések jönnek kívülről, hogy sorsszerű döntéseket hozzunk. A holdcsomóponti erők beáramlanak a sors „légzésének” tereibe, előhívják egy megújító erőt a belső énkéből, felébresztik az akaratot, hogy valami újat formáljunk magunkból.

Elsőként az újszerűség egy belső elidegenedés, felfordulások és elkülönülések révén jelentkezik. Félreértettnek, önbizalomhiányosnak érezzük magunkat, tapasztaljuk a saját alkalmatlanságunkat, érzéketlennek, tehetetlennek, mélyen magányosnak és elhagyatottnak érezzük magunkat

De amikor gondolatok születnek ebből a belső szorongásból, és bátor döntéseket hozunk, ez új élettel és erővel tölt el bennünket. Egy új kezdet hangulatába kerülünk és kezdeményezővé válunk, ami felébreszti ugyanakkor a szolgálatkészségünket és bátorságunkat az önfeláldozásra, és a képességet az önmagunkért való kiállásra.

A holdcsomóponti folyamat, akár drámai változást hoz, vagy gyakorlatilag észrevétlen marad, személytől függően változik, és a csomópontok eltérőek lehetnek. Egy olyan személy számára, aki erősen a múltban él, és ahhoz ragaszkodik, amit ismer, elutasítva az újat, hosszú és fájdalmas küzdelmet jelenthet, melyben talán csak egy komoly sorscsapás, egy egzisztenciális fenyegetés, egy betegséggel és a halállal való találkozás vezethet változáshoz. Ha valaki olyan életet folytat, ami harmóniában van a születési impulzusaival, a holdcsomópontok majdnem észrevétlenek lehetnek. De ők is mindig újra tapasztalni fogják ezeknek az impulzusoknak a felpezsdülését és megerősödését.

A holdcsomóponti események és tapasztalatok annyira különbözőek és egyéniek, amennyire maguk az emberek. De mindezekben közös, hogy ezekben az időszakokban ablak nyílik a szellemi világra, melyen keresztül bepillantunk a rejtett élettervünkbe. Ezt követően szellemileg megerősödve továbbléphetünk a legmélyebb élet-impulzusaink megvalósításában.

Ford.: Z.T.Cs.

A tehénpásztor és a szövőlány
— egy kínai csillagmonda és párhuzamainak kérdése

A Képes Krónika ősnévsoráról, mint „Hadak Útjáról” írt második tanulmányomban (2020) utalhattam egy meglepő párhuzamra a magyar *Tévelygő Juhász* és a kínai *Tehénpásztor* (Niulang vagy Houkou) csillagnevek között, melyek egyaránt a Sas/Aquila csillagkép Altair csillagának felelnek meg, a Tejútnak a Nyilas felőli, alászálló és kettéváló ívén. Kínában évezredek óta ismert a *Tehénpásztor és a Szövőlány* mondája, mely az Altair és a Vega fényes csillagainak éves „találkozásáról” szól, eköré rendezték a Csisi ünnepet (Qixi, kínai „Valentin-nap”), mely a mondával együtt átkerült Japánba is, valószínűleg a buddhizmus átvétele után (AD 6. század, Tanabata-ünnep, júl. 7), ill. ismert egy indiai változat, a csillag-analógiák nélkül. A magyar népi csillagnevek között azonban a Szövőlány „női minősége” nem a Vegánál jelenik meg, hanem mint *Sellő*, melyet a kései, Hadrianus-korabeli Antinouszsal azonosítottak a néprajzosaink, ugyancsak a Sas-csillagképben, a *Tévelygő Juhász* mellett, de a „*Sellő és a Juhász*” története sincs meg a magyar népi csillaghagyományban, csupán az elnevezéseik és elhelyezésük sejtetik, hogy valamikor talán közük lehetett egymáshoz, s hogy az eredeti csillagmonda széttöredezhetett, leegyszerűsödött az idők során egyéb mondákká, mesékké.

A tehénpásztor és a szövőlány kínai csillagmondájának ábrázolásai, fent: Guo Xu festménye, Ming-korszak, lent: Peking, Nyári Palota festett faragványa (*The Cowherd and the Weaver Girl*, Wikipedia)

Az alábbiakban röviden áttekintjük a kínai csillagmonda tartalmát, előfordulásait, lehetséges hozzászólását a honfoglalás előtti időkben, s hogy mely magyar mondák, népi képzetek, népművészeti alkotások őrizhetik a nyomait, ill. csatoltunk egy *Függelék*et az indiai párhuzamról és a holdállomásokról, melyek a Vegához és az Altairhoz kapcsolódnak, valamint egy összehasonlító táblázatot.

1. A kínai *Tehénpásztor és a Szövőlány* csillagmondája és ázsiai előfordulásai

A Tehénpásztor és a Szövőlány mondájának legrégebb verses formája több mint 2600 éves, és röviden így szól: Niulang és Zsinü istenségek voltak a Mennyben. Niulang volt a mennyei nyájak pásztora, Zsinü pedig a Jáde császár hetedik leánya. Amikor szerelembe estek egymás iránt, száműzték őket a Mennyből. Zsinüt arra ítélte apja, hogy naphosszat színes felhőket szőjjön. Niulang tehénpásztorként született újra a földön, aki fiatalon elvesztette szüleit és a bátyjával és annak feleségével élt. Egy nap Zsinü lejött a földre és *megfürdött egy folyóban* („sellő” motívum), miközben Niulang meglátta, és *elcsente a lány ruháit* (ld. uráli gyűjtésben „A Munkeszi hadisten éneke”, és magyar népmesék). Zsinü a *ruhái nélkül nem mehetett vissza a mennybe*, és úgy döntött, hogy Niulang felesége lesz. Niulang a földet művelte, míg Zsinü szövással és a gyerekeik gondozásával foglalkozott otthon. Zsinü annyira boldog volt, hogy nem akart visszatérni a Mennybe. Azonban kapcsolatukat felfedezte apja, a Jáde császár, és elrendelte, hogy a Nyugat Királynője hozza vissza Zsinüt. Niulang nagyon dühös volt, amikor észrevette, hogy a feleségét elvették tőle. Niulangnak volt egy csodálatos bikája, mely korábban egy istenség volt, de megbüntették a mennyei törvények megsértése miatt, és amikor a bika látta, mi történt gazdájával, egy csónakot épített neki, hogy a gyerekeivel a Mennybe mehessen. Amikor Niulang és fiai majdnem elérték a Mennyet, a Nyugat Királynője megállította őket az Égi Folyó, a Tejút megteremtésével, és örökre elzárta egymástól a házaspárt. Zsinü bánatában a Vega csillaggá változott, Niulang pedig az Altair csillaggá, de a Nyugat Királynője megengedte nekik, hogy évente egyszer találkozzanak, a hetedik hónap hetedik napján, amikor egy szarkákból (más változatokban szajkókból) álló madárcsapat az égen hidat alkot, melyen átkelhetnek egymáshoz. Azóta ezen a napon tartják a Csisü-ünnepet, s a kínaiak ma is „Niulang és Zsinü”-ként emlegetik az egymáshoz kirtartóan vonzódo házaspárokat. A történetet Kína Négy Nagy Népmeséje egyikének választotta a Folklór Mozgalom az 1920-as években (a másik három: A Fehér Kígyó Legendája, Meng Jiang Hölgy, Liang Shanbo és Zhu Yingtai, Wikipedia, in John és Ju Brown: *China, Japan, Corea: Culture and Customs*, 2006, p. 72, ld. még *Chinese Mythology A-Z*, 2004, p.123, W. Idema, 2012, és *SEAP* 2013 Fall, Cornell Univ.)

A Niulang-Zsinü csillagmondára utal több kínai vers, melyek egyike *Az örök bánat dala* (Bai Juyi, 772–846, nyersford. Z.T.Cs., részlet):

A hetedik holdhónap hetedik napján,
a Hosszú Élet Csarnokában,
Éjfélkor, midőn senki sincs körülöttünk,
titkos egyezséget kötünk.
Hűséget fogadunk, hogy a mennyben, mint
két madár, szárnyvetve együtt repülünk,
S mindig együtt leszünk idelent, a földön,
összekapaszkodva, mint egy fa ágai.

Két másik vers a Tejút e két csillagáról *A mennyei folyó* (Du Fu, 712-770) és *Találkozás a Tejúton* (Qin Guan, 1049-1100, ld. eredetiben alább), és a „Szarkák Palotája” megjelenik a *Nyugati utazás, avagy a Majomkirály története* c. híres kínai meseregényben (94. fej.), ill. ennek későbbi, más szerzőtől származó kiegészítő kötetében, vers-alakban is (2. és 14. fej.).

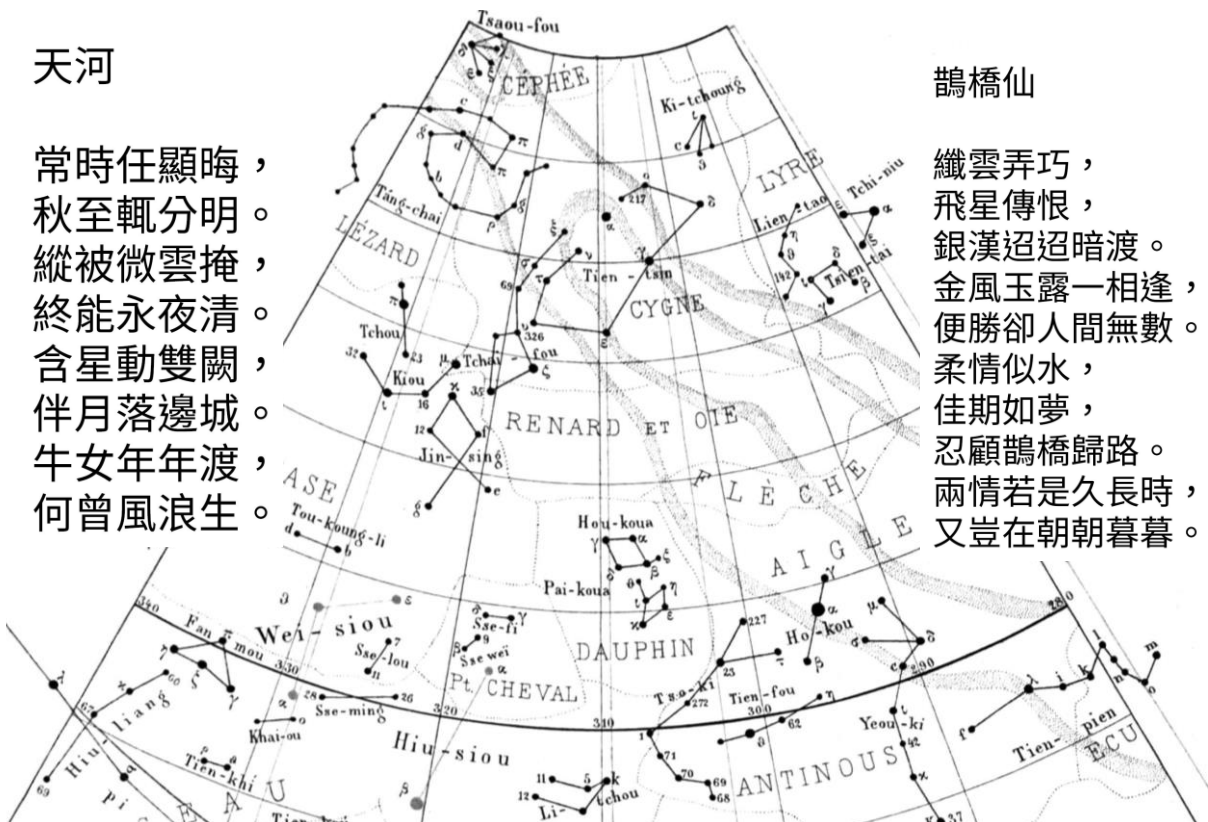

A Tejút csillagai egy dunhuangi kéziratban, AD 700 k. (British Library), sötét karikával kiemelve az Altair/Tehénpásztor (lent) és a Vega/Szövőlány (fent), a szaggatott sötét vonalak a Tejutat, a világos szürke pedig a „Szarkák Hídját” jelzi, melyen a csillagpár évente egyszer „találkozik.”

A kínaihoz hasonló, de későbbi történetek megtalálhatók Ázsia más részein is. Így Indiában, ahol a Buddha korábbi megtestesüléseiről szóló *Dzsátaka*-ill. *Divyavadana*-mesék között található egy történet Manoharáról, egy király legkisebb lányáról, aki szerelembe esik Sudhana herceggel (ld. Függelék, Sudhana a korábbi Buddha). Koreában a szövőlány Jingnyeo lesz szerelmes a pásztor Gyeonu-ba, Vietnamban A *Szövőtündér és a Bivalyfiú* története terjedt el, míg Japánban a már említett Tanabata vagy Orihime és Hikoboshi csillagmítosza lett népszerű. Nai-tung Ting, kínai néprajztudós révén a monda változatai „Az elvesztett feleség keresése” mesetípusként 1978-ban bekerültek az Aarne-Thompson-Uther katalógusba, ATU 400 jelzet alatt (vö. Berze Nagy J., 400. mesetípus, *Tündér Ilona*).

天河

常時任顯晦，
秋至輒分明。
縱被微雲掩，
終能永夜清。
含星動雙闕，
伴月落邊城。
牛女年年渡，
何曾風浪生。

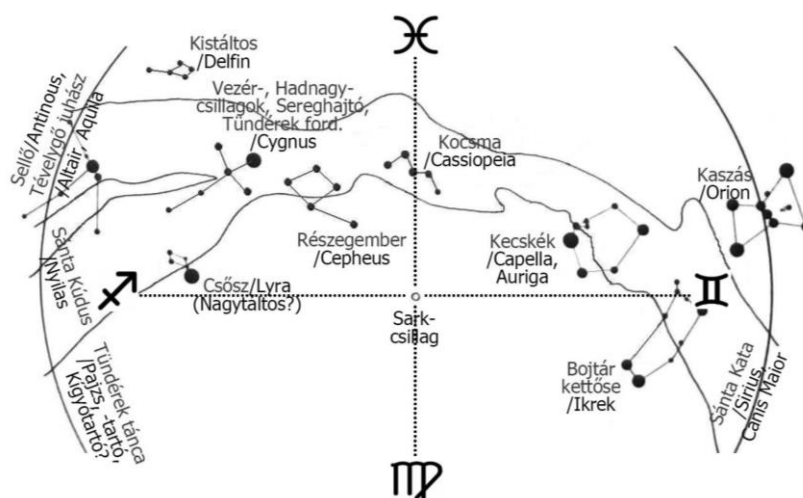
鵲橋仙

織雲弄巧，
飛星傳恨，
銀漢迢迢暗渡。
金風玉露一相逢，
便勝卻人間無數。
柔情似水，
佳期如夢，
忍顧鵲橋歸路。
兩情若是久長時，
又豈在朝朝暮暮。

Részlet a *Tien-youen-li-li-tsouen-chou*, régi kínai csillagatlaszból, a Lyre/Lant, az Aigle/Sas és az Antinous csillagképek kínai megfelelőivel: Lyre α /Tchi-niu/Szövőlány = Vega, Aigle α /Ho-kou /Tehénpásztor = Altair (G. Schlegel: *Uranographie chinoise*, 1875, Pl. 4., vö. Bode csillagatlasza, 1801, Aquila, Lyra); balra Du Fu, jobbra Qin Guan költeménye (Wikipedia)

2. A magyarság ázsiai kapcsolatai és néphagyományaink

A kínai-magyar csillagmondai párhuzamról eddig tudtommal nem értekezett a hazai vagy a nemzetközi folklorisztika, hacsak nem Dr. Mándoki László, volt pécsi, középiskolai népművészet tanárom, az 1958-ban írt szakdolgozatában, melyet azonban nem sikerült megtalálnom (*Csillagmondáink és csillagmondáink nemzetközi összefüggései*, ld. tőle, Hermann Ottó csillagnévgyűjtései, *Janus Pannonius Múzeum Évkönyve*, Pécs, 1965, p. 171, 27. jegyz.). Mint már utaltam rá (2020), a kínai csillagmonda a hunok, ogurok közvetítésével kerülhetett hozzánk, feltéve, ha nem egymástól függetlenül alakultak ki a hasonló mítikus történetek nálunk és Kínában, vagy előbb a hunoknál és Kínában. Noha a hunok elsőként már i.e. 9. században támadásokat intéztek a Csou- királyság ellen, mint a Si King négy énekéből tudhatjuk (itt xianjün néven szerepelnek, ami lényegében jól azonosítható az avesztai nevükkel, a hiiioná-val, hyaioná-val, ld. *The Zend-Avesta*, ford. J. Darmesteter), de az nem valószínű, hogy a hunok, ogurok közvetítették volna a kínaiak felé is a csillagmondát, mivel ez már jóval azelőtt létezett, hogy a hunok szorosabb kapcsolatba kerültek a kínaiakkal kb. i.e. 4-3. századtól, olykor békésebb, dinasztikus, kereskedelmi jelleggel is, ami lehetővé tette az effajta kulturális cserét. Az indiai meseváltozatot átvehették a közép-ázsiai és indiai heftaliták, AD 450-558 között, akiknek egy része, mint avar-hunok (var-chionok, „várkonyok”) a Kárpát-medencében telepedtek le. A régi magyarság, vagy szavárd/szabir-magyarság (ld. Hérodotosz „isszedonjai”, Itkul-kultúra, Szibéria névadói) elsőként még az Urálon túl, az Iszet-, Irtsi-folyók mentén érintkezhetett a hunokkal, ogurokkal („arimaszpuk”, Szargatka-kultúra, hunok első leletei Iszakovkán, Szidorovkán, i.e. 3. század végétől, ld. Koryakova-Epimakhov: *The Urals and Western Siberia in the Bronze and Iron Age*, 2007, p. 249, pp.302-309), de közelebről valószínűleg csak AD 375, a nagy hun invázió előtt, amikor a szavárd- vagy szabir-magyarok is betagozódhattak átmenetileg a „Kaocsö-tielö”, vagy „-tingling”, „Magas Kocsijú” ogurhun törzsszövetség 15 népe közé (AD 3. századi Wei-évkönyvben nagy valószínűséggel a kín. Pak Szap/Szip, fehér „szaper/sziper” elírt név alatt szerepelünk, in G. Schlegel: *Die chinesische Inschrift auf dem uigurischen Denkmal*, 1896, p.1), de már Plinius „Sardi Scythae, Mazacasos”, és Ptolemaios „Souardeni, Materi” népszeve tanúskodnak az első kelet-európai megjelenésünkről, s a korábbi „öshazáról” a nyelvünk, mint uráli, szabir-hanti *lingua franca*, közlekedőnyelv, melyre lecserelehttük az eredeti, „andronovói árja”, szaka-típusú nyelvjárásunkat. Végül pedig, a szavárdok elszakadása után (800 k., DAI 38), az ogurok közvetíthettek hun (kínai, indiai) elemeket, tőlük ered a latin (és innen külföldi) népszevünk is, a „hungár”, ami onogurt, 10-ogurt jelent (vö. Anon. 13, 14, 39.). Érdekes párhuzam adódik még az európai szkíták eredetmondáiban: „Zeusz”, az Égisten, a *Dnyeper-folyó leányával* nemzi az ősapát, Targitaoszt (ld. avesztai, ősiráni király, Thraetaona, a *Sahname* Firedún-ja), ill. a hellenizált szkíta mondában „Héraklész” egy *félíg nő, félíg kígyó vizilénnyel* nemzi a szkíták őseit „Hyleában”, a krími Szivas-tó környékén (Hérod. IV. 5-9., vö. szkíta istennevek IV. 59, köztük Tabiti a hettita *Hebat* napistennőre, Papiasz a frígiai *Papasz* égistenre emlékeztet).

A Tejút és főbb csillagképeinek vázlatos elhelyezkedése a jelenlegi (AD 220-2380) napjegyenlőségi és napfordulós pontokkal (Halak/Tavas/Észak, Ikrék/Nyár/Nyugat, Szűz/Ősz/Dél, Nyilas/Tél/Kelet)

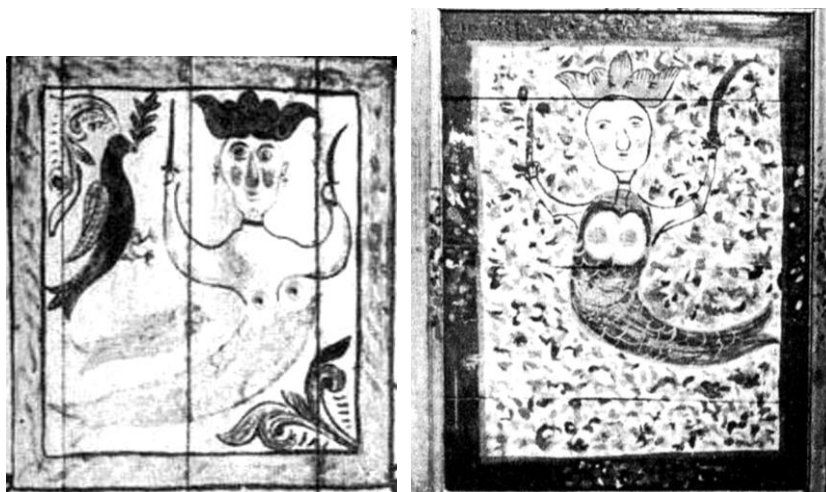
A magyar pásztorok Sellő csillaga a Tejút, mint Égi Folyó közelében jól illeszkedik egy akár teljesen önálló magyar, vagy szkíta-hun-magyar mítikus képzetvilághoz, ahogy például megjelenik a székely

„Szépasszony vászná”-ban és egy csallóközi mondában, melyek a Tejút keletkezésének archaikus népi interpretációi:

„A szépasszony hűtlen lőn kedveséhez. Ez arcul csapta őt, s letűnt a feneketlen kristálytőbe, ezt mondván: Várhatsz engem ezer esztendeig! A szépasszony most kedvesét ezer esztendő óta várja, éjjelenként kitergetve vásznát s estve-reggel a kristálytó vizével öntözgetve azt, mi alá-peregvén szüli a harmatot” (Lugossy: *Ősmagyar csillagismeik közlemény*, 1855, reprint, 2000, p. 81, „szépasszony” = csábító nő, „boszorkány” vagy tündér).

A Csallóközben pedig Tündérfátyolnak is hívják a Tejutat: „Élt egyszer a Csallóközben egy szegény halászlegény, aki beleszeretett a vízimolnár leányába. A molnár hallani sem akart a halászlól, mivel gazdagabb kérőt szánt a lányának. Már éppen készültek volna a lakodalomra, amikor a halászlegénynek sikerült megszöktetnie a lányt. A menyasszony és a vőlegény rokonsága üldözöbe vette a szerelmeseket, s a lány fátyla, amely menekülés közben beleakadt egy bokorba, nyomra is vezette őket. A molnár, amikor rájuk talált, haragjában mindkettőjüket megölte. Ekkor a lányból fehér, a fiúból piros liliom lett, de a gazda azokat is leszakította. A fehér liliom tündérlánnyá változott, felszállt az égbe, ahová magával vitte árulkodó fátylát is. A piros liliom helyén viszont bővizű forrás buzogott fel a földből. A tündérlány azóta is az égbolton úszó fátylán ereszkedik le éjjelenként a forráshoz, hogy szomját oltsa. Szomorú dalát még ma is gyakran hallhatják az éjszakai halászok.” (Országút, Várhegyi Péter, 2006, www.csillagaszattortenet.hu, azonosítá-sokról ld. még Wigand: *Öreg csillagok*)

A sellő-alakot nem találja a honfoglalás kori leleteken, csak későn jelenik meg a magyar népművészetben, református templomok újszerű, kazettás mennyezetének kialakításán a 18. századtól, vagy egyéb tárgyakon (ld. alább), s így reneszánsz kori, idegen hatásokat is figyelembe kell vennünk (a meluzina, kettős halfarokkal megjelenik Mátyás korabeli kályhacsempéken is). Azonban korántsem kizárt, hogy a csillagos ég magyar pásztori „mitológiájához” hasonlóan ez a sellő-, vagy vízitündér alak, képzet is ősi soron megvolt nálunk, hiszen ez mélyen gyökerezhetett régi életmódunkban, a legettető nagyállattartásban, melyet egykor a kelet-európai kisebb-nagyobb folyók mentén gyakoroltunk, Levédiában, Etelközben, a dél-orosz „Szkítiában”, a Don, Dnyeper és a Kárpátok között, vagy korábban, a Kaukázustól északra, föl a Volga-Káma térségéig, és az Urálon túl, mikor az itatás során rendszeres volt a kapcsolatunk a természetes vizekkel, a sejtelmes, sodró mélységgel, melyet az égre nézve is láthattunk a Tejúton, régi magyar nevén a „Hadak útján”. S ahogy lenni szokott, a régi „egzakt fantáziánk” lényeit, történéseit felhelyeztük a csillagok közé, a Sellőt a Juhász mellé, és talán a kínai meséhez hasonló történetük szájról-szájra szálló hagyományá vált, míg ez is elhomályosult. De immár tökéletesen rekonstruálhatjuk akár egy nyár eleji magyar „Valentin-napként”.

Sellő-ábrázolások református templomokból: balra kazettás mennyezetről, Drávaiványi, Baranya m., 1792, és templomi pad mellvédjén, Szenna, Somogy m., 1787 (MNL Sellő-címszó), a madár jelenteti a Sas-csillagképet, és/vagy a madárrá változás mítikus-mesei motívumát (ld. Tündér Erzsébet és a harkály, in *Széki népmesék*, 1976, galambbá változás, p. 154, és harkály hátán utazás, p. 161)

1. Sudhana és Manohara története

„Felidézem mesterem szavait:
hát ez volt a tanítás!
Ne tégy semmit, amit megbánnál.
Amit az ember tesz,
saját magával teszi:
a jó ember a jót,
a rossz a rosszat.
Mert tetteink akár a magok,
s ki mint vet, úgy arat.”

Élt egyszer Pancsala földjén két király: az egyik északon, a másik délen. Az északi királyság gazdag volt, mivel a jó király igazságosan uralkodott. A gazdagság másik oka Janmacitraka, egy kígyó (nága) volt, aki egy tóban élt a főváros közelében, és neki köszönhették a rendszeres esőzéseket.

A déli királyság helyzete azonban egészen más volt. Az uralkodó kegyetlensége és igazságtalansága miatt a vidék isteni lényei nem foglalkoztak azzal, hogy esik-e az eső vagy sem. Így a déli királyság lakói közül számosan elhagyták otthonaikat és északon telepedtek le.

A déli király egyszer a fővárostól távol vadászott, és észrevette az elhagyott falvakat és templomokat. Amikor ennek okáról tudakozódott, a főemberei, könyörögve, hogy ne büntesse meg őket, elmondták neki az igazságot: a király kegyetlensége és igazságtalansága az oka a királyság szánalmas állapotának.

Miután a király megígérte, hogy ezentúl igazságos lesz, magának akarta az esőt hozó nágát, Janmacitrakát. Hallotta, hogy a legjobb módja ennek a varázslat, és közhírré tette, hogy aki elhozza Janmacitrakát Dél-Pancsalába, az kap egy láda aranyat. A nagy jutalom hírére megjelent az udvarnál egy kígyóbüvölő, hogy felajánlja szolgálatait. Miután megegyeztek a feladat végrehajtásáról, a kígyóbüvölőt elvitték a tóhoz, Észak-Pancsalába, ahol a Janmacitraka nága lakott. A kígyóbüvölő körbejárta a tavat, és kijelentette, hogy a varázshatalma révén hét nap alatt elfogja a nágát.

Janmacitraka kezdetben nem gyanakodott, de hamarosan rájött, hogy képtelen ellenállni a kígyóbüvölő varázsserejének. Ekkor egy vadász, Halaka segítségét kérte, aki a tóparton lakott. Halaka és a nága kitervelte, hogy a vadász elrejtőzik a tónál és a nyilával átlövi a kígyóbüvölőt, amint az elkezdi a varázslatát, de nem öli meg, amíg a kígyóbüvölőt rákényszeríti, hogy hagyja abba a varázslatát. És minden eszerint történt.

A kígyóbüvölő halálakor Janmacitraka kijött a tóból, megölelte a megmentőjét és meghívta a szüleihez, akik örömmel fogadták Halakát, és elhalmozták mindenféle ajándékokkal. A nágákhoz menet Halaka találkozott egy risivel (bölcsetestével), és elmesélte neki, mi történt. A risi azt tanácsolta Halakának, hogy drágaságok helyett kérje el a *sosem-hibázó pányvát*, ami a nágák birtokában van. Miután Halaka megkapta a pányvát, boldogan hazatért.

Útja során Halaka egy hegy lábához érkezett, ahol találkozott egy másik risivel, aki egy nagy tó mellett lakott. Ez a risi azt mondta neki, hogy a *kinnara* király lánya, *Manohara*, az udvarhölgyeivel gyakran jön ehhez a tóhoz *fürdeni*. Mármint, a férfi *kinnarák* és a női *kinnarik* csodálatos teremtmények, madártestűek és emberfejúek, és *énekük* oly édes, mint a méz, ezenkívül a legszebb emberi formát tudják ölteni.

Halaka elhatározta, hogy elfogja a kinnari hercegnőt, és a *mágikus pányva* segítségével sikerült is neki. Míg a kinnari kísérői riadtan elrepültek, Manohara elfogadta sorsát, és odaadta Hala-

kának a *mágikus drágakövet*, amit a homlokán viselt, mely a vadásznak *teljes hatalmat* adott felette (a drágakő utalhat a Vega-csillagra, vagy az Aquila egyik csillagára az Altair mellett, s így a magyar pásztorok Sellő-csillagára.—Z.T.Cs.).

Ekkor az észak-pancsalai koronaherceg, *Sudhana* a tóhoz érkezett a vadásztársaival. Halaka, attól féltve, hogy szépséges foglyát elveszik tőle, önként felajánlotta a hercegnek. Amint a herceg az ifjú szépségre pillantott, szerelemre lobbant iránta. *Sudhana* és *Manohara* visszatértek az észak-pancsalai udvarba, majd összeházasodtak és boldogságban töltötték napjaikat.

Egyik nap két brahman jelent meg a városban. Egyikük a király szellemi vezetője, purohita lett, a másik pedig a koronaherceg mellé szegődött. Ez a második brahman meggyőzte *Sudhanát*, ígérje meg, hogy kinevezi őt is purohitává, ha trónralép. Amikor a király purohitája ezt meghallotta, hogy elvesztené a pozícióját, ha *Sudhana* trónra kerül, tervet kovácsolt, hogy a hercegtől örökre megszabaduljon. Azt tanácsolta *Sudhana* apjának, hogy bízza meg a herceget egy veszélyes feladattal, egy lázadás elfojtásával, amiben már hétszer kudarcot vallott.

Mielőtt *Sudhana* elindult, hogy véget vessen a lázadásnak, meglátogatta anyját, a királynőt. A herceg odaadta neki a *Manohara* fejről származó drágakövet, és kérte, hogy vigyázzon szeretett feleségére.

A herceg útközben, nem messze a lázadó országtól, egy fa alatt megpihent, és váratlanul segítséget kapott a jaksák, az emberevő óriások seregétől, melyet a jaksák királya küldött oda, *Pancsika* tábornok vezetésével. Ílymódon a herceg könnyen leverte a felkelést és hamar visszaindult.

Ugyanezen az éjszakán a király álmot látott, ami szorongással töltötte el, és kérte a brahmant, hogy fejtse meg az álmát. A purohita tudta jól, hogy az álom csak azt jelenti, hogy a herceg sikerrel járt, de azt mondta a királynak, hogy az álom rosszat jósol, amit csak áldozati szertartással lehet elkerülni, és *a kinnarit kell feláldozni*. Először a király hallani sem akart *Manohara* feláldozásáról, de végül mégis beleegyezett.

Amikor a kiszemelt áldozat értesült a neki szánt sorsról, anyósához menekült és kérte, hogy mentse meg. A királynő nem talált más módot, mint hogy visszaadta a *mágikus drágakövet*, így *Manohara* visszanyerte varázserejét és *elrepülhetett*. *Manohara* először ahhoz a risihez ment, aki a tó közelében lakott, mikor elfogták, és átadott a risinek egy *gyűrűt*, hogy adja *Sudhanának*, amikor elindul megkeresni őt, és igazítsa útba a kinnarák országa felé.

Miután *Sudhana* kifejezte hódolatát apjának, és bemutatta neki a legyőzött ellenség kincseit, a palotájába sietett, hogy lássa a szeretett *Manoharáját*. A herceg megrémült, amikor meghallotta, mi történt; ekkor anyjához ment, aki elmondta neki az igazságot. *Sudhana* számára az élet már nem ért semmit a szeretett felesége nélkül, és *mindenütt kereste, de nem találta* (a párját kereső *Sudhana* alakjában fölsejlik a kínai Tehénpásztor és a magyar Tévelygő Juhász-csillag.—Z.T.Cs.). Ekkor eszébe jutott neki *Halaka*, hogy megkérdezze, hogyan találkozott *Manoharával*. *Halaka* ahhoz a risihez irányította a herceget, amelyik a tónál lakott, s noha a király próbálta az őrséggel visszatartani a herceget, az elmenekült, és felkereste a risit a szállásán. A *gyűrű* segítségével, és a *Manohara* által hagyott jeleket követve, hosszú utazás után elérte a kinnarák királyságát.

Bizonyos távolságra a fővárostól a herceg megpillantott egy csapat kinnarit, amint *fürödtek*, és a helybeliek azt mondták neki, hogy ez a király lányának, *Manoharának* a fürdője. A herceg, hogy hírt adjon ottlétéről, a *gyűrűt* beletette a fürdő egyik vizesedénybe; így ezt megtalálta *Manohara*, és azonnal megkérdezte a szolgáját, hogy látott-e valakit a városon kívül.

Sudhanát ekkor titokban a palotába hozták, és *Manohara* az apjához ment, *Druma* királyhoz, hogy megtudakolja, mit akar tenni *Sudhanával*. A király először meg akarta fenyegetni a herceget, hogy darabokra tépi, mivel a beleegyezése nélkül feleségül vette a leányát, de hamarosan meg gondolta magát és barátságos lett; a herceget kegyesen fogadta, de arra kérte, hogy bizonyítsa be a képességeit. A herceg ragyogóan bizonyította ügyességét az íjászatban, majd ki kellett választania szeretett feleségét egy csoport kinnari közül, akik rendkívül hasonlítottak rá, és sikerült is kiválasztania *Manoharát*.

Most már semmi sem állt a fiatalok útjában, és boldogan töltötték napjaikat *Druma* király udvarában. Egy idő után a herceg elkezdett vágyódni a saját országa után, és miután *Druma* bele-

egyezését kérte, hogy távozhasson, visszatértek Pancsalába, ahol örömmel fogadták őket. Sudhánát királlyá koronázta apja, és nagy boldogságban élt a szeretett Manoharájával, ügyelve arra, hogy nagylelkű és erényes maradjon, követve a bölcsességet: az emberi boldogság az előző életek erényes vezetésétől függ.

Ford. Z.T.Cs.

(Forrás: N. J. Krom: *Barabudur – An Archaeological Description*, a mese angol fordítása a Divyavadana-ból, http://www.borobudur.tv/avadana_05.htm, kép: *Kinnari*-ábrázolás, Thaiföld, 19. század, in SEAP 2013, Fall, p. 7.)

2. Surya Siddhanta

—Hindu asztrológiai értekezés, AD 560 k.

Jegyzetek a Vega és az Altair csillagokkal azonosított indiai asztériumokról, a Holddal való együttállásukról, a kínai és arab megfelelőikkel (E. Burgess, 1860, VIII. fejt., pp. 195-196):

22. Abhijit, „hódítás, győzelem”. Ennek az asztériumnak ura Brahma. A Lyra/Lant hármas csillagcsoportjából a legfényesebbet, a Lyra α -t, vagyis a Vegát társítják hozzá, melyhez hasonló fényességű csak egy-kettő akad az égen, és a helyzete az alábbi:

Abhijit	264°10'	. . . . .	59°58' É
Vega	265°15'	. . . . .	61°46' É

Más források (kivéve a Shakalya-t) pontosabban határozzák meg az Abhijit szélességi adatát, hozzátéve 2°-ot a Surya Siddhanta-ban megadott északi szélességhez: a Graha Laghava is hozzátesz a szélességi adathoz 1°20'-et, míg a Siddhanta Shiromani etc. kijavítja ezt, és 1°40'-cel csökkenti.

A Taittiriya Sanhita (IV. 4,10) kihagyja Abhijit-et a holdállomások jegyzékéből: ennek a kihagyásnak a valószínű okát néhány forrásban vagy bizonyos összefüggésekben, ill. megtartását más esetekben alább fogjuk tárgyalni [Abhijit távolabb van az ekliptikától, és az asztériumok 27 x 13°20'-es rendszerében 4°14'-cel (kb. 8 óra) azonosították, így hozták szinkronba a nap- és holdévet, és kapták meg a 28., sorszám nélküli holdállomást.—A ford.].

Abhijit-et háromszög alakban ábrázolják, vagy mint egy *çrngâta*, egy vízinövény háromszögű magját; ez nagyon jól visszaadja a Lyra α csoportját a két másik, halványabb csillaggal, ϵ és ζ -val, melyek 5-ös fényerősségűek.

Ebben és a következő két asztériumban—ahogy egy ízben korábban, a 15. asztériumnál—a hinduk eltávolodtak a zodiákustól, hogy a rendszerükbe foglalják az északi égbolt ragyogó csillagait, míg a kínai és az arab rendszerek megmaradtak az ekliptika közvetlen szomszédságában. A kínai rendszerben a 20. *sieu* (holdállomás) neve Nieu, és ez a Capricorni β csillagának felel meg (3), a Bak fejénél; az arab rendszerben a 22. *manzil* (ház) a Sa'd adh-Dhâbih, „az áldozó öröme”, ugyanezen csillagkép α és β csillagának (magnitúdójuk egyaránt 3.4).

23. Shravana, „hallás, fül”, a *shru*, „hallani” gyökből; másik neve *shronâ*, mely előfordul a Taittiriya jegyzékében, talán ugyanazzal a gyökkel, de a szó jelent „sántát” is. Shravana három csillagból áll, melyek közül a középső a csomóponti csillag (V. 18), s mindhárom a Sas-csillagkép hátán és nyakán található, nevezetesen Aquilae α , β és γ ; α a főcsillag, 1-től 2 magnitúdó fényességig, míg β és γ 3-4 fényességűek:

Shravana	282°29'	. . . . .	29°54' É
Aquila α	281°41'	. . . . .	29°11' É

Minden forrás megegyezik a Shravana északi szélességének adatában, kivéve a Siddhanta Shiromani etc. 2°-kal kevesebb értéket ad meg, mint a mi értekezésünk, és a Graha Laghava 5°-kal kevesebbet.

Shravana ura Vishnu, és a szimbóluma az ő három lábnyma, melyeket a hindu mitológia szerint maga mögött hagyott, ahogy keresztül lépdelt az univerzumon. A Shakalya viszont egy háromágú szigonyt társít Shravana-hoz. A Shravana elnevezés valószínűleg arra utal, hogy az asztérium szimbóluma eredetileg a fül volt.

A kínai *sieu*, mely rangban megfelel a Shravana-nak, a Nü nevet viseli, és Aquari ε -nak felel meg (4.3). Az arab *manzil* Sa'd Bula', „a pusztító öröme”, vagy al-Bula', „a pusztító”, etc., és ugyanaz a csillag, tartalmazva Aquarii ε , μ (4.5), ν (5), vagy más források szerint Aquarii ε és μ (6), vagy μ és ν . (Ford.: Z.T.Cs; megj.: jelenleg a Vegát a Bak 15°04'-nél, az Altairt a Vízöntő 1°33'-nél találhatjuk; az arab csillagászok a Vegát „hulló sasnak”, az Altairt, vagy Atairt „repülő sasnak” nevezték, mintha egyaránt a Sas-csillagképhez tartoznának, ill. a Bode-féle 1801-es atlaszban a Lyra/Lant a Vulture/Sólyom csillagképpel együtt szerepel; természetesen a görög, latin, arab csillagnevek nemigen jöhetnek számításba a régi, sztyeppei népeknél, inkább a kínai állatöv ismerete, mely megvolt az onogur-bolgároknál is, ld. Pritsak 1955, az óbolgár fejedelmi listáról; ld. modern adatok Klepešta-Rükl: *Csillagképek atlasza*, Bp., 1978, Aquila és Lyra címszavak, vö. az indiai Nakshatra holdállomásokról a Wikipedián, és tölem: A nagyszentmiklósi kincs, *Ország-építő*, 1998/3, a 2. sz. korszó négy figurális ábrázolása is valószínűleg az indiai holdállomásokra volt „tájolva”, a jelenlegi, Halak-korszak „évszak-jegyvei” szerint, ld. ábra tölem: Krónikai ősnév-sorunk, *ActaHHT*, 2021/3).

További adalékok *A tehénpásztor & szövlány* kínai csillagmondájához és indiai párhuzamához, a *Sudhana herceg és Manohara történetéhez*:

- **Szkíta eredetmondák**, Hérodotosz, IV. 5-7, 9-10: „Zeusz”, az Égisten nemzette Targitot a Borysthenes/Dnyeper vízistennőjével (Targit 3 fia, ismeretlen feleségtől: Lipok/auchatak őse, Arpok/katiarok és traspisek őse, Kolak/paralátok őse, utóbbi a legkisebb fiú, tőle származtak a szkolotok, görögül szkíták, vö. Thraetaona, ósíráni király – Firedún a Sahnámében –, és két feleségtől három fia, Tura/turániak őse, Sairima/szarmatak őse, és a legkisebb Airyu/Árja, *The Zend Avesta*, ford. J. Darmesteter), a másik változatban „Héraklész” a krími Hylea/ Szivas-tó vízistennőjével (Echydna) nemzette három fiát (Agathyr, Gelon, Scythes; Diodorus Siculusnál Scythes leszármazottai Palus és Napes)
- **A Munkeszi hadisten éneke** (*Osztyák Népköltési Gyűjtemény*, Bp.-Leipzig, 1905, p. 1-68, Zempléni Árpád: *Turáni dalok*, 1910, Bosszú, p. 83-100, és *Finnugor-szamojéd/uráli regék és mondák*, II., 1984, p. 154, jegyz. p. 186): „Széles tó, arany tó tárult elé, / Ezüst-szín hét hattyú szálla belé. / – Bűbáj ez! Ámulat! Rossz igézet! / Ellenem rontó had szövetkezik! – Ezüst-szín bőrüket levetkezik, / S naparcú, naphajú gyönyörű nők / Fürdenek ámuló szemem előtt. / ... Kendejét egyiknek elemelem. / Hat leány, hat madár tovarepül, / Vízben a hetedik félve megül. / Hónyakát öleli durva karom, / Fejét a kendővel betakarom, / Lenyomom víz alá, hol övig ér, / Hánykodik, rúgkapál, már alig él. / Földháti istenek seregeit, / Vízmélyi szellemek legfejeit, / Hiába igézi, nem bír velem. / Nincs életét menthető segedelem. / Elfúladt, elszorult vércse-lelke, / Hókarját könyörgőn felemelte. / „Élni vágyasz? Éljen tehát! – fölbocsátom, / Elférünk ketten is e világon. / Csábítani engemet úgyse lehet, / Egyenes utamon bizton megyek...”
- **Tündér Erzsébet és a harkály** (in *Széki népmesék*, 1976, p. 154, mesemondó: Bikfalvi Mártonné Sospál Róza, 52 éves, Halmágy, Brassó/Nagy-Küküllő m., Oltmente, gyűjtötte: Nagy Olga, 1958, magnószalagon Mg 279. jelzeten a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetem Etnográfiai

és Folklór Osztályának archívumában); ebben a meseváltzatban felbukkan egy harkály, amely a főhőst, a legkisebb fiút átviszi Tündérországra, hogy megtalálja az eltűnt tündérfeleségét: „...itt van közel egy tó, oda jár Tündér Erzsébet feredni minden délben tizenkét óraker. Galamb képibe száll le a tó partjára, keresztülbucskázik a fején, s lesz belőle egy gyönyörűséges szép leány. S akkor levetkezik hamar, s leteszi a ruháját a part szélire, te meg bújj meg egy bokor megé, s mikor ő levetkezik, ugrodjál megül, s kapd el a ruháját, s fussál vele idehaza. De nehogy visszanezzél, mikor kiált utánad...” (vö. AaTh. 400. mesetípus, Tündér Ilona, Berze Nagy J.: *Magyar népmesetípusok*, I., p. 504-532)

- **Képes Krónika 82.** (ford.: Geréb L., 1964): „Belus várából Vata* volt a neve annak, aki először ajánlotta magát az ördögnek, leborotvtáta fejét, és pogány módra három varkocsot eresztett; sok idő múltán fia, János is atyja szertartását követte, sok varázslót, jósnőt és táltost (latinizálva: *magos, phitonissas, aruspices*) gyűjtött maga köré, akiknek bűvölése-bájolása igen beajánlotta őt az uraknak. Sok istennője (*multis deabus suis*, ti. papnők) egyikét, Rasdit a legkeresztényebb Béla király (1060-1063) fogatta el, és oly sokáig tartotta börtönbe zárva, amíg saját lábait ette meg, és ott veszett. ... Ekkor tehát Vata átkos és kárhozatos biztatására mind a nép az ördögnek szentelte magát, lóhúst ettek, és mindenféle gonosz bűnt cselekedtek.”— (* A Vata-féle pogány lázadás eseményei 1046-ban nyáron vagy ősszel történhettek. Megj.: a hagyományok szívósságát mutatja, hogy a Vata-névadás még kb. 70 év múlva, a 12. század elején is megvolt a nép körében, ld. Kép. Krón. 150, és ZTCS: „Vadat üzni feljövénnek”, *Hitel* 1999/5, a honfoglalás kori hajfonatkorongokról)

A kínai Tehénpásztor és Szövőlány csillagmonda és fontosabb párhuzamai

(Z.T.Cs., 2022)

Kína	India	Szkiták	Urál-vidék	Magyarok
<p><i>Tehénpásztor:</i> Niulang, Ho-kou (Aquila/Altair) & <i>Szövőlány:</i> Zhinü/Tchi-niu (Lvra/Vega) —az égi szűz megfürdik egy folyóban, miközben a tehénpásztor ellopja a ruháit, s emiatt nem térhet vissza a mennybe, és a tehénpásztor feleségeként él tovább, majd mégis visszaviszik az égiek, és egy madarakból álló hidon találkozhat férjével a Tejúton, etc.</p> <p>(hasonló változatok Japánban és Délkelet-Ázsiában, ld. <i>Cowherd</i> vagy <i>Oxherd and Weaver Girl</i>)</p>	<p><i>Sudhana herceg:</i> nincs csillag-megfelelője & <i>Manohara:</i> égi szűz, nincs csillag-megfelelője, de a homlokán van egy varázserejű drágakő, ami emlékeztet csillagra, asztrális látóképességre, és ennek segítségével madárrá tud változni; megfürdik egy tóban, miközben egy vadász elfogja és átadja a hercegnek, etc.</p> <p>(Jataka- és Divyavadana-legendák Buddha korábbi megtestesüléseiről)</p>	<p>1. Égisten & <i>Borysthenes/Dnyeper vízitündére</i> nemzik Targitaost, a szkiták ösatyját, etc. 2. „<i>Héraklész</i>” (hellenizált szkitaős) & <i>Hylea/Szivas-tó/Krím-félsziget</i> félig nő, félig kigyótestű vízilénye nemzik a szkiták őseit (három fivér), etc.</p> <p>(Hérodotosz, Diodorus Siculus, vö. a keleti szkitáknál más folyók szerepelhettek a hasonló mondákban, őrizve a mélység, a vizek szellemeivel való régi kapcsolatot)</p>	<p><i>A Munkeszi hadisten fia</i> & Nővé változó hattvú A hanti legény meglesi, amint hét hattvú leszáll egy tóra, ahol nővé változnak, megfürdenek, és a legény ellopja egvikük tollruháját, a tündér pedig megfenyegeti, hogy ezért a fiverei megölik</p> <p>(Zempléni Árpád: <i>Turáni dalok</i>, 1910, Bosszú címen; az uráli népek, főként a hantik, manysik hagyományaiban gyakran szerepelnek a szabir- v. szavárd-magyarok, szaper, soper néven, s valószínű, hogy sok szokást, mesei, mondai képzetet tőlük vettek át, ld. még Az Aranyfejedelem éneke, <i>Életünk</i>, 99/6)</p>	<p><i>Tévelygő Juhász:</i> Aquila/Altair & <i>Sellő:</i> Aquila/Antinous (?) —nincs közös mondájuk, de fennmaradtak hasonló történetek a Tejúttal kapcsolatban, pl. a székely <i>Szépasszony vászna</i>, és a csallóközi <i>Halászegény és molnárléány</i> mondája, ill. részben a <i>Tündér Ilona</i>-mesetípusban (400.) nővé változó hattvúk</p> <p>(Lugossy J.: <i>Ősmagyar csillagismeik közlemény</i>, 1855, Wigand E.: <i>Óreg csillagok</i>, és Várhegyi P.: <i>Országút</i>, 2006, csillagaszattortenet.hu, Berze Nagy J., és népművészet, MNL, Sellő-cimészó)</p>

NYELVI HAGYOMÁNYOK ÖSSZEVETÉSE (II/16/a)